

Εχει δὲ καὶ τὴν ἀνίσθητον ὕγραν. Haftenus succorum ex sapore differentias, quæ gustu percipiuntur, exposuit; qui succi in fructibus arborū, aut hortensium considerantur. Nunc transit, ad ipsum arborum, & hortensium humorem explicandum; qui non gustu vel sapore deprehenditur, sed tactu, aut visu, aut odore. Υγραν vocat humorem, cuius persequitur tales differentias, quæ in ipsa ejus natura & consistentia spectantur, ut alium esse lacteum, alium resinofum, alium aquosum, aut qua acrimonia, aut odore censentur. Porro ὑγραν, hoc est humorem arborum, herbarumque, quem δὲ τὴν χυλὴν secernit, lib. ix. cap. i. ὁποῖον vocat: ἢ ὑγραν, ἢ οἰκίον μὲν τὸν φυτῶν καὶ δὴ καὶ χυλῶν πνεύσων ἐν ὁμοίᾳ κινῆσιν ἀποσπασθέντες. De differentia δὲ καὶ χυλῶν, vide cap. i. lib. ix. Υγραν, de qua hoc loco agit Theophrastus: Humorem, vertit Plin. lib. xvi. cap. xxxix. Humor est cortici arborum est, qui sanguis earum intelligit debet, non idē omnibus. Ficus lacteus, huic ad caseos figundos coaguli vis; (sic legit excellentiss. Salmas. vulgo figurandos, malè, non figurat, sed cogit caseos coagulum) cerasis gummosus; ulmis salivofus, lentus ac pinguis malis, vitibus ac pyris aquosus.

Ἡ δὲ πικρῶν οἶον ἐλαίης, Plinius ῥητοῖδης legit, uti observavit Robertus Constantinus. Recte Theodorus, ἀπὸ ἐλαίης, ἐλαίης reddidit; nec resinaceus, nec piceus succus oleæ. Abietem resinā fundere, nō nisi indoctis pharmacopoeis incognitum; abietis lachryma est, quam Venetam terebinthinam vocant.

Τὴν δὲ λαχανῶν. Hujus loci sensum non animadvertit Plinius cap. ult. lib. xix. Namque est succorum saporumque dicenda differentia est, vel major in his quam pomis. Sunt autem acres cunila, origani, nasturtij, sinapis: amari absinthij, centaurei: aquatiles cucumeris, cucurbitæ,

lafluca: acuti tantum cunila: acuti est odorati apij, anethi, fœniculi. Priori loco cunilam five thymbram (eadem enim Thymbra & cunila planta, ut ipse docet Plinius lib. xix. cap. viii. Thymbram vero que sit cunila, hæc apud nos habet vocabulū est aliud, satereia dicta in condimentario genere; quæ causa, cur Theodorus Thymbram, satereiam verterit) inter eas numerat plantas quæ δριμύς; acrem habent χυλῶν, cum origano nasturtio & sinapi. Posteriori loco eandem Thymbram, eundem thymum, inter ea quæ acutum habent saporem, recenset; quasi alius sapor acutus, alius acris. Ineptè & absurde acutum, ab acri separavit, & inter acres sapes cunilam recensuit, eandemque inter acutos. Alia mens Philosophi nostri. Priori loco egit, καὶ ἀσφοδῶν χυλῶν, & χυλῶν γούρας, id est sapes intellexit, qui in frugibus arboreis, & oleribus hortensibus gustu discernuntur. Posteriori vero de humore ipsarum arborum & hortensium, qui ad gustum non refertur, sed sub sensum olfactus aut tactus venit. In saporibus distinguendis, dixit, succos δριμύς cerni in origano, Thymbra, nasturtio & sinapi, quæ omnia gustu ac sapore acria sunt & acuta. At in humorum discrimine signando, thymum & cunilam aliquam habere acrimoniam prodidit. Hæc ergo δριμύς, quam præferunt humores thymi, thymbræque, non ea est quam gustus percipit, sed illa quæ olfactu sentitur, ut & εὐδία, quæ in humore apij, anethi fœniculi percipitur. Confudit ergo Plinius, τὴν ὑγραν καὶ ἀσφοδῶν, καὶ τὴν χυλῶν, humoris & succorum saporumque differentiam.

Εὐδία.) Plura de odorum, saporumque differentijs vide lib. vi. de caus. quæ libro multa de sapore, succo, & odore disputat.

Κ Ε Φ. Κ.

CAP. XX.

De odoribus florum & foliorum & radicum: quotque genera humorum arbor habeat: deque folijs & fructu tiliæ.

Ε' Νίων γὰρ εὐσομα τὰ ἀνή μαλλον ἢ τὰ φύλλα τῶν δὲ ἀνάπαλιν τὰ φύλλα μαλλον καὶ οἰ κλωνες. ὡσπερ τῶν τεφανωματικῶν. τῶν δὲ, οἰ καρπί τῶν ἢ εὐδερρον. ἐνίον ἢ αἰ ρίζα τῶν δὲ π μέρ. ὁμοίως ἢ κατὰ τὴν χυλῶν. τὰ μὲν γὰρ βρωτά τὰ ἢ ἀσφοδῶν τυγχάνει καὶ ἐν φύλλοις καὶ περικαρπίοις. ἰδιώτων δὲ τὸ δὲ τῆς φιλύρας. ταύτης γὰρ τὰ μὲν φύλλα γλυκέα, καὶ πολλὰ τῶν ζώων ἐοίσει ὁ δὲ καρπὸς: εὐδενὶ βρωτός. ἐπεὶ πόγη ἀνάπαλιν εὐδεν ἰωμασόν. ὡσε τὰ μὲν φύλλα μὴ ἐοίσει, τὴν δὲ καρπὸς εὐδεν ἢ μῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς καὶ τ' ἄλλων τ' πικρῶν ὑπερον πικρῶν ἰωρεῖν τὴν αἰτίας.

† ἰδιώτων.

Quibusdam enim flores inodorati: folia vero odorati odorata. Quibusdam est diverso folia magis & magis, quam tami: ut coronario generi. Quibusdam fructus, alijs neutrum. Aliis radix: aliis pars aliqua. Similis & saporis ratio est, Alia etenim mandi queunt: Quaedam alia nequeunt, neque folijs neque fructibus. Peculiare esculenta, quedam non, idque tam in folijs quam ut folia non mandentur: fructus vero in fructibus, ut folia non mandentur: fructus vero non tantum à nobis, sed etiam ab aliis animalibus mandi possit. Sed hujus cæterorumque similibus causas, postea contemplari conabimur.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Hoc capite agit de odoribus: deque eorum natura, quæ sunt esculenti, aut non sunt. Est autem affectus secundum succum; quare minus commode hoc caput à capite superiore disjungitur.

Τὰ μὲν βρωτά, τὰ δὲ ἀσφοδῶν, ἐν φύλλοις, καὶ περικαρπίοις. ἰδιώτων δὲ τὰ τῆς φιλύρας. Theodorus, Alia mandi queant,

alia nequeunt: neque folijs, neque fructibus peculiare, præcipue quod in tilia cernimus. Malè: nam per tiliam non declarat esculentum esse affectum indifferentem, tum fructui, tum folijs; sed sic dicamus: Quaedam esculenta, quedam non, idque tam in folijs quam in fructibus: maximè illud Tiliæ peculiare.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ε' Νίων.) Alio videtur usus codice doctiss. Gaza, in Equo scriptum fuit, ἐνίον γὰρ ἀσομα τὰ ἀνή. Falsa & depravata hæc lectio. odoratarum plantarum flores inodori non sunt. Odore insigni laurus, thymus, lauendula, rosmarinus; attamen flos ἀσομ, non est. Verre. Quibusdam flores magis odorati, quam folia. Nemo ignorat violæ, hyacinthique florem odoratiorem, quam folium, aut radicem.

Α'νάπαλιν.) Experientia constat, rosmarini caules foliaque, item lavendulæ, & similibus odorata, magis

quam flores. Vox ἀνάπαλιν, vulgatam lectionem Græcam non esse corruptam, satis docet.

Τῶν δὲ οἰ καρπί.) Hoc in multis arboribus observare licet. Magis odoratus cotonei, pyri, mali fructus, quam folium, ramus, aut radix.

Αἰ ρίζα.) Radix iridis odorata; folium, caulis, flos odore carent.

Τὸν χυλῶν.) De sapore vide lib. sextum de caus. De tiliæ vide quæ lib. xi. hist. dicuntur.

Florum genera & differentia.

Nυν δὲ παρὰ τὸν ἔσω δῆλον, ὅτι κατὰ πάντα τὰ μέρη παλαιοὶ εἰσὶ διαφορὰ πολλὰ χῶς. ἐπεὶ ἔ τῶν ἀνθῶν, τὰ μὲν ἐστὶ χνοῶδη, καθάπερ τὸ τῆς ἀμπέλης, καὶ συκαμίνης, καὶ τῆς κινθῆς· τὰ δὲ φυλλῶδη, καθάπερ ἀμυγδαλῆς, μηλέας, ἀπῆς, κακκωμηλέας. καὶ τὰ μὲν μέγιστα ἔχει· τὸ δὲ τῆς ἐλαίας φυλλῶδες ὄν, ἀμέγεθες. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιπέτοις ἔστω δέσσι, τὰ μὲν φυλλῶδη· τὰ δὲ, χνοῶδη. πάντων δὲ, τὰ μὲν δίχρῶτα, τὰ δὲ μονόχρῶτα. τὰ μὲν τῶν δένδρων πάρα πολλὰ ἔστω μονόχρῶτα καὶ λευκωτῆ. μόνον γὰρ ὡς εἰπεῖν τὸ τῆς ῥοῆς φοινικῆς, ἔστω ἀμυγδαλῶν πινῶν ὑπερῶν. ἀλλὰ καὶ ἔστω δένδρα τῶν ἡμέρων ἔτε ἀνθῶδες, ἔτε δίχρῶτα, ἀλλὰ εἰπὼν τῶν ἀνθῶν ὅσον τὸ τῆς ἐλαίας. πρόκινον γὰρ τὸ κατὰ τῆς ἀνθῶς· καὶ ὅσον δὲ φασιν ἐν τῇ ἔξω θαλάττῃ ῥόδων ἔχειν τὴν χροῶν. ἐν δὲ τοῖς ἐπιπέτοις ἔστω τὰ παλαιὰ τοιαῦτα καὶ δίχρῶτα ἔστω διαστή. λέγω δὲ διαστή, ὅτι ἔπερον ἀνθῶς ἐν τῷ ἀνθῶι ἔχει κατὰ μέσον. ὡς περὶ τὸ ῥόδον, ἔστω κρένον ἔστω τὸ μέλαν. ἔστω δὲ ἔστω μονόφυλλα φύεται, διαφορῶν ἔχοντα μόνον τῶν παλαιῶν. ὡς περὶ τὸ τῆς ἰασίωνης· ἔστω γὰρ ἔστω κεχώρηται ταῦτα ἐν τῷ ἀνθῶι τὸ φύλλον ἔκαστον. ἔστω δὲ τὰ χροῶν τὸ κατὰ μέρους, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀκρων ἔστω φύσεις γωνιώδεις, ἔστω τὸ τῆς ἐλαίας παλαιῶν ἐστὶ.

† μονοειδῆ. Theod.
† κεχώρηται Al.
" χροῶν Al. conceptaculo.

Nunc explotatum illud habeamus : per omnes partes differentias plures vario modo exultare. Nam & florum alij lanugini ; ut vitis, mori, hederæ : alij foliati ; ut amygdalæ, mali, piri, pruni. Item alij grandes habentur. Oleaginei vero foliati quidem, sed pusilli. Pari modo & in annuorum herbaceorumque genere, alij foliati, alij lanugini. Cunctorum alij bicolores, alij unicolores. Ac arborum quidem plerumque uniformes, ijque candidi. Quippe cum tantum fere puniceæ phœniceus, & quarundam amygdalarum subrufus exeat. Nulla inter urbanas alia est flore vel bicolore, vel pleno, sed siqua fit, sylvestris profecto est : ceu abies. Flos enim ejus croceus. Et illi, quos in mari externo rosis colore similes tradunt. At in annuorum ex majori pene parte tales exeunt, & bicolores & bini. Bini inquam, quod in flore alterum florem insidentem medium gerunt : ut rosa, viola nigra, liliium. Nonnulli etiam folio uno emergunt, descriptionem tantum plurium ostendentes : ut flos jasonæ. In hoc enim haud quaquam folium unumquodque discernitur. Nec conceptaculo pars infima eget : sed postrema in angulos exeunt. Oleæ quoque flos pene talis esse videtur.

† reperiri.
† olea.
" unicolores.
† duplices.
† spacia.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Inconditè quidem tractat historiam hanc, ut sæpe monuimus. Florum enim naturam omisissam repetit : minus quoque prudenter distulit post succos. nisi διαφορὰ πολλὰ χῶς. Plus significat, quàm si dicat, ποικαί. Hoc enim significat differentias differentiarum. Florem esse foliosum, differentia est : quippe quidam unico tantum constant folio, ut Iasione. At folia illa, grandia esse, aut parva, aut frequentia, aut rara, aut surrecta, aut flaccida, aliud quiddam est, scilicet, τὸ διαφορῶν ποικαί. Notabimus brevitatem. καὶ τὰ μὲν μέγιστα ἔχει. Non dixit, καὶ τῶν φυλλῶδων : neque, τὰ δὲ σῶκα ἔχει : sed statim cum exemplo, τὸ δὲ τῆς ἐλαίας. Hoc est exemplum. Et cum addit, ποικαί δὲ : est relatio ad genus, cui ponit differentiam. Theodorus ambitiosè, exultare. ἔχει μέγιστα, non est mathematicè. Omnia enim corpora habent magnitudinem, sed ex usu loquentium. Μόρον γὰρ, ὡς εἰπὼν. Rectè addidit, ὡς ὑπερῶν. Quia etiam aliorum sunt puniceæ, ut persicæ : item malorum quarundam. Itaque malè addidit, ἀλλὰ καὶ ἔστω δένδρα ἔτε ἡμέρων. Et cum dicit, ἀνθῶδες, vult intelligere colore floris, à quo album excludit : cum tamen in arboribus hunc potissimum agnoscat. Mira loquutio, ἀνθῶς σῶκα ἔπει ἀνθῶδες. Theodorum vox hæc in angustias illius verbi conjecit, pleno enim intelligat. Διαστή. Theodorus, bini : non. Bina sunt, quæ paria. Bini equi bijuges. Diflores durum est, cum flos in sui medio

florem gerit, veluti rosa, & liliium, crocea illa filamenta. Hoc notavit Theophrastus : verum sunt diversi flores. Illud non meminerat. Serotinas rosas interdum è suo gremio rostellam alteram, eamque perfectam, tanquam sobolem parere, atque edere. Item flammula, sive Phlox, quam isti & ignorant, & vocant Caryophyllum, apud nostrates alterum, quasi filiolum suo in sinu, etiam herbaceis stipatum, mucronibus gerit. Patavini duplices vocant. To τῆς ἰασίωνης. A foliorum numero differentias aptabat : iccirco unifolium hunc ostendit. Immo verò, ut acutius sentias, nullifolium. Neque enim folium est, quod non est divisum. Et quia multi flores sunt ab imo pertusi : hunc ea etiam describit differentia : ἔστω δὲ τὸ χροῶν τὸ κατὰ μέρους. Est enim τὸ χροῶν, ut ita dicam, capedo. Nicander χροῶν in Theriacis. Interpres, ὡς τὸ χροῶν, τὸ χροῶν. At ego à manu. Sic enim habes χροῶν, captivam apud Sophoclem. Et χροῶν, ministerium recitante Athenæo non semel, ut omnia hæc, quemadmodum in originibus dictum est, conveniant minister à manu, pedisequa à pedibus, ancilla à cubito, anculari. Vnde anclare, & exanclare, quasi non excubitare, sive expedire. Non, ut Gracissant semper, exantlare, Plinius Iasionem in xxii. florem agnoscit : in xxi. ejus folium unicum, quasi herbe tractat. Hoc ante nos à doctissimo Hermolao.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIO.

Tὸ τῆς ἰασίωνης, Iasionem Plinius etiam consilium vocat. Nihil aliud autem esse videtur, quam Dioscori-

dis, ἡ ἀμείλαξ λεία, smilax lævis, quæ & ab ipso Plinio, convolvulus dicitur.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Xhoc capite tradit. Rectius muscosos, flores vitis, hederæque, quam lanuginosos, dixisset. Sane oleæ flores, si inter foliatos recenseri possint, cur inter eos hederæ vitisq; non numeret, causam video nullâ. Δίχρῶτα.) Flores alios bicolores, alios tricolores, inquit. In uno tulipæ flore non semel quatuor di-

versos observavi colores. Colorum in floribus maxima differentia, nec tot species colorum, quot in his spectantur, pictoribus cognita. Cum enim omnes species colligere ex floribus vellem, pictoresque optimos adirem, qui cunctos exprimerent, nullum unquam, qui id præstaret, invenire potui. Ita natura in hisce superavit humanum ingenium.

† κνήκ. τῆ ρόδα Διά τὸν ὄγκον. ἔνια δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τ' ἑσμά-
 των ὡσπερ ὁ ἀκροϑ, καὶ ὁ τ' κνήκ, καὶ πᾶσι τὰ
 ἀνθώδη καθ' ἑκάστην γὰρ ἔχει τὸ ἀνθ. ὁμοίως δὲ
 καὶ τῶν ποδῶν ἔνια, κατὰ περ τὸ ἀνθέμιον. ἐν δὲ τῆς
 λαχαρηροῖς ἄσπερ σίκυ, καὶ ἡ κολοκύνθη, καὶ ἡ
 σικύα. πάντα γὰρ ἵπτι τῶν ἀκρῶν ἔχει. καὶ ποσσω-
 ξανομῶν, ἵπτι μὲν τὰ ἀνθὰ πολλὰ χρονον. ἄλλα
 δὲ ἰδιωτέρως, οἶον ὁ κηπὸς, καὶ ἡ συκαμίν. ἐν αὐτοῖς
 μὲν γὰρ ἔχει τῆς ὄλοις περικαρπίοις. καὶ μὲν ἔπε ἔω
 ἀκροῖς ἔπε περικαρπίοις καθ' ἑκάστην. ἀλλ' ἐν τῆς
 ἀνὰ μέσον· εἰ μὴ ἄρα ἔπε πωδῶν Διά τὸ χρονοῦδες.
 ἔπι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθῶν ἔνια, κατὰ περ ἵπτι τῶν
 σικύων, ἀ κα τ' ἀκρῶν φύεται τῆ κλήματ. διὸ καὶ
 ἀφαιρῶσιν αὐτά. κωλύει γὰρ τῶν τῆ σικύς βλάστη-
 σιν. Φασὶ δὲ καὶ τῆς μηλέας τῆς Μηδικῆς, ὅσαι μὲν
 ἔχει τῶν ἀνθῶν, ὡσπερ ἡ λακάτιν πινὰ πεφυκῆσαν
 ἔνα μέσον, εἶναι γόνιμα ὅσαι δὲ μὴ ἔχει, ταῦτ' ἀγο-
 να. εἰ δὲ καὶ ἐπ' ἄλλα πινὸς ταῦτα συμβαίνει τ' ἀν-
 θοφόρων, ἄσπερ ἀγονο ἀνθ. φύειν, εἴτε κηρω-
 ερσιμῶν εἴτε μὴ, σκεπῆσον. ἐπεὶ γὰρ ἔνια καὶ ἀμ-
 πέλκ καὶ ροῶς ἄδωῶτα πλειοκαρπεῖν. ἀλλὰ
 μὴ μέγα τῆ ἀνθῆς ἡ γόνισης. γίνεται δὲ καὶ τὸ,
 τε τῆς ροῶς ἀνθ. πλὴ καὶ πυκνόν. ἄ κα ὄλ. ὁ
 ὄγκ. παλαῦς, ὡσπερ ὁ τ' ροῶν. κατὰ τῆν δὲ ἑσ-
 πύπερ. δι' ἔως μικρὸν ὡσπερ ἐκπυραμῶν.
 κύπιν. ἔχων τὰ ἀνθὰ χειλῶδη. Φασὶ δὲ πινες καὶ
 τῶν ὁμοιοφύων, τὰ μὲν ἀνθῆν, τὰ δὲ ἔ. κατὰ περ τ'
 Φοινίκων, τὴν μὲν ἄρρενα ἀνθῆν, τὴν δὲ θῆλυ καὶ
 ἀνθῆν, ἀλλ' ἐν τῆς ποσφαίνειν τὴν καρπῶν. τὰ μὲν ἔν
 τῶ γόνι τριαύτιν τῶν Διαφορῶν ἔχει, κατὰ περ
 ὄλως ὅσαι μὴ διώαται πλειοκαρπεῖν. ἡ δὲ τῆ ἀν-
 θῆς φύσις ὅτι παλαιὸς ἔχει Διαφορῶς, Φανερόν ἐκ τῶν ποσφαίνῶν.
 ἄ κα μέσον, τῶ
 lege ἐκ τῶ
 μίση
 † Al. Bas.
 ὡσε αὐτοῖν,
 ἀνθ. φέειν,
 εἴτε κηρω-
 ερσιμῶν.
 † ἀδωῶτα
 εἰ πλειοκαρ-
 πύ Bas.
 πλειοκαρπεῖ.
 Al.
 † lege μὴ,
 † καὶ ὄλ.
 ὄγκ. παλα-
 ῦς, ὡσπερ
 τ' ροῶν κατὰ
 τῆν δὲ ἑσ-
 πύπερ.
 * δι' ἔως
 μικρὸν ὡσπερ
 ἐκπυραμῶν.
 κύπιν. ἔχων
 τὰ ἀνθὰ
 χειλῶδη.
 vel τὸ ἀνθ
 μυχῶδες.

† folio numeroso producent. Singulis enim femini-
 bus singulos flores annexos gerunt. Simili modo &
 herbaceorum nonnulla: ut † gith. Et in olerum ge-
 nere, pepo, cucurbita, cucumis. Quippe omnibus
 flos in postremo fructus: & crescentibus fructibus flos
 diu infixus servatur. Alia fecus modo quodam pecu-
 liari: ceu edera, morus: etenim florem hæc in totis
 fructuum integumentis habent. Sed neque postremis
 infidentem, neque in singulas partes ambientem, sed in
 mediis inculcatum: nisi forte † concerni nequeat
 propter lanuginem. Sunt & simplices quidam flores;
 ceu cucumerum. Qui postremis farmentorum emer-
 gunt. Ob id eos auferunt. Cucumeris enim prohibent
 incrementum. Inter flores mali Medicæ, qui velut in
 colum quandam erectam in medio habent, fecundos
 hos fore affirmant: qui vero non habent; hos fore
 infecundos. An vero aliis quoque floriferis eveniat,
 ut florem sterilem gignant, sive separatam sive non
 separatam; prætermitti non debet. Etenim genus
 quoddam & vitis & punicæ fructum perficere nequit,
 sed ad florem usque generatio tantum pervenit. Flos
 quoque punicæ † copiosus creberque est. Denique
 amplitudinem sui quodammodo pomi æmularur. Pa-
 rum se subtus attollens colligit; & ambitu congruo
 sinuatim reddit. Plantarum, quibus genus commune,
 alias florere, alias nullo flore exhilarari quidam affir-
 mant: ut palmarum marem florere, fœminam
 minime; sed protinus fructum promere. Igitur
 quæ genus idem sortiuntur, id differentie obtinent.
 Sicuti & omnia quæ fructum perficere nequeunt.
 Floris naturam plerasque differentias habere, fatis
 his liquet.

† frequen-
 tem.
 † chama-
 melon.
 † cucumis
 cucurbita
 utraque.
 † conspici.
 † copiosus
 densusque
 est. Superio-
 ri parte
 globosus, la-
 tus ad in-
 star rosæ,
 inferiori
 angustior
 est, à quâ
 paulisper
 quasi cyti-
 nus ex pan-
 le & verte,

sus in summo labijs multis præditus, vel si Ald. placet sequi
 in summa vacuum habens recessum.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Διαφέρει δὲ καὶ κατὰ τὴν ἕξοσιν, καὶ διόν. Non erat
 hæc pars tanquam diversum caput à superiore sepa-
 randa. Adhuc enim flores tractat. Quod si eorum
 differentie efficiant, ut seorsum diversa capita digerantur:
 τὸ ποδῶδες, ἐστὶ unum; τὸ χρονοῦμα, unum; ἡ ἕξοσις, unum;
 ἡ διόν, unum; τὸ γόνιμον, unum. Itaque commodius hujus
 capituli hæc sunt differentie. Sanè unum esse queat caput ad
 ea usque verba que ita sunt. ἡ δὲ τὰ ἀνθῆς φύσις, ὅτι παλαιὸς ἔχει
 Διαφορῶς. Φανερόν ἐκ τῶν εἰρημῶν.
 ἄ κα μέσον, τῶ
 lege ἀνοθεν ὄλ. ὁ ὄγκ. πλατύς, ὡσπερ ὁ τ' ρόδων. κατὰ τῆν ἵ
 τριώτερον, δι' ἔως μικρὸν ὡσπερ ἐκπυραμῶν. κύπιν. ἔχων τὰ
 ἀνθὰ χειλῶδη.

composita. Ratio: quippe in medio tanquam colum gerunt.
 Illud animadvertendum, in cucumere, cucurbita, pepone,
 & alijs, non differre, vel simplicitate, vel compositione, steri-
 lem florem à genitali. Quod si ita est, errarit Theophrastus,
 qui compositos dicit in Citrijs eos, qui gerant colum: steriles
 & simplices, qui non gerant. In cucurbita cum diversa facies
 non sit, communem tamen assignat naturam. Alter error:
 non enim in genere cucurbitæ, vel cucumeris, vel aliorum
 ejusmodi soli steriles, ἐκ τῶ ἀκροῖ τ' κλημάτων φύονται. An, ut
 foveamus benemeriti viri nomen, quoad fieri potest, simplices
 dicemus eos, qui calore genitali destituti sunt.
 Lege sic, ὡσε ἀγονο ἀνθ. φύειν: εἴτε κηρωερσιμῶν, εἴτε μὴ,
 σκεπῆσι. Nam arbores penè universas flore tectas videmus
 aliquo: at non ex omnibus prodire fructum. Illud κηρω-
 ερσιμῶν, separatim intellige, non loco: sed ut solet ipse
 loqui, segregatum à natura floris. Quippe si flos est propter
 fructum, & ille non fert fructum: non erit flos. Sicuti enim
 Theodorus, prætermitti non debet, inanis loquutio.
 Neque enim dicam: Non prætermittam, an sis consul. Cùm
 ait: εἴτε μὴ, ita ut non sit segregatum à natura, sed impedi-
 tum tantum.
 Εἰ καὶ γόνι καὶ ἔνια καὶ ἀμπελῆ, καὶ ροῶς, ἀδωῶτα εἰ πλειοκαρπεῖ.
 ἀλλὰ μὴ μέγα τῶ ἀνθῆς ἡ γόνισης. Etenim quoddam vitis
 genus, & quoddam item Punicæ fructum perficere
 nequit. Nobis ex natura rerum ignota sunt genera hæc:
 ex locis non ignota. Lectionem difficilem & asperam agno-
 scemus. γόνι ἀδωῶτα εἰ πλειοκαρπεῖ. Alius diceret: ἀδωῶτα
 πλειοκαρπεῖν. & legemus, ἀλλὰ μὴ.
 Πινὰς δὲ καὶ τὸδε τῆς ροῶς ἀνθ. πλὴ καὶ πυκνόν. Theodorus,
 Flos quoque Punicæ copiosus, & creber est. Non est
 hic locus Punicæ florem declarandi, sed huic florem: qui
 quia non πλειοκαρπεῖ, & densitate, & latitudine fructum
 imitatur. Sic enim malo dicere, πυκνόν, densum hic,
 quàm crebrum, ut Theodorus, Nam satis habebat, τὸ πολλόν.
 Hoc

Hoc autem τὸ πᾶν, videtur allatum à Theophrasto, quasi pro caussa: quia propter multitudinem perfici nequeat. Sic igitur habebis proportionem fructus, tanquam abortivi. Item illa, ἡ δὲ ὄγκος ἡ πλάτος, Theodorus simpliciter mimitis, amplitudine. Omisit enim τὸ πᾶν. Quae sequuntur verba valde corrupta sunt. Sic tamen legemus: καὶ τῶν δὲ οἱ ὄγκος, δὲ ἂν αἰς μικρὸν, ὡς πρὸς ἐκτεταμμένον κύτιον ἔχων τὰ ἄνω

μυχάδη. Inferiori parte globosi sunt, à quibus paulisper quæsi inversus Cytinus habet in summo intus vacuos recessus. Videbis Theodorum omisisse τὸ ἐκτεταμμένον, ἔχον τὰ ἄνω. Inversionem illam, labiorum intelligas, quæ a cuppa sese pandunt. Φασὶ δὲ. Hæc differentia est, ὡς τὸ ἔχειν, καὶ μὴ. Ἐπέρτινεν ὡς τὸ ἔχειν.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIO.

Ἄνθιμον. Rectè legitur: idemq; quod ἄνθημον (quam herbam describit lib. VII. cap. XII.) sive ἀνθίμους Dioscoridi, ἔχον τὰ ἄνω Chamælon Plinio: corruptè camomillam vocant. Τῶν κλημάτων. Nota κλήμα, etiam dici de cucumere:

flagella dicit Plinius: viticulas Palladius. Ita in Martio: Aliqui florem cucumeris cum viticulæ suæ capite cannæ inferunt.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Διατετημένον φαίνεται.) Perforati spectantur. Non vult singula folia perforata esse, sed in medio floris seramen quoddam esse relictum: signum tum decidisse florem, non autem fructus rudimentum, quod foliola, quæ florem constituunt, cingebant.

Καθ' ἑαυτὴν ῥοδία. Florem vocat quod in superiore parte mali, punicæque conspicitur, contra regionem pediculi; umbilicum vulgo vocant. vide cap. XVI. hujus libri. Interea quæ florē talem habent, numerat myrtum & ἄγρον. In myrto tale quid conspici negare nolum. Ἄγρος Theodorus, amerinam interpretatur; credo, quod Aucuarij auctor, ἄγρος, à Romanis, salicem amerinam, vocari tradat; vulgo amerinam vertunt: Ῥωμαῖοι, inquit, σάλιξ μαρίνα. Columella tertium salicis genus amerinam vocari tradit lib. IV. cap. XXX. Putant tamen tria esse salicis præcipua genera. Salix Græca, Gallica, Sabina, quam plurimi vocant amerinam. Paulo infra: Amerina salix gracilem virgam ἔχοντα Plinius lib. XXIV. cap. IX. ubi de salice & agno plura tradit, amerinam inter salicis genera recenset. Nec salix, nec agnus fructum fert quæ super fructus integumento florem gerit: Rotundus agni fructus, piperis instar, in quo umbilicus conspicitur nullus; salicis papposus. An pro ἄγρος ἀγρος restituendum? Certè tam in pyri, quam in mali fructu flos hujusmodi conspicitur.

Ῥοδανία.) Ex hoc loco facile colligi potest Ῥοδανία, non esse rhododendrum, sed rosam. In rosæ fructu talis conspicitur flos, rhododendrum tale nihil habet.

Ἄγρος.) Hic locus satis ostendit ἄγρον, non esse galangam. Nam pro exemplo, ut rectè monet Scaliger, non poneret Theophrastus. Sed jam evanuit illa opinio. Notum satis galangam cum acori descriptione, quam Diosc. lib. I. cap. II. tradit, non convenire. Rubeat galangæ radix, albicat acori: hujus radix iridi similis, galangæ nullam formam iridis præ se fert. Hæc opinio validissimis argumentis à botanicis, maximè Mathiolo Senensî viro eruditissimo, refutata est. Idem firmis satis rationibus demonstrat, acorum non esse calamus aromaticum. Calamus aromaticus ex arundinum genere est; acorum nihil arundinei habet. Nec acorū asulosè frangitur, quod de calamo tradunt veteres. Vide lib. IX. cap. VII. ubi aromatatum historiam tractat Theophrastus. Gaza ἄγρον veneriam vertit. Aucuarij auctor, ἄγρος ὁ δὲ ἄγρος ἀφροδισίας, Ῥωμαῖοι βενίρεα. Malo tamen Græcam servare vocem, quod hodie nemo acorum, eò nomine noscat. Errandi occasionem præbuit Amato Lusitano Aucuarij auctoris locus citatus. Ex eo enim argumentum sumpsit, quo probare conatur, galangam esse acorum. Acorus, inquit, ἀφροδισία Græcis dicitur, quod valet ad venerem: galanga venerem promovet: ergo est acorus. Pulchrum, si modo vim haberet, argumentum. Spectatum admisi visum teneatis amici. Quid magis ad venerem conducit, quam satyrium? excitat ad venerem tardos eruca maritos. Ergone satyrium, & eruca veterum, erunt acorus? Sed nemo veterum, acorum utile ad venerem tradidit. Non tamen inficias eo, hac facultate polleat. Contrarium credo. Dicit quis. Cur igitur ἀφροδισίας, veneræque nomen illi impositum? Crediderim ob amœnitatem, odorisque suavitate. Eandem enim ob causam thymo, styraci, myrto aliisque odoratis plantis veneræ nomen dederunt. Ac-

cedit, quod julus sive acori flos, priapum, vel mentulam mentiatur.

De anthemio vide cap. IX. lib. VII. Καὶ ὄγκος.) Eleganter mali punicæ florem describit: sed corruptus & depravatus codex. In Ald. & Bas. legitur καὶ ὄγκος ὁ ὄγκος πλάτος ὡς πρὸς τὸ ῥοδία. καὶ τῶν δὲ οἱ ὄγκος, δὲ ἂν αἰς μικρὸν ὡς πρὸς ἐκτεταμμένον κύτιον ἔχων τὰ ἄνω μυχάδη. Vertant: Denique amplitudinem sui pomum quodammodo æmulatur, parum se subius attollens colligit, & ambitu congruo sinuatim reddit. Quid velint nescio; nihil tale in Græco codice. Magni Scaligeri lectio non placet, quod superiore parte, non inferiore globosus sit punicæ flos, ut addita figura, & ad vivum expressa, ostendit. Lego, ἀγρον ὁ δὲ ὄγκος πλάτος, ὡς πρὸς τὸ ῥοδία, καὶ τῶν δὲ οἱ ὄγκος, δὲ ἂν αἰς μικρὸν ὡς πρὸς ἐκτεταμμένον κύτιον ἔχων τὰ ἄνω μυχάδη. Superiore parte totus globus latus est, ad instar rosæ, inferiore angustior, a quâ paulisper cytinus expansus, in summo labijs præditus. Vel τὰ ἄνω μυχάδες, ut in Ald. legitur codice, in summo vacuum habens recessum; unum enim habet, non plures. Utriusque punicæ domesticæ, & sylvestris flos, maximè tamen sylvestris, rosam æmulatur: pars infima in angustum mutatur, uti tabella exprimit.

Balaustium punicæ sylvestris flos.

Flos punicæ sativæ cytino insertus expanso.

Inquirendum; quid hoc loco κύτιον. Dioscoridi flos domesticæ punicæ, lib. I. cap. CII. Ταὶ δὲ ἀνθὲς αὐτῆς αἰεὶ κύτιον καλοῦνται καὶ αὐτὴ συσπικνί. Hujus flores, qui etiam cytini vocantur, ἔσσι ipsi quoque adstringunt. Idem cap. C. LIV. Βαλαυστίον ἴσιν ἀνθὸν ἀγρίας ῥοδίας: ἴσιν δὲ τὴν κύτιον ῥοδίας. Balaustium sylvestris punicæ flos; domestica mali punicæ cytino, id est flori, similis est. Idem Galen. lib. VI. simpl. Βαλαυστίον ἀνθὸν ἀγρίας ῥοδίας ἴσιν πρὸς τὸν ἡμέτερον ὁ κύτιον. At vero idem libro VII. cap. I. κατὰ τόπους, longè quid aliud cytinum esse, ait: Ὁνομάζονται δὲ ἕως κύτιον αἱ παρὰ τὸν ῥοδία. καὶ δὲ τὸν ῥοδία ἀνθὸν παύεται τὸ δένδρον, ὁ καρπὸς αὐτῆς φαίνεται σκληροῦς καὶ ἴσιν ἰδίας ῥοδίας. Nominatur autem sic primo genita punica, quo tempore enim arbor florere desinit, ejus fructus figuratus apparet, in speciem punicæ mali. Eadem Nicandri sententia circa finem in Alexiph.

Πολλὰ δὲ σίδης, Περὶ ἀγρον κύτιον πόρος ἀνθήμονα καρπὸν, Puniceque novos granati collige fructus. Ad hunc locum Scholiafies; κύτιον δὲ τὸ ἀνθὸν τῆς ῥοδίας ὅπερ ἀνθὸν ῥοδία γίγνεται. Cytinus flos punicæ, sed adultus; nempe cum pomum nascitur. Ex hujus auctoritate Dioscorides, Galenusque conciliari possunt; si dicamus κύτιον mali punicæ florem, sed florere desinentem; cum fructus scilicet rudimentum apparet. Et hæc

hæc Plinij sententia lib. XXI. cap. VI. *Primus pomi hujus partus florere desinentis* (ineptè vulgo incipientis legitur) *cytinus vocatur.* Helych. *ἱκανθήμελα* ἄσπυρα vocat. *κύτινος τῆς ροῖας τὰ ἀσπύρα ἱκανθήμελα* : prima levis punici eruptio. Exanthemata, propriè efflorescentiæ, vel papulæ, id est eruptiones leves humorum per cutem. Ad harum imitationem, *κυτίνος, ἱκανθήμελα* dixit. Celsus lib. V. in emplastro quod rhyodes dicitur, cytinus, capitula mali punici, latinè appellavit. Sed ab his diversa Theophrasti sententia. Huic cytinus est, quod in rosis, aliis floribus, calyx appellatur; involucre nimirum, quo dehiscente, flos in sua folia se pandit; five quo flos primum continetur, deinde mox factus clauditur. Quod ex lib. I. de caus. cap. XVI. facile colligi potest. *Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν αἰθῶν, ὅσα μετὰ τῶν σωματικῶν ὄγκων ἐφασιότερον γίνονται, κατὰ τὸ τῆς ροῖας ἐν τῷ τῷ κυτίνῳ αἰθῶν.* Postrema verba interpretes omisit: *Quin etiam*, inquit, *florum ipsorum, qui mole aliqua corporis emergunt, serius se ostendunt, ut punice flos; in cytino enim flos* : id est in cytino vel à cytino continetur. Idem lib. II. de causis, *ἢ δὲ ροὰ τοῖς μὲν αἰθῶσιν ἐνκατάσπυρα.* lege usque, *ἔσπυρα μὲν οἱ κύτινοι ὀρθοὶ γινόμενοι δὲ χλωταὶ τὸ ὕψος.* *Punica flores facile amittit, quia nexus eorum debilissimus est* : lege usque, *ne cytini in rectum formati suscipiant humorem.* *Κύτινος* five calyx punicæ oblongus, anteriore parte latior, in septem rimulas (Theophrastus, labia appellat, totidè videlicet quor flor folia) fatiscens; avari floribus major; cujus inferior pars in fructum ac amplum transit pomum; superior denticulata una cum staminibus, ipsi medio infidet pomo. Non ineleganter Cælius Aurelianus ampullaginem vocat: quod inflatum sit, ac turgidum, uti ampulla; vasis genus, ex vitro aut alia materia. Sic Plinius lib. XV. cap. XV. ampullacea pyra vocat, quæ formam ampullæ habent. Hunc cytinum Nicander, à cervicali forma, *ὄλοχος ἀνχίνιος* vocavit. Locus est in Theriac.

Εἶδος δὲ ὑστερόθεν ἐμπημένους ὄλοχος, Ἀνχίνιος ἵνα λέγῃ ἀπὸ τῆς ἀνχίνου αἰθῆς.

Punica item sumas hyacinthina germina mali, Conniventia adhuc, clausasque foventia gemmas, Donec quondam albo, nunc undique flore rubescant. Germina cervicem habentia, cæcutientiaque, sunt calyces, qui flores tenuerunt, quos cytinus Galenus & Dioscorides vocant. Hi aperti sunt, dum flores in sua folia panduntur; paulo post cæcutiunt, & clausos oculos habent; postquam deciderunt flores, fructusque rudimenta continent. *Ὀλόχος* hos cervices dixit, ab *ἴχω* & *ὄλο*, quod totum vel omnia, id est præcipua continent; *florem* videlicet & fructum. *Ἀνχίνιος*, dixit, quod cervicem oblongâ referant. Et ita hunc locum exponit Scholiast. *Ὀλόχος δὲ τὰς τῶν ροῖων τετραχίλους, τὰς ἀσπύρας μὲν κίχλωσας, ὕστερον δὲ μύσους. ἀσπύρα γὰρ ἀνωμόμοι ὄντες, κατ' ὀλίγον μύσσει τὰς κυτίνους ἀποβάλλοντες. ἰσὺ δὲ ἀπὸ μίσεως τὰς ἱκανθήμελας τῶν ροῖων ὄλοχος ἵππιν, ἀνχίνιος δὲ ἕξω τετραχίλωσας, οἷον τετραχίλους ἔχοντες.* Ex his, quæ hæcenus diximus, Theophrastum perquam eleganter punicæ florem delineare, quilibet facile videt. Cæterum punicæ flores fert duplicis differentiæ; hoc est steriles & fecundos. Hi à tergo oblonga capita annexa habent (cervices vocat Nicander) hyosciami vasculis æqualia ac similia, eaque singuli singula; Theophrasto *κύτινοι* nominata, quæ secuturi fructus rudimenta sunt. Illi autem nihil hujusmodi obtinent, sed nudo latoque calyci infident. Utrisque parte suprema amplitudo rosæ æmula, quæ sensum in angustum definit: utrique, sed magis sterili confecta, stipitataque foliorum densitas, colore ut plurimum rutilo, ac inter sanguineum roseumque medio. Estque hic aspectus jucundissimus. Reperiuntur etiam candidi, mixtique è rutilo & albo coloris. Roseorum autem major in medicina invaluit usus.

Φοινίκων. Quæ de fructu palmæ scribit, reperit lib. XI. cap. VII. ubi palmæ historiam, generaque tradit. Hoc caput adeat lector, nostrasque videat notas.

K E Φ. ΚΓ. C A P. XXIII.

Quomodo distent in fructificando arbores.

Διαφέρει δὲ τὰ δένδρα ἐπὶ τοῖς τοῖς κατὰ τὴν καρποποικίαν. τὰ μὲν γὰρ, ἐκ τῶν νέων ἢ βλαστῶν φέρει, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἐναν, τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων. ἐκ τῶν νέων, συκῆ, ἀμπέλῳ, ἐκ τῶν ἐναν, ἐλαία, ροὰ, μηλέα, ἀμυγδαλῆ, ἀπῖ, μύρριν, καὶ χροδὸν τὰ ποιαῦτα. πάντα γὰρ ἐκ τῶν ἐναν. ἐὰν ἂν ἀρετὴ συμβῆ κυήσασθαι καὶ ἀνήσασθαι (γίνονται γὰρ ἐκ τῶν ἐναν, ὡς περὶ τῶν μύρριν, καὶ μάλιαν, ὡς εἰπεῖν περὶ τῆς βλαστῆς τῆς μετ' ἀρκυῖον) ἐδραῖανται πλείον, ἀλλ' ἡμυγρῆ φθειρεται. ἐξ ἀμφοτέρων δὲ, ἐκ τῶν νέων καὶ τῶν ἐναν, εἰπνες ἀρετὴ μηλέων τῶν ἀσπύρων, ἢ εἰτὶ ἄλλο κάρπιμον. εἰτὶ ἢ καὶ ὄλυθῳ ἐκπέτῳ καὶ σῦκα φέρων ἐξ ἐναν. ἰδιωτάτη ἢ ἐκ τῶν ἐλέγχων ἐκφυπτε, ὡς περὶ τῆς ἐκ Αἰγυπτῶν συκαμίνος. ἐκ τῶν νέων γὰρ φασὶ φέρειν ἐκ τῶν ἐλέγχων. ἢ οἱ ἢ μὲν ἐκ τῶν ἀκροκαρπῶν, ὡς περὶ τῆς κερωνίας. αὐτὴ γὰρ ἐκ τῶν φέρει, πλείον ἐκ τῶν πολυῶν. καλῆσι τῆς κερωνίας, ἀφ' ἧς τὰ σῦκα τὰ Αἰγυπτῶν καλεῖσθαι. εἰτὶ δὲ καὶ τὰ μὲν ἀκροκαρπῶν τῶν δένδρων καὶ ὅλων τῶν φυτῶν τὰ ἢ, πωλαγοκαρπῶν τὰ ἢ ἀμφοτέρων. πλείον ἢ ἀκροκαρπῶν τῶν ἄλλων ἢ τῶν δένδρων. οἷον τῶν-πε σιτηρῶν τὰ τετραχίλων ἐκ τῶν ἰσχυρῶν, ἐρείκη, καὶ τῶν σπειραία, καὶ ἄγνῳ, καὶ ἄλλ' ἄλλα καὶ τῶν λαχανωδῶν ἰα κεφαλάρριζα. ἐξ ἀμφοτέρων δὲ, καὶ τῶν δένδρων ἐνια καὶ τῶν λαχανωδῶν. οἷον βλίτην, ἀνδροφραξίς, ῥάφανῳ. ἐπὶ καὶ ἐλαία ποιεῖ ὡς τὸ καὶ φασὶ ὅταν ἀκρον ἐπέγη, σημειον εὐφορίας εἶναι. ἀκροκαρπῶν δὲ πῶς καὶ ὁ φοινίξ. πλείον τὸ τὸ καὶ ἀκροφυλλον καὶ ἀκροβλατον.

Arbores autem vel hisce in fructificando distare videntur. Namque aliæ fructum ex novellis surculis gignunt: aliæ ex annotinis: aliæ ex utrif- que. Ex novellis, ficus & vitis: ex annotinis, olea, punica, malus, amygdala: pirus, myrtus, omnesque fere similes. Omnes enim ex annotinis. At si contingat ut aliquid concipiant atque floreat (evenit enim id quoque nonnullis, ceu myrto: præcipueque, ut sic dixerim, post Arcturi exortum) id perficere nequeunt: sed si semiconditum perit ex utrifque, tam novellis quam si annotinis: si quæ mali bifera sint, aut si aliquid bis fructificet. Item caprificus, quæ maturat ficusque profert ex novellis. Peculiaris maxime ortus, si quis fructus è caudice profiliat: ut moro Ægyptiæ. Hanc enim ex caudice ferre nonnulli affirmant. Alij grandibus ex ramis eam fructificare, sicuti & siliquam, dicunt. Hæc enim fructum vel ex his producit: non tamen copiosum. Vocant enim siliquam quæ ficus Ægyptiæ appellatas producit. Arborum item aliæ cacuminibus fructificant; aliæ lateribus; aliæ parte utraque. Sed plura ex aliis fructum cacumine ferunt, quam ex arboribus: ut frumentorum, quæ spicam pariunt. Fruticum erica, spiræa, amerina. Olerum, quibus radix capit. Parte autem utraque tam arborum quam olerum quam olerum: blitum, atriplex, brassica. Nam olea idem quodammodo facit. Cumque cacumina ferunt, copix indicium esse dicitur. Palma quoque fructum quodammodo cacumine gignit. Sed hæc & folia & germina cacumine gerit. Quippe vis ejus genitilis, parte superiore tota consistit. Igitur differentias quas particulatim capere decet, his contemplari conemur: illæ vero naturæ totius esse videntur: scilicet, quod plantarum, aliæ urbanæ, aliæ sylvestres: & aliæ fructifera,

† βλάστην. Al. Bas. † deest Al. † ἰσχυρῶν. † οἱ ἢ ποῦ τῆς μὲν. Bas. † σπειραία. Al. † βλίτην. † ἀνδροφραξίς. Al. Ger.

† vetustis. † vetustis. † vetustis. † inchoati. † vetustis. † ceroniam. † ceroniam. † alia ac in universum reliquarum etiam plantarum cacuminibus. † frugum. † vitex, aliaque nonnulla. Olerum.

ὅλως γὰρ ἐν τῷ ἄνω πᾶν τὸ ζῶτικόν. τὰς μὲν ἔν κατὰ
 μέρη Διαφορὰς περιετέον ἐκ τέτων θεωρεῖν. αἱ ἢ
 τριαυτὴ τῆς ὅλης ἐστὶν Φαίνονται· δηλονότι τὰ μὲν
 ἡμερᾶ, τὰ ἢ ἄρρη. Ἐ τὰ μὲν κάρπια, τὰ ἢ ἀκαρ-
 πια ἢ ἀειφυλλα ἢ φυλλοβόλα, καθάπερ ἐλέχθη·
 τὰ ἢ ὅλως ἀφυλλα. Ἐ τὰ μὲν, ἀνήθηκα, τὰ δὲ
 ἀνάθη, ἢ πρῶταλαση ἢ, καὶ πρῶτακαρπια ἢ ὀψι-
 βλαση, ἢ ὀψικάρπια. ὡσώτως δὲ ἢ ὅσα ὡραπλή-
 σια τέτρως. ἢ τὰ γε τοιαῦτα ἐν τοῖς μέρεσιν, ἢ ἐκ αὐτοῦ τῶ
 μερῶν ἐστίν. ἀλλ' ἐκείνη ἰδιωτάτη, ἢ τρέπον ἰνὰ μέγιστη
 Διαστάσις, ἢ περ ἢ ἴπαι τῶ ζῶων ὅτι τὰ μὲν, ἐνυδρα·
 τὰ ἢ, χερσαῖα. Ἐ γὰρ τῶ φυτῶν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον γένος,
 ὃ ἢ διώταται ἢ Φύεται ἐν ὑγρῷ. τὰ δὲ, Φύεται μὲν,
 ἐκ ὁμοια δὲ, ἀλλὰ χείρω. πάντων δὲ τῶν δένδρων,
 ὡς ἀπλῶς εἶπεν, Ἐ τῶν φυτῶν, εἶδη πλείω τυγχάνει καθ' ἑκάστην γένος· σχεδὸν γὰρ ἕδεν ἐστὶν ἀπλῶν.

feræ, aliæ steriles, & perpetuo virentes, & folia de-
 perdentes : quemadmodum diximus. Quædam etiam
 in totum foliis carent : & aliæ florum fœcundæ, aliæ
 infœcundæ : & aliæ germine vel fructu præcoces :
 aliæ ferotinæ. Pari modo & reliqua his familia sunt
 perfequenda. Et hæc quidem in partibus, aut non sine
 partibus esse constat. Illa vero propria maxime &
 quodammodo maxima differentia : quæ vel in anima-
 lium genere patet. Quod aliæ aquatiles: aliæ terrenæ.
 Plantarum enim genus quoddam ejusmodi est; † ut
 nisi in solo madente nasci minime possit. Quædam
 nascuntur quidem, sed non similes, verum longe dete-
 riores. Cunctarum autem arborum plantarumque, ut
 rem simpliciter dicamus, species in quoque genere plu-
 res. Quippe cum nihil fere simplex sit.

† quod in
 locis humi-
 dis nasci
 nequit.

† φύεται ἐν
 ὑγρῷ.
 Theod.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Εἰς τὸν ἄνω. Allusit faceret translati elementis, ἵαν, ἵαν.
 Sic Plato aucupatus est principia vocabulorum in Gra-
 zulo ἡγε, ἀνήρ. Item Varro in primo de Re rust. de fructibus
 conditis loquens, utendum, tuendum. Theodorus, ex ano-
 tinis. Sic infra Theophrastus, δὴ ἵνα καὶ ἰάνια, bima, trima.
 Εἶος tamen non tam annum significat, quam vetustatem.
 Sic luna ἴνη καὶ ἵνα, Ἐ chorda ultima, ἴνη Ἐ ὀψία. Ἐ μίσηθ.
 Theodorus, semiconditum; malè. Non enim dicas fructum
 perfectum, conditum : inchoatum latinè, Ἐ rectè. Semi-
 genitum, ad verbum, quia adhuc generatur. Nota vero
 verba illa : ἴνηται γὰρ καὶ ἴνηται οὐσίς, ἴνηται καὶ τῶ μύρτιος, καὶ
 μάλισθ, ὡς εἶπεν ὁ πρὸς τὰς βλαστῶν : τὰς μετ' ἄρρητων.
 Duo ponit hic, unum ex natura speciei : quippe Myrto evenit, ut
 ex novellis producat florem, neque fructum perficiat. Alte-
 rum ex natura temporis, quoniam post ærcturum quæ florent,
 non perducunt fructum ad perfectionem. In utrisque causa
 aut eadem, aut analogæ; defectus humoris debiti, Ἐ calor.
 In novellis ramis neutrum satis. Tempus quidem humidum
 nimis : at humor à frigore prohibetur. Itaque dixit, καὶ
 ὡσαυτὸς ἐν τῶ μύρτιος; Ἐ geminavit, καὶ μάλισθ ὡσαυτὸς
 non myrto solum, neque in novellis tantum, sed alijs; id quod
 in hortis nostris suburbanis aliquando contigit prunis; ἴνηται
 συμβῆθ, quia non omnibus evenit, sed multis, non semper, sed
 autumno : iccirco dixit, ὡς εἶπεν; Ἐ μάλισθ.

Εἶπεν ἄρα μάλισθ τῶ διαφορῶν, ἢ ἴπαι ὅλο καὶ ἰπαιμον. Ex vetu-
 ftis & novellis ferre malos biferas. Sic lege, non Δια-
 φορῶν. Multarum tamen arborum tam novellos, quam ve-
 teres ramos fructum ferre videmus. Novellos solos nemo
 dicat : alioqui semper arbores crescerent, quamdiu vivunt.
 ferendi enim Ἐ vivendi idem est finis. Neque tamen ea bi-
 fera sunt. καὶ ἰπαιμον, subintellige, ἄνω. |
 Duo ponit deinde opiniones. Ægyptiam morum cau-
 dice ferre. Altera opinio, non ex caudice, sed ex bra-
 chijs, sive primoribus ramis, veluti κερωνίαν siliquam.
 At in quarto hujus, κερωνίαν, siliquam etiam ex caudice
 ferre ait.
 Τῶν σιτηρῶν τὰ τεχνωδῆ. Theodorus, frumentorum, quæ
 spicam ferunt. At Latini nullum agnoscunt frumentum
 sine spica. Frugum, melius dixisset.
 Τὰς μὲν ὀψία κατὰ μέση Διαφορῶν. Hic esse debet initium
 capituli ultimi. Est enim epilogus totius Theoriæ, in quo
 omnia summa capita recenset. Addit etiam unum. ἄφωκα,
 ut quædam plantæ folijs careant. De Sparto Dioscoridis bis
 monuimus. De asparago ipse supra attulit dubitationem.
 De tubere Ἐ fungo patet. De cuscuta nemo ambigit.
 Σχεδὸν ἕδεν ἐστὶν ἀπλῶν. Nota, quomodo accipiat τὸ ἀπλῶν,
 quod in species non dividitur.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Μηλίαν. Plin. lib. xvi. cap. xxvii. Biferæ & in
 malis, ac piris quædam, sicut & præcoces, ma-
 lus sylvestris biferæ, &c.
 Κερατῶν ἐστὶν siliqua, sive siliqua Græca, sive siliqua

dulcis, Plinius: κερωνία vero, siliqua Syriaca. Quod hic ait
 Theophrastus, σῦκα δὲ φέρει, non ex sua † opinione, sed aliorū. † deest ait,
 vide lib. iv. cap. ii.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Νεῖος βλαστῶν.) Vocat germen æstate præcedenti
 natum; sive quod anno exacto antiquius non
 est. Εἶος vero, quod annum exceffit, διέσος, quod duos,
 τρεῖς, quod tres. Exempli gratia : furculus si
 anno 1634. natus, anno 1635. fructus ferat; dicimus
 ἐκ ἵαν βλαστῶν, novellis furculus, fructum producere
 arborem; si vero 1636. demum proferat, ἐκ ἴαν, ἴαν,
 fructificare: si vero 1637. ἐκ ἴαν διέσων, & sic deinceps.
 Frustra ex furculo nato 1635, eodem anno quis fru-
 ctus expectabit, nisi sit fortè biferæ arbor; id est,
 quæ quolibet anno bis fructus reddit maturos.
 Διαφορῶν.) Lego cum doctiss. Scaligero, διαφορῶν.
 Plin. lib. xvi. cap. xxvii. Biferæ Ἐ in malis pyrisque
 quædam, sicut Ἐ præcoces, (hoc omni ex parte verum
 non est; præcoces cerasi fructus, nec tamen biferæ
 cerasus) malus sylvestris biferæ. Nec hoc semper verum.
 Οἱ δὲ ἴαν ἐκ ἴαν κερωνίαν. Nota quod addat φασί, id est
 ex aliorum sententiâ se hæc scribere, tradit. Con-
 trarium enim docere videtur lib. iv. cap. ii. Nota
 etiam quod κερωνίαν, à lycamino Ægypti, diver-

sum faciat, eum alibi, ut supra cap. xviii. ex aliorum
 sententia scribat, ficum Ægyptiam vocari.
 Εἶος ἢ καὶ.) Plin. lib. xvi. cap. xxvii. Est vero Ἐ in ipsis
 arboribus, etiam onustis peculiaris differentia. Summa sui
 parte fertilior est arbutus; quercus inferiore, juglandes, fici,
 mariscæ. Emendatius antiquus codex: Summa sui parte
 fertiliores arbutus, quercus; inferiore juglades, fici, mariscæ.
 Σπειραία.) Malè in Ald. & Bas. legitur σπειραία, pejus
 lib. vi. cap. i. σπειραία. Plin. lib. xxi. cap. ix. Ergo in
 coronamenta folio venere melotron, spiræon. Ἀπὸ τῆς σπειραίας,
 nomen accepisse contendunt; quod frutex sit lentus
 & vitilis, ita ut in spiram torqueri possit. Spirææ
 nomine Silesiacum quendam fruticem describit
 doctiss. Clusius; quem nunquam vidi. quare certi
 nihil affirmare possum. alij viburnum Mathioli,
 spiræam existimant.
 Ἀκράκαρον.) Plin. lib. xiii. cap. iv. ubi de dactylo
 agit. Coma omnis in cacumine: Ἐ pomū est non inter folia, ut
 in cæteris, sed suis inter ramos palmitibus racemosum, utra-
 que natura utraque atque pomi. Vide cap. ii. lib. i. de caus.

Repetuntur differentie plantarum.

Αλλ' ὅσα ἰδρὺ ἡμερῶν καὶ ἀγροῦ λέγεται, ταῦ-
 τιν ἐμφανέστερῶν ἔχει καὶ μεγίστην διαφορῶν.
 οἶον, συκῆ, ἐριανός, ἐλαία, κόπινος, ἀπίνος, ἀχράς
 † deest Al. ὅσα δὲ ἐν ἑκατέρω τῶν, † ἐν τοῖς καρπῶν τε καὶ
 φύλλοις καὶ τοῖς ἀλλοῖς μορφαῖς τε καὶ τοῖς μορίοις.
 ἀλλὰ τῶν ἰδρὺ ἀγροῦ ἀνώνυμα τὰ πλείεστα, καὶ ἐμ-
 πειροὶ ὀλίγοι. τῶν δὲ ἡμερῶν καὶ ὠνομασθῶν, πλείω,
 καὶ ἡ ἀΐσις κοινότερα. λέγω δὲ, οἶον, ἀμπέλα,
 † deest Al. συκῆ, ροῶς, μηλιάς, ἀπίς, θιάφνης, μυρρίνης † καὶ
 τῶν ἀλλων. ἢ γὰρ χεῖρες ἔσσι κοινή, σαυρωρεῖν ποιεῖ
 τὰς διαφορῶν. ἰδίον δὲ καὶ τὰ ἐφ' ἑκατέρων. τὰ ἰδρὺ
 γὰρ ἀγροῦ τῶν ἀγροῦ καὶ τῶν ἡμερῶν ἢ μόνον ἢ μάλα
 διαφορῶν τὰ δὲ ἡμερῶν πλείεσθιν ἰδέαις. ἔστι δὲ τῶν
 ἰδρὺ ῥαόν τι λαβεῖν καὶ διαφορῶν τὰ εἶδη τῶν ἡ,
 χαλεπώτερον, διαφορῶν πολυχοῖαν. ἀλλὰ δὲ τὰς
 ἰδρὺ τῶν μορῶν διαφορῶν καὶ τὰ ἀλλων ἔσσι, ἐκ τῶν
 πειρατέων θεωρεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμερῶν, μετὰ ταῦτα
 λεκτέων. τὸ γὰρ ὡς ἐφεξῆς τοῖς εἰρημύοις ἐστίν.

Sed quæ urbanae aut sylvestres dicuntur, hanc ipsam
 evidentissimam summamque differentiam habent :
 ut ficus, caprificus, olea, oleaster, pirus, piraster, pinus,
 pinafter. Quæ vero alterutro illorum genere collo-
 cantur; harum differentia, fructibus, folijs, cæterisque
 formis, partibusque percipitur. Sed sylvestrium plu-
 rimæ nomine carent, expertique perpauca sunt : ur-
 banarum autem plurimæ nomine suo noscuntur, sen-
 susque earum communior. Exempli gratia, vitis, fici,
 punica, mali, piri, lauri, myrti, reliquarumque. Facit
 enim usus communis, ut exploratae differentiae habeantur.
 Illud quoque utroque in genere proprium. Syl-
 vestres enim, mare ac fœmina, vel solis vel præcipue,
 discernuntur. Sed urbanae generibus certe pluribus
 constant. Quorum alia inventu numeroque facilia :
 alia difficilia scilicet, causa varietatis. Sed partium re-
 liquarumque naturarum differentias hisce contemplari
 tentandum. De generationibus autem post hæc referre
 congruum est. Id enim præcedentia quasi ordine con-
 sequi videtur.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Αλλ' ὅσα ἰδρὺ ἡμερῶν καὶ ἀγροῦ. Male hinc auspicatur Theo-
 dorus caput. Est enim eadem materia. Idem addidit,
 pinus, pinafter.
 Καὶ ἡμπερὶ ὀλίγοι. Hic ἡμπερὶ, significat, scitum,
 & peritum & scientem. Theodorus, expertum est
 interpretatus, non malè, si vocem consideres. Nam
 quæ experientia in dignotione pyri, à pyraastro, experi-

mur, cum tentamus vires, & fortunam elicimus ad
 opus.
 Διὰ τὴν πολυχοῖαν. Nova vox, & aliter scripta, quam
 ἐπιδήχαι. ἔχω in utraque est. Supra bis πολυχοῦν, varietate
 m, Theodorus; quia multiplex quod est, distinguitur dif-
 ferentijs ad varietatem. Quod enim unum non est, diversum
 est ab eo, cum quo non est unum.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIO.

Αΐσις. Hoc loco non simpliciter pro sensu, sed sensibus
 collecta notitia. His enim instrumentis præceptoris loco
 mens utitur, atque rerum cognitione instruitur : itaque
 pro consequenti ponitur antecedens, καὶ ἡ ἀΐσις ἀπὸ τῶν γῶν
 καὶ ἐπιπέδων.

Πολυχοῦν. (cui contrarium ὀλιγοῦν) & verbum πολυχοῦν,
 nomenque πολυχοῖα, de re dicuntur, quæ non unius modi,
 atque generis est, sed quæ ut multiplex, ac varia latissime
 funditur, atque patet.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ημερῶν καὶ.) Plin. lib. xvi. cap. xix. Sunt enim arbo-
 rum quædam omnino sylvestres, quædã urbaniores, quæ
 his placet nominibus distinguere. Ergo mites, quæ fructu, aut
 aliqua dote umbrarumque officio humanius juvant, non
 improbè dicuntur urbanae. Hanc differentiam inter ur-

banas sylvestresque posuit Plinius. Sylvestres auctor
 lib. de plant. lib. i. ait quæ sine cura & industria arti-
 ficis sponte proveniant, ἀγροῦ ἰδρὺ λεγόμενα ἢ ἐπὶ ἰσθμῶν ἢ
 ἐπιπέδων γινόμενα.

HISTORIA PLANTARUM

LIBER SECVNDVS.

Κ Ε Φ . Α .

C A P . I .

De modo generationis sationisque in arboribus.

Α Γενέσεις τῶν δένδρων καὶ ὅλων τῶν φυτῶν, ἢ ἀνέματα, ἢ δὸπὸ ἀέριματ...

κατακωπέντ' εἰς μικρά. καὶ γὰρ ἕως ἀναφύεται. τέτων δὲ ἢ μὲν ἀνέματα, πρῶτη τις ἢ δὲ δὸπὸ σπέρματ...

Α Rborum & summatim plantarum generationes, aut sponte, aut semine, aut radice, aut avulsione, aut ramo, aut furculo, aut ipso trunco factitantur...

in his spontanea obtinent. Quae vero semine, radice, que fieri solent, naturales maxime inter reliquas esse apparet. Nam ipsae quoque spontaneae quodammodo sunt...

† καὶ ἰν. Al.

† ἀνεξέως Bas.

* lege ἰωνία.

† lege τὴν ἀνεξέως Al. τὸ ἐργον. † deest Bas.

* ἐμφυλαίαι Al. Bas.

† in frusta.

† spontanea aliquo modo obtinent.

* quare etiam in sylvestribus reperiuntur.

† furculo. † pedamentum.

* ligno ramoque majore.

† acuminata extrema articulatione. † serpyllum.

* umbroso loco ferat.

† pedamentum.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

lia. Divisionem, Plinius brevissimè: Arbores, quas naturæ debeamus, aut sponte, aut semine, aut radice.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Quæcumque, inquit, semen edunt, semine provenire queunt. Hoc perpendimus alibi nos, de visco historiam contemplati.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Genus. Hujusmodi semina vocat Varro lib. I. de re rust. cap. xxxix. ubi ait: Quare cum semina ferè quatuor sint generum, &c.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

rique, sponte sua provenientium dicta est. Restat earum quæ arte & humanis ingeniis fiunt verius, quàm nascuntur.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Arbores. Aristoteles animalium partes cum enarravit, Aransit ad generationem. Deinde affectus, ac mores de-

Affirmat Plinius lib. xvi. cap. xxx. ab imbre quodam picroso, exortum esse lafer in Africa, & sylvam quæ ibidem est, alia quadam, sed simili ratione, profiliisse de novo. Etiam apud nos experimur, post pluvias, è terra curiosissimè runcata, pullulare urticam, atriplicem, alinem sive morsum gallinæ. Refert Ios. à Costa lib. iv. cap. xxxi. Indiæ occident. in Peru, nova Hispania, locisque vicinis, integra nemora nata esse malorum citiarum, & aurantiarum, ubi antea præter planitiem, vel montes nihil erat. Vide cap. v. lib. i. de caus. ubi disputat Philosophus, qua ratione sponte sua plantæ nascantur. Illud tantum addo, eundem Costam tandem deprehendisse causam: Nempe sylvam hanc natam, cum poma transportata ex uno loco in alterum, in via dispersa, & putrefacta, semen ejecissent, quod per aquarum effluviu, ad alias atque alias regionis partes perlatum: & sic tandem fuisse exortas sylvas integras. Tale sane nihil de urtica, atriplice, & similibus dicere licet.

Ἰὸς ἀπὸ ἀντίμου. Plin. lib. xvii. cap. x. Quædam autem pluribus generibus feruntur, quædam omnibus. Ac pleraque ex his ipsa natura docuit, & in primis semen ferere, cum decidens exceptumque terra vivisceret. Virg. loco citato.

Pars autem posito surgunt de semine, ut alteæ Castaneæ. Vide lib. i. de caus. cap. i. & sequens. Si quis scire desideret, quomodo semen terræ injectum primo incipiat germinare, & in plantam adolescere; adeat locum Theophrasti citatum, & legat Cl. Scaligeri, nostrasque annotationes.

Ἡ δὲ ἀπὸ ῥίζης. Radices, quantum ad rem præsentem, sunt in duplici differentia; aliæ sic propriè dictæ, ut lapathi, felini, apij; aliæ peculiari nomine bulbi vocati; quales habent tulipæ, hyacinthi, cepæ, narcissi. Priores per solas radices, vel integras, vel frustulatum concisas, multo melius quam per semen, vel alia ratione multiplicari se, patiuntur. Quo etiam modo multiplicantur; althea, helenium, acorus, iris, sifarium, glycyrrhiza. Horum, si vel plantetur radicis caput superius, ubi scilicet caulis, radicisque junctura est, cum exiguo radicis frustulo, vel media, vel extrema radicis portio, oculis seu gemmis, id est extruberantiis aliquibus instructa, nova nascitur radix; & siquidem terræ foecundæ committantur, germinabunt, plantamque producent. Bulborum est constitutio, ut annuatim appendices quasi dâ bulbosas, & novellos quasi filios generent, pendentes ex matribus. Hos avulsos terræ committimus, & annis sequentibus integram plantam expectamus. Arbores viviradice ferantur. Dicitur viviradix quasi vivam radicem habens, ad differentiam ramorum, paxillorumque, qui sine radicibus feruntur. Omnes autem arbores viviradice feri nequeunt, ut ea quæ singulari radice nituntur, & alte descendunt, unoque caudice assurgunt; quales abies, pinus, reliquæque coniferæ. Plin. loco citato: Natura & plantaria demonstravit, multarum radicibus pullulante sobole densa, & pariente matre, quas enecet. Ejus quippe umbra turba indigesta premitur, ut in lauris, punicis, platanis, cerasis, prunis. Paucorum in hoc genere rami parvunt soboli, ut ulmarum, palmarumque. Nullis vero tales pulli proveniunt, nisi quarum radices amore solis & imbris in summa tellure patiantur. Virg. loco citato.

Pullulant ab radice alijs densissima sylva,
Ve cerasis, ulmisque, etiam parnassia laurus
Parva sub ingenti matris se subjicit umbra.
Hos natura modos primum dedit; his genus omne
Sylvarum fruticumque viret, memorumque sacrorum.

Hæ propagines, ubi paululum accreverint, veris, autumnique tempore, circa plenilunium, à velli à matre radice possunt, & debent. Nam nisi extirpentur, matrem, ut Plinius ait, lædunt. Idem testatur Virgil. loco citato.

Nec non & sterilis que stirpibus exit ab imis,
Hoc faciet, vacuos si sit digesta per agros:
Nunc altæ frondes, & rami matris opacant,
Crescentique adimunt fetus, uruntque ferentem.

Ἡ ἀπὸ ἀντίμου. A recentioribus græcis μόχθια dicitur. Cassianus Bassus lib. x. cap. i. i. i. ἴππερ δὲ δὸς ἀπὸ ἀντίμου, τῶν λεγόμενων μόχθια. Aliæ ab avulsione, hoc est stolonibus appellatis. Norandum in Palatinis MSS. codicibus constanter legi σααρόδων; uno tantum loco excepto mox citando. Eodem sensu codex Palatinus alter habet pro λεγόμενοι, καλεούμενοι. Μόχθια,

Hesych. exponit τὰ νέφια, plantas recenter natas. Idem μόχοι οἱ νῆι βλάτοι, nova germina. Rectè. Etenim differt παρθεσπῆς, id est avullio δὸς τῆ μόχθια, sive μόχοι. Μόχθια, planta quæ avellitur nova. Dicitur μόχθια, cum novella stirps, sive stolo cum suis radicibus plantatur. Dixit Aristoph. in Alcharn. νῆα μόχθια σικιδῶν. Interpret antiquus μόχθια σικιδῶν, αἱ νῆα σικιδῶν. Μόχθια δὲ τῆ νῆα βλασθήματα. Theoph. lib. i. cap. i. i. τὰ μόχθια ἔσονται μεταφύττειν ποδάκεις, sæpius tenellam plantam transferre. Μόχθια Latini stolonem vocant. Plin. lib. xvii. c. i. Stolonum Piciniae genti: ita enim appellatur in ipsis arboribus fructificatio inutilis, unde & pampinatio inventa, primo stoloni dedit nomen. Stolo ergo quasi stolidi fructificatio ex arborum radicibus. Nomen, teste Varrone lib. de re rust. traxit: A Stolone viro qui propter diligentiam cultura, stolonum confirmavit agnomen; quod nullus in ejus fundo reperiri poterat stolo, quod effodiebat circum arbores, è radicibus quæ nascerentur è solo, quas stolones appellabant. Differt viviradix à stolone. Stolo enim est qui nascitur circa stipites, & avellitur cum radice, & corporis parte, & sic feritur. Viviradix vero est quæ integra, ex arboribus longinquo extrahitur: unde avulsionem non admittunt, inquit Theophrastus, nisi quæ fruticosa sunt. Geoponicon auctor, δὸς δὲ ἀπὸ ἀντίμου ἔσονται μόχθια, ἢ φυτόν τι μῆλα, καὶ τὰ ὅμοια, οἷον κίερος, ζίζυφοι, λωπυρῆνοι, χαμαιδάφη, μερσίνη, μέσσηλος, ὄξυς, πῦδος, ἢ τὴν μόχθια καλεῖται, ὅσα σααρόδων τῆς ἀντίμου, καὶ ἔσονται ἀπὸ πάσης μετὰ φωνῆς τῆς ῥίζης. οἷον δὲ καὶ τὰς ἀπὸ ἀντίμου (ita in codice Palatino: hic est locus quem supra citavi) καὶ τὰ μόχθια μεταφύττειν. Ab avulsionibus sive stolonibus plantantur mala & similia, velut cerasus, zizyphon, nux parva, chamædaphne, myrtus, mespilus. Avulsiones sive stolones appellantur qui arboribus uniri, atque agnati sunt, ex ipsisque avelluntur, una cum conspicua radice parte. Oportet autem & avulsiones, & stolones transplantare. Plin. lib. xvii. cap. x. Et aliud genus simile natura monstravit, avulsisque arboribus stolones vivere. Quo in genere & cum perna sua avelluntur, partemque aliquam, è matris quoque corpore auferunt secum simbrato corpore. Hoc modo plantantur punicæ, coryli, mali, sorbi, mespili, fraxini, fici, imprimisque vites. Cotoneum ita satum degenerat. Virgil. loco citato.

Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum,
Deposuit sulcis.

Ἡ δὲ ἀπὸ ἀντίμου. Aut ramo. Plin. lib. xvii. cap. xvii. Reliqua genera casus ingenio suo excogitavit, ac defraçtos ferere ramos docuit, cum pali defixi radices cepissent, &c. Geoponicon auctor, quod Theophrastus ἀκρίμων, πῆταλον vocat. verba paulo infra habentur. Πῆταλον vertunt aliqui taleam; malunt alij clavum, palum, paxillum. De talea, vide infra. Duobus modis ramo feritur; vel ramo ab arbore in scrobem depresso; vel ramo in arbore manente, sed per vasa fictilia, lignea, aut similia, aut squallos trajecto, terræque compacto. Columella lib. de arboribus cap. vii. ubi de vitium propagatione agit: Propagationum genera tria sunt in usu, maximè unum, quo virga edita à matre sulco committitur: alterum quo ipsa mater prosternitur, atque in plures palos per suas virgas dividitur: tertium quo vitis scinditur in duas vel tres partes, si diversis ordinibus deducenda sit. Hoc genus tardissimè convalescit; quia vitis divisa medullam amittit.

Ἡ δὲ ἀπὸ κλωνῶν. Κλωνὲς Geoponicon auctor furcato. Plin. lib. xvii. cap. x. Ex eodem inventu est furculos obscissos ferere. Virg.

Nil radicis egent alie, summumque putator,
Haud dubitat terræ referens mandare cacumen.
De eodem propagandi modo audiendus Nonius;

Δύο μοι σίτο πῆταλα, καὶ ἴση δὲ τῶν τε φυτῶν,
Δύο μοι σίτο κόρυμβοι, τὰ περ λῶσι μερίμνας.

De vitium plantatione loquitur. Τα κόρυμβοι, vel οἱ κόρυμβοι, sunt furculi τῆς σικιδῶν κόρυμβοι apud Dionys. de situ orbis, κλώνες. κόρυμβοι κωνίτι, apud Nonnū & Gal. ad glauco. Hesych. κόρυμβοι καθόλου τὰ μετώωσθαι εἰς ὑψὺ ἀνεκτινόντα κόνυμβος λέγουσι. Omnia sublimia quæque in alto sunt κόρυμβος vocant. Cacumen abscinditur hyemis exitu, defigiturque in terra integrum, ut germinet. Per avulsos malleolos, aut taleas, aut ramulos, cacumen, quomocumque vocare liber, propagantur arbores, adhuc modum, ut docet doctiff. Laurentbergius. Ramulum elegantem, non tortuosum, non erosum, vegetum, anniculum (relinqui illi poterit portio exigua adhærescentis rami bimi.) hujusmodi igitur ramum præcisum ab arbore, utraque extremitate mutilatum, deest ac cipe. terre

terra facunda ad profunditatem dimidiae ulnae, arcuatim impone, substrato fimo bubulo aut ovillo. Fossam terra conculcata reple. Fruticum herbarumque taleolis vel ramulis pangendis, alteram extremitatem malleo vel dentibus prius conculca, ut filamenta ducat. Tum aqua, irriga, non fimo, quem nulla ratione ferunt, & postea terra operi. Nulla ferè stirps, quæ non potest propagari per ramulos anniculos, dummodo duplex adhibeatur cautela. Prima, ut extremitas inferior abscissa oblinatur emplastro *εμφυτὸν κηκὸν*. Sic naturalis liquor non exudabit, nec humor inutilis intro subibit; qui alioquin putredinem adferre solet. Altera, ut non directo terræ infigas ramulum, si oblitum, sed incurvo arcu suprema pars promineat è terra: media tangat terram fossæ: crassior & infima, quam oblinendam dixi, fursum itidem vergat; non quidem è terra extans, sed ad duos vel tres digitos, sub tellure delitescens. Ex medio illo ramuli dorso innumeras videbis radices pullulare. Alius modus. Ramus ab arbore avellitur, supernè deorsum, ut quasi crus aut pes illi adhærescat; hinc pedunculus aut appendix undique perforatur subula, ad dimidiam ulnam defoditur in terra fertili, sæpiusque irrigatur.

Τὸυ τάλχους.) Hoc modo feritur salix, olea, populus, palma, ut docet ipse Theophrast. infra cap. vii. De olea Virgil.

Sed truncis oleæ melius, propagine vites Respondent: solido Paphiæ de robore myrtus.

Ἦν τὸ ξύλον.) De talea hæc accipit doctiss. Roberus Constantinus. Alia tamen Virgilij mens, etiam Theoph. ut ipse infra docet, *ἡ δὲ τὸ πρῶτον κατακρηπίοις*. Quæ veteres de talea, clavolaque scribunt, hæc occasione referam. Antiquiss. Romanorum Cato cap. xxxv. *Taleas, ait, oleagineas, quas in scrobe saturus eris tripedaneas decidito, diligenterque tractato, ne liber laboret.* Eadem Plin. lib. xvii. cap. xviii. *Taleas oleagineas, quas in scrobe saturus eris, tripedaneas facito, diligenterque tractato, ne liber laboret, cum dolabis aut secabis.* Tripedaneæ taleæ non nisi ex majoribus fieri ramis possunt. Nonius, *scissiones lignorum vel præsegmina taleas vocat.* Doctissimus Romanorum Varro lib. i. de re rustica cap. xi. *Demum in oleagineis seminibus arbores videndum, ut sit de tenero ramo; ex utraque parte æqualiter præcisum, quas alij clavolas, alij taleas appellant, ac faciunt circiter pedales.* Palladius taleam à clava diversam facit in Martio, titulo de citreo. *Mense, inquit, Martio citri arbor quatuor modis feritur, semine, ramo, talea, clava.* Paulo infra. *Clava feri commodius est, quæ sit manubrij crassitudine, longitudine cubitali ex utraque parte levigata, nodis & aculeis recisis, sed integra summitate gemmarum, per quas spes futuri germinis intumescat &c.* Talea & gracilior, & brevior esse potest, quæ similiter ut clava mergetur. Sed talea palmis duobus superfit, clava omnis obruitur. Talea ergo à clava diversa. Græci, *ἡλιαν*, à qua talea Latinorum manavit, vocant τὸ ἔλαπτον ἢ δένδρον, ἔχον πρὸς τὸ δένδρον βλαστητικόν, extremam arboris partem, ex qua germina pullulant. *Primum arboris germinatum*, vocat Plinius. Theophrastus lib. iii. de caus. cap. vi. *Οἱ δὲ ἀπαιεῖται τὸ ἡλιαν ἢ κλάδων.* Alij taleam ramis abscindunt. Latini, ut dixi, taleæ, rami, clavæque nomina confundunt. Nobis Palladij distinctio maximè arridet. Sanè Plinius, ramum à talea diversum facit: ita tamen ut talea fit, ex grandioribus ramis, non ex furculis, uti apud Græcos accipiebatur. Lib. cit. cap. xvii. *Multa sic feruntur (rami scilicet) imprimisque ficus, omnibus alijs modis nascens, præterquam talea; optime quidem, si vastiore ramo, (hæc infra examinabo) pali modo exacuto adigatur alte, exiguo super terram relicto capite, eoque ipso haveña cooperito. Ramo feruntur & punica, palis laxato prius meatu: item myrtus. Omnium horum longitudine trium pedum, crassitudine minus brachiali, cortice diligenter servato, trunco exacuto. Myrtus & taleis feritur: morus talea tantum; quoniam ramo eam feri religio fulgurum prohibet. Quæ propter de talearum satu nunc dicendum est. Servandum in eo ante omnia, ut talea ex feracibus fiant arboribus; ne curva, neque scabra, aut bifurca; neque tenuiores, quam ut manum impleant: (hæc satis offendunt taleam à furculo diversam) ne minores pedibus, ut illibato cortice; atque in sectura inferior ponatur semper, & quod erit ab radice, accumulaturque germinatio terre, donec robur*

planta, capiatur. Etiam Columell. lib. de arbor. cap. xx. inter ramum & taleam distinguit. *Taleas, inquit, & ramos verè antequam germinare arbores incipiunt, deponito.* Cæterum quæ differentia, inter ramum, taleam, clavamque, ex Palladio cognosci potest. De talea satis superque. Salicem observavi etiam ex minutissimis particulis germen emisisse: Rosæ centifoliæ particulæ minimæ germen edunt. Non itaque mirum, lignum in frustra dissectum pullulare.

Πῶς δὲ κλωνίης.) Cur olea ex furculo non proveniat, docet lib. i. de caus. cap. iiii. quem locum adeat lector.

Τῆς κερδῆς.) *Κερδῆ* fici ramus, interdum crassior, interdum tenuior, furculus. Galenus in glossis, *κερδῆς σπυκῆς οἱ ἀκρίμωνες*. Contra Hesych. *Κερδῆ, σπυκῆς κλάδος*. Nicander pro ipsa arbore accepit. Erotianus, furculos ipsiusque fici folia sic vocari tradit. *Οἱ μὲν τὰ τῆς σπυκῆς φύλλα, οἱ δὲ τὰς κλάδας &c.* Hoc loco pro furculo sumi debet; quod patet, ex eo quod præcedit, *πῶς δὲ κλωνίης*, & quod sequitur, *καὶ ἡ ἰσὸς τοῦ ῥάβδου*. Pro quovis furculo accepit Theophrastus lib. i. de caus. cap. ix. *οἱ γὰρ μὴ, usque ad ἀεὶχρον*. De fici plantatione. Vide cap. vii. hujus libri. Item Palladium in Martio cap. de ficu.

Ὅτι δὲ πρῶτον τῆς ξύλων.) *Ξύλον*, intellige *κατακρηπίων*: alioquin *ξύλων* ἢ *πρῶτον*, idem, *πρῶτον* quoque idem quod *εὐλίχου*, caudex. Hesychius, *Πρῶτον τὰ ἰσχυρὰ πάλῃ τὴν κατὰ ὄψιν αἰσθημάτων. πρῶτον τὰ πᾶσι ἔχοντα ξύλα, πρῶτον εὐλίχου, βλαστῶς, πᾶν ῥιζώμα δένδρου τὸ γρηγοροῦς, ἢ τὸ τῆς ἀμπελῆος ἀπὸ τῆς γῆς πρῶτον*. Malè hunc Theophrasti locum interpretatus est Gaza: *Præterquam ex ramo & furculo. Falsum id est; contrarium, eodem quasi spiritu, dixit Theophrastus, contrarium docet Palladius in Martio cap. de ficu. Decepit fortasse virum doctissimum Plin. lib. xvii. cap. xvii. ubi ramum crassiorum ficus ferendum ait, ex Theophrasti lib. ii. cap. vii. cujus sensum non percepit. Vide locum Theophrasti, & annotata nostra. Mulierculæ Italiæ inverlo cacumine furculos ficorum plantare in fictilibus vasculis solent, ut semper ficos habeant pumiles fenestris servandas. Geoponicων auctor ficum numerat inter ea, quæ δὲ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς κλάδος, ἢ παρὰ τὸν novam stirpem producant. *Τὰ δὲ εὐλίχου, & δὲ, (Caudex MS. εὐλίχου non multo diverso sensu) ἀπὸ τῆς ἀμπελῆος φυτεύουσα, ἢ δὲ κλάδων, & παρὰ τὸν ἑστὸς, σπυκῆς, μινεῖ, ἰσχυρὰ, ῥοιά, ἑλαία, σπυκροῦσα.* Hic loco evincit libelli hujus auctorem non esse Cassium Dionysium Uticensem, cujus apud Varronem lib. & cap. primo fit mentio. Columellæ enim temporibus ignota citrij cur. Quantum Varro antiquior Columella? In Palatino & Sylburgij MSS. codicibus *σπυκροῦσα* legitur, quod est Atticū. Queritur quid *παρὰ τὸν*, voce intelligi debeat. Alij, ut dixi, taleam, alij clavam, alij aliter interpretantur: nos (salvo meliori judicio) *taleam* interpretamur, quod furculo, avulsione; taleaque plantari ficum, morum, citrium, punicum, oleam, Sycomorum, populum albam, tradant mediæ ætatis, (inter quos hic numerandus auctor) Botanici. Sed præter Cassianum de Sycomoro hoc nemo tradidit: nec verum puto.*

Ἀπὸ τῆς οὐστῆς δὲ τῆς ἀπὸ τῆς ἀμπελῆος.) *ἀπὸ τῆς*, in vite dicitur extrema cacuminum articulatio, ut loquitur Plinius. Id rostratum est, ut proræ navium rostrata dicuntur, unde & rostra navium dicta, pro ipsi proris. *ἀπὸ τῆς*, verte, vitis rostrum, id est τὸ ἀπὸ τῆς κλάδος; quod sationi inutile Cassianus Bassus tradit lib. v. cap. vii. *Τὰ δὲ κλήματα λεπτίον μῆτι ἢ ἄλλων, μῆτι ἢ ἄλλων μέρων, ἀλλ' ἢ τὸ μέσον τῆς ἀμπελῆος. Samenta autem non ex summitis, neque ex infernis partibus accipienda sunt, sed ex mediâ vite.* Cassiani verba probat experientia.

Ἐν τῆς τῆς ἀπὸ τῆς ἀμπελῆος πρὸς τὸν φυτόν.) In Ald. & Basil. legitur *ἔξω*. Vertunt, *si quis sublati furculis ferat.* Quid *ἀπὸ τῆς*, vel *ἔξω*, significet hoc loco, planè ignoro, nec versionem intelligo: nec cur auferri ad sationem lauri furculos velint, video. Lego *ἐν τῆς τῆς ἀπὸ τῆς ἀμπελῆος πρὸς τὸν φυτόν*. Nasci laurum ex avulsione affirmant, si quis loco umbroso plantarit. Vel ad verbum, si quis aëre ambiente sublato severit. *Οἱ ἀπὸ τῆς*, continens, ambiens aër. Theoph. lib. iii. de caus. cap. xxix. *οὐδὲν δὲ ἑλαίων, ἀλλὰ πάντων μέρων ὁ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀμπελῆος ὕδατων.* Quippe nulla re minus, sed omnium maximè circumfusis aër animadvertitur. Scilicet ad tempestivitatem

tatem imbrium. Fortassis mallet aliquis legere τὴν πρῶτην αἰχμήν αἰσῶν. Sed ut plurimum subintelligitur αἰσῶν. Aristoteles de mundo. Γίνονται δὲ ἕτεροι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι, πρὸς τὴν πρῶτην ὅς τῃ ἀείχμητι συμβαίνονται. Aliquando tamen additur, ut apud Galenum lib. xi. ad Glauco. καὶ αἰσῶν τὸ ἡμῶν αἰσῶν. Laurus, quæ avulsione plantatur, nascetur, si loco umbroso, ac ab ambienti aëre tuto ponatur, quo solis radij pervenire nequeunt. Alioquin enim humor natus à sole facile extrahitur. Laurus corpore sicco, laxo, raro, infirmior est, quam ut humorem, caloremque nativum diu servare possit. Et hanc causam, cur difficulter avulsione nascatur, adfert Philosophus lib. i. de caus. cap. iii.

Καὶ δὸς τοῦ πρῶτου καὶ τοῦ δεύτερου. Explicat, quod supra dixit, ἢ ἐπὶ τῷ ζύλῳ καὶ ἄλλοις. Per lignum nihil aliud intelligit, quam truncum per longitudinem scissum, & in partes confectum. Talem serendi modum Virgilius lib. xi. Georgic. his versibus expressit.

Quin & caudicibus scēli (mirabile dictu)
Truditur è sicco radix oleagina ligno.

Illud è sicco ligno protusum germen admodum mirabile est, neque an experientia respondeat, scio. Rationi certe apertum infert bellum: quæ ubi nullus est vitalis, aut radicalis humor, nullam quoque vitam aut vitalem germinationem agnoscit. Alioquin oleæ stipites virides, quovis anni tempore pangi possunt, germinatione eleganter. Pro Virgilio dicendum, sicco dixisse lignum, quod respectu surculorum, aliorumque minorum ramorum, caudicis lignum sicco fit. Cæterum lignum subtrus scindendum, & injecto lapide serendum, in libris de causis docet Theophrastus.

Ἐμφυτῆα.) Infitiōnem ait Plinius lib. xvii. cap. xiv. Infitiōnem autem casus (docuit à natura) Magister alius, & pene numerosior, ad hunc modum. Agricola sedulus casam, sepis munimento cingens, quo minus putrescerent sudes, limen subdidit ex hedera. At illa vivaci morsu apprehense, suam ex alieno fecere vitam, apparuitque truncum esse pro terra. Ita locus hic legitur in omnibus cod. Virgilius:

Et sepe alterius ramos impune videmus,
Vertere in alterius, mutatamque insita mala,
Ferre pyrum, & prunis lapidosa rubescere corna.

Vide lib. i. de caus. ubi de infitiōne plura dicuntur.

Ἐνοφθαλμισμοί.) De inoculatione loco citato Plinius: Semine quoque natura inserere docuit, raptim avium fame devorato, solidoque & alvi tepore madido, cum secundo fimi medicamine, abjecto in mollibus arborum lecticis, & ventis sæpe translato in aliquas corticum rimas. Unde vidimus cerasum in salice, platanum in lauro, laurum in ceraso, & baccas simul discoloras. Tradunt & monedulam, condentem semina in thesauros cavernarum, ejusdem rei præbere causas. Hinc nata inoculatio, sutoria simili fistula, aperiendi in arbore oculum cortice exciso, semineque includendi, eadem fistula sublatum ex alia. In ficu autem & malis hæc fuit oculatio antiqua. Virgiliana querit sinum in nodo gemmæ expulsi corticis, gemmamque ex alia arbore includit.

Nunc modus inserere atque oculos imponere simplex.

Nam qua se medio tradunt de cortice gemmæ,

Et tenues rumpunt tunicas, angustus in ipso
Fit nodo sinus; huc aliena ex arbore germen
Includunt, udoque docent inolescere libro.

At rursus enodes trunci ressecantur, & altè
Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces

Plantæ immittuntur, nec longum tempus & ingens,

Exiit ad cælos ramis felicibus arbos,

Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Ἐνοφθαλμισμοίς five inoculatio duplex, prisca, & nova. Prisca, quæ fit surculo in gemmam, subulo aperitam, indito. Nova quæ & emplastratio dicitur, fit in gemmæ locum indita. Infirio, five ἔμφυτῆα, etiam duplex, in truncum & in corticem. In truncum iterum duplex, altera terebræ circumactu (ἔγκοπτεροίς, five terebratio) vel stimulo perforata medulla, (medullarum applicatio:) altera trunco per medium fisso in corticem, nostra memoria inventa. Vide Plinium loco citato. Item lib. i. de caus. & ibi nostras Annotationes.

Κ Ε Φ. Β.

C A P. II.

Quomodo suffrutices, & herba, itemque arbores nascantur.

Τῶν δὲ φρυγαλωδῶν καὶ ποιδῶν τὰ μὲν πλεῖστα δὲ σπέρματ' καὶ ῥίζης τὰ δὲ, ἢ ἀμφοτέρω καὶ ἢ ἀμφοτέρω. ἕνα δὲ καὶ δὲ τῶν βλαστῶν, ὡς περ εἰρηται. ῥοδιανὰ δὲ καὶ κερωνιὰ, κατακοπέντων τῶν κουλῶν, ὡς περ καὶ ἡ ἀζρωσις. Φύεται δὲ ἡ κερωνιὰ καὶ ῥοδιανὰ, καὶ ὅλ' αὖ τοῦ κουλῶν τεθέντ'. ἰδιωτάτη δὲ ἡ δὲ δακρυῶν καὶ γὰρ ἔτω δοκεῖ τὸ κέρνον φύεσθαι, ὅταν ξηρανθῆ τὸ δακρυῶν. Φασὶ δὲ καὶ δὲ τῆ ἰπποσελίνας καὶ γὰρ τῆ το ἀφίσι δακρυῶν. Φύεται δὲ πῆ καὶ κάλαμ' ἢ, εἰς πῆ ἀγατέμνη τῆς ἡλακάτας παλαγίας, ἢ καὶ κατακρύψη κόπερ ἢ γῆ. ἰδίως δὲ δὲ ῥίζης καὶ φύεσθαι καὶ τὰ κεφαλάριζα. ποικυταχῶς δὲ ἔσης τῆ διωάμεως, τὰ μὲν πῆ τῶ δένδρων, ὡς περ ἐλέχθη, πρὸς τερὸν ἐν πλείοσι τῆ πῆ ὡς φασὶν εἶναι. ἕνα δὲ δὲ σπέρματ' φύεται μόνον. οἶον ἐλάτη, πεύκη, πῆ τῆ ὅλως πῆ τῆ κωνοφορῆν. ἐπὶ δὲ φῶνιζ. πῆ εἰ ἄρα ἐν βαβυλωνί καὶ δὲ τῆ ῥαβδων. ὡς φασὶν εἶναι μοχρῆν, κυπῆρτῆ, ἢ, ὡς καὶ μὲν τῆ ἄλλοις δὲ σπέρματ' ἐν κρήτῃ δὲ δὲ τῆ τελέχης, οἶον

† ἀμφοτέρω καὶ ἢ ἀμφοτέρω. Al. Bas.

† φῶνιζ. Plin. μολύειν Al. Bas.

Suffruticum autem atque herbarum pars major semine radiceque nascitur: quædam etiam utroque: nonnulla tamen ex germinibus, ut dictum jam est. Rosa & lilium caulibus concisis, ut etiam gramin, exeunt. Caule quoque toto propagato rosa & lilium nascitur. Peculiaris maxime generatio, quæ ex lachryma fit. Quippe lilium ita exire videtur, cum id quod defluxit sole exaruerit. Lachrimam quoque equapij, vim eandem fortiri volunt: etenim lachrimam id quoque emittit. Provenit etiam quoddam arundinis genus, si quis in obliquum colos præcisas fimo terræque abscondat. Peculiare quoque in ijs quæ radice capitata coherent, ut ex radice proveniant. Cum autem vis genitalis tot modis comprehendatur, arborum pars utique major, quemadmodum paulo ante retulimus, pluribus modis apta est exoriri. Sunt tamen quæ ex semine tantum nascuntur; ut abies, pinus, larix: summam omnes confertæ. Item palma. Ni forte apud Babylonem è virgis quoque proveniat: sicut nonnulli asseverant. Cupressus cæteris quidem in locis e semine provenit: in Creta autem in

sula

† τὸ τ' ἰστέρας
Al. Bas. καὶ ἴδιον τῆς κερσεύου τὰ ῥάρα. ὡς τὰ τριὰς γὰρ ἐστὶν ἡ
κελεζομένη κυπαρίσσις. αὐτὴ δὲ ἀπὸ τῆς πρῆτης
βλαστάνει πάντα τὸν πρῶτον πρῶτον, καὶ ἀπὸ γῆς, καὶ
ἀπὸ τῆς μέσης, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας. βλαστάνει δὲ
ἐνιαυτῶν ἀπὸ τῶν ῥιζῶν. ἀπὸ τῆς δὲ. ὡς ἡ δρυὶς
ἀμφισθητῶσιν. οἱ μὲν γὰρ, ἀπὸ ἀπέρματος φασὶ
μόνον. οἱ δὲ καὶ ἀπὸ ῥίζης γλίχρωσ. οἱ δὲ, καὶ ἀπὸ
αὐτῆς τῆς κελεζομένης κερσεύου. ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
δὲ καὶ ῥίζης ἐδὲν φύεται τῶν μὴ ὡς βλαστα-
† Al. Bas. νότων. ἀπάντων δὲ ὅσων πλείους εἰσι γῆσεις,
ἢ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς, καὶ ἐπι μάλιστον ἢ ἀπὸ τῆς
† ἰστέρας Bas. φουάδου. ταχίστη δὲ καὶ ἴσχυρῆς, ἐὰν ἀπὸ ῥίζης
ἢ ὡς φουάδου ἢ καὶ τῆς ἰστέρας ἢ ὅλως ἀπὸ φυ-
τηρίων πεφυτῶν, πάντα δοκεῖ τὰς κερσεύου ἐξομοῖν.

fula etiam trunco: tvt montuosa in Tarra. Apud hos
enim cupressus caedua est: qua ex caesura germinat,
modis omnibus praecisa. Nam & a terra, & parte media,
& superna: nonnusquam loci vel ex radicibus germinat;
Tarra. sed raro. De robore diversa sententia est. Quidam
enim ex semine tantum eam produci statuunt: alij ex
radice quoque; sed lente. Nonnulli etiam ipso caudice
detruncato. Avulsione aut radice nihil ex ijs quae ab
imis plantigera non sint exotiri posse, arbitrantur.
Cunctorum autem quorum generatio numerosior est,
quae avulsione, atque etiam magis, quae sobole per-
fici potest, ocyssima & auctu perfacilis est; si ab ra-
dice soboles accipiat. Et quae sic aut ullo pacto a
plantis feruntur, haec omnia fructus similes afferre vi-
dentur.

† quemad-
modu. i. ex
caesura in
Tarra.
† quercu.

IULII CAESARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Nota verbum κελζομένη, evadere. Tarra, Cretae oppidum
ex Stephano. Adverte loquutionem, sicut supra, ἐν
Συβείροι. Neque enim in oppido, sed in agro. Κελεζομένη,
Tonsilis cupressus. Ita verbum sonat. Verum recte caedua;
quia subdit ἀπὸ τ' ἰστέρας καὶ ἀπὸ γῆς, καὶ ἀπὸ μέσης.
Γλίχρωσ. Theod. lentè, optimè. Demosthenes in oratio-

ne contra Aristocratem, de edificijs publicis; μικρὰ ἔγλιχρωσ,
& parva & quae lenta opera absolvantur. Ita plus
placet, quam fluxa.
ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς καὶ ἐπι μάλιστον ἀπὸ τῆς φουάδου, ut aliud
sit, ὡς φουάδου, sicuti supra dicebamus; avulsio etiam a bra-
chijis, non solum ab radice.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIO.

Φύεται δὲ τῆς ἐκ κελζομένης. Harundo seritur bulbo radicis,
qui ἔσ' oculus dicitur: item transversa toto prostrato
corpore, quin ἔσ' calami talea. Lege Columellam lib. IV.
cap. XXXII. Plinium lib. XVII. cap. XX.
† lege φύλ-
λων. Γαδδὸν. Videtur legendum τ' φουάδου, propter haec
verba Plin. lib. XVII. cap. X. Nam folia palmarum
apud Babylonios feri, atque ita arborem provenire,

Trogum credidisse, demiror. Sed idem etiam lib. XIII.
cap. IV. de palmis ait, & ab radice avulsae vitalis est sa-
tus, & ramorum tenerimis. Vbi ἔσ' trunco feri docet,
sicut ἔσ' Constantinus Caesar, γεωπονικῶν, lib. X. ait, ὅτι ἡ φοινῆξ
ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς φουάδου, quae μοσχύματα vocat. Lege de
causis lib. I. cap. II.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Πλείω.) Rectè τὰ πλείω. Nec adiantum, nec fi-
lix: nec phyllitis, aliaque plura ex semine
nascuntur.
† ῥαδονία.) Rosam, ut scribit, caulibus nasci concisis,
experientia didici; sed liliū, hoc modo propagari,
vanum puto: sæpius tentavi, sed frustra. Nec verifi-
mile videtur; annuus enim & carnosus huic est cau-
lis, qui statim putrescit.
Κελεζομένη.) Suidas κρινωιά ὁ τ' κελζομένη λεύκων. ἀπὸ τῆς ῥαδονίας,
ὁ τ' ῥαδονία, καὶ ἰστέρας τ' ἰστέρας. Hic locus κρινωιάν liliū esse
docet. Plinius enim quæ Theoph. de κρινωιά, lilio tri-
buit lib. XXI. cap. V. Alba lilia eisdem omnibus modis se-
runtur (nec avulsione, nec caule conciso) quibus rosa,
ἔσ' hoc amplius lachryma sua, ut hipposelinum; nihilque est
fecundius, una radice quinquagenos sæpè emittente bulbos.
Vide cap. IV. lib. I. de caus. ubi idem repetit Theophrastus.
Eleganter idem Plinius lib. XXI. cap. IV. ocellum radicis vocat lachrymam exsiccatam. Sed
malè rosæ adscribit, quod de lilio Greci tradiderunt.
Ob id potius caule inciso inseruntur, ἔσ' ocellis radicis, ut
harundo.
Καλαμῶν.) Plinius lib. XVII. cap. XX. Harundo
etiamnum dilutiore, quàm hæc, solo gaudet. Seritur
bulbo radicis, quem alij oculum appellant, dodran-
tali scrobe, intervallo duum pedum, & semipedis,
reficiturque ex sese veterè arundineto extirpato;
quod utilius repertum, quàm castrare, sicut antea.
Namque inter se radices serpunt, mutuoque discursu
nuntur. Vide Columell. lib. IV. cap. XII. Vide lib.
IV. cap. XI. histor. ubi de arundine agit Theophr.
Καυοφοράν.) Sæpius tentavi furculo, aut ramo co-
niferas ferere; verum semper oleum, & operam
perdidi; nunquam germinarunt; immo si transplan-
tentur, ut plurimum interire solent.

ἀπὸ τῆς ῥαδονίας. Non desunt viri doctiss. qui φύλων le-
gendum contendunt, quod Plinius lib. XVII. cap. X.
scribat: Nam folia palmarum apud Babylonios feri, atque
ita arborem provenire Trogum credidisse, miror. Attamen
cum Theophrastus lib. I. de caul. cap. II. tradat
apud Babylonios virgis feri; idemque referat Pli-
nius lib. XII. cap. IV. Et ab radice, inquit, avulsæ vitalis
satus, ἔσ' ramorum tenerimis. Hoc tamen experientiae
refragatur, omnis enim, ut dixi, supra lib. I. palma
μοσοπόλις, singulari trunco. Vide Geopon. auctor,
Vide cap. Theophrasti citatum, vide annotata.
Rectè ex auctoritate Roberti Constantini, ἀπὸ
κελεζομένης, tardè provenire, restituit, μοσχύων. Theo-
phrastus lib. I. de caus. cap. II. τὰς τε γὰρ ῥαδονίας φασὶ μο-
σχύων πρὸς Βαβυλωνίαν τὰς ἀπυλωπέτας. Μοσχύων, Iulius Pol-
lux exponit, ἀνατίθειν τὰ φυτά. Suidas, τὸ μεταφυτεύειν,
transplantare: μοσχύων, inquit, μεταφυτεύων.
Καὶ ἀπὸ τῆς κερσεύου τὰ ῥάρα.) In Ald. Basil. τὸ τῆς ῥαδονίας.
Theod. vertit, ut montuosa in Tarra. Rectè correxit
Lugd. Bat. edit. Sed versionē nō mutavit. Verte, ex-
caesura in Tarra. Τάρρα, oppidū Cretæ. Stephanus, ἀπὸ
πόλεων. Τάρρα πόλις Λυδίας ἀπὸ τῆς Λοκίης γεωγεμματος. ἔτι
Κρήτης ἐν τῇ Ταρραίᾳ Ἄσώλων πημάτων. Theophrasti sen-
tentiam confirmat Bellonius; testis oculus, lib. I.
observ. cap. XVII. Cupressi in sylvis non crescunt, ut ple-
rique existimarunt, sed sparsim varijs montium locis, licet
istic sata non fuerint. Meridiano tamen sole gaudens,
ejusque sunt natura, ut infima parte recise; ex parte tamen
radicibus proxima multis ramis repullulent. At eo loco in
altum non attolluntur, sed in crassitudinem excrescunt.
Propterea capsæ ex cupresso reperiuntur in Candia admo-
dum late. Nascuntur etiam perinde in Leucis montibus,
Spachia vocatis, atque in Ida dicto Psiloriti.

ἐκ κερθῶν ἀναφύεται Φασί πυρᾶς, καὶ ἐκ πυρῶν κερ-
 θῶν καὶ πῶς τῆ αὐτῆς πυρῆς ἀμφὶ ταῦτα
 μὲν ἐν ὡς μυθώδεις εἶδη δεχόμεθα. μεταβάλλει
 δὲ ἐν ταῖς μεταβάλλονται τὸν τρόπον τῶν αὐτομά-
 τως ἐξαλλαγῆ τῆς χώρας. ὡς περ ἐν Αἰγύπτῳ
 καὶ Κιλικίᾳ, ὅτε τῶν ῥοῶν εἰσπορεύει, καὶ δὲ ἀφ' ἑμῶν
 θεραπείαν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅπως τὰ κάρπια
 ἀκαρπία γίνονται κατὰ τὸ Πέριον τὸ ἐξ
 Αἰγύπτου, καὶ ὁ Φοίνιξ ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ εἰ δὲ ἡ
 πῆς κομίσσει τὴν ἐν Κρήτῃ λεγομένην αἰγίρον. ἐνίοι
 δὲ Φασί καὶ τὴν ὄλῳ, ἐὰν εἰς τὴν ἀλεονδὴν ἔλθῃ σφό-
 δρα ῥῆπον, ἀκαρπία γίνονται. φύσει γὰρ ψυχρὰ.
 τὸ εὐλογον δὲ ἀμφοτέρως συμβαίνειν κατὰ τὰς ἐσαν-
 τώσεις, εἴπερ μὴδὲ ὅλως ἐνια φέουσαι θέλει μετα-
 βάλλονται τὰς ῥῆπας. καὶ κατὰ μὲν τὰς χώρας αἰ-
 τριούται μεταβολαί, κατὰ δὲ τὴν φύσιν τὰ
 δὲ τῶν ἀερίων φύσεως, κατὰ τὸν ἀερίων
 ἐλέγχῃ. παντοῖα γὰρ αἱ ἐξαλλαγῆ, καὶ τὰ τῆ
 θεραπεία. μεταβάλλει δὲ ῥοῖα καὶ ἀμυγδαλῆ.
 ῥοῖα μὲν καὶ ὅπως ἐνια λαβῶσαι, καὶ ὕδατος πλῆ-
 θος ῥυτῆ ἀμυγδαλῆ δὲ, ὅταν πάσι τὸν
 ἐσθῆ, καὶ τὸ δὲ ἀκρὸν ἀφαιρῆ τὸ Ἰππύριον πλείω
 χρόνον, ἔτι μὲν ἀλλὰ δὲ ποδιδῶ θεραπείαν. ὡσαύ-
 τως δὲ δηλονότι, ἔοσι ἐξημερεῖται τῶν ἀγρίων ἢ
 ἐπαγεῖται τῶν ἡμέρων. τὰ μὲν γὰρ θεραπεία,
 τὰ δὲ ἀθεραπεία μεταβάλλει. πολλὰ εἴτις λέγει
 μὴδὲ μεταβολῶν ἀλλ' Ἰππύριον εἰς τὸ βέλπιον
 εἶναι καὶ χεῖρον. καὶ γὰρ οἷον τε τὸν κόπρον ποιεῖν
 ἐλαίαν, καὶ τὴν ἀγρία ποιεῖν ἄπρον, καὶ τὴν μὴδὲ ἐρκεδὸν σικκῶν. ὁ γὰρ Ἰππύριος τῆς κομίσσει Φασί συμβαίνειν,
 ὡς ἐν ἀποκρίσει τῆς Ἰππύριου, ἢ ὅλως μεταβολῆ, φέρειν γὰρ, μετακίνησις πῆς γίνονται μετὰ τῆ.
 μὲν ἐν ὁποτέρως εἶδη λαβῶσαι, καὶ ἐν ἀποκρίσει.

† ἀερίων. Al. Bas. in

marginē ἡλεονδῆ, ἀρι- cum, in sola- tum. † adde φιλι- vel Ἰππύριον. † καὶ τούτων τῆ θεραπεία μεταβάλλει ἢ ῥοῖα καὶ τῆ ἀμυγδαλῆ ῥοῖα.

† φέρειν Φω- λίας, καὶ μετα- κίνησις.

ex ordeo triticum & ex tritico ordeum gigni, eodem-
 que † fundo id fieri, ajunt. Sed hæc pro fabulosis ac-
 cipies. Quæ enim hunc in modum mutari possunt, † agro.
 sponte sane mutari oportet. Diversitate autem regio-
 nis mutatio sequitur: ut in Ægypto & Cilicia de pu-
 nica diximus, nulla adhibita cultura. Eadem ratio,
 ubi fructifera sterilesunt; ceu Persicum Ægypti &
 palma in Græcia: & si quis eam quæ in Creta insula
 populus nigra vocitetur, transtulerit. Quidam &
 forbium sterilefcere volunt: si ad loca ferventia ve-
 nit. Hæc enim sua natura, frigida quarit. Vtrumque
 ex contrarietatibus accidere æquum est; siquidem
 nonnulla solo mutato nasci omnino recusent. Muta-
 tiones pro foli natura tales profecto accidunt: pro
 fatu autem, quæ de femine diximus. Nam & eo-
 rum, quæ femine feri possunt, numerosa nota-
 tur mutatio. Punica & amygdala cultura mutantur.
 Punica, si finum suillum aquarumque fluentium co-
 piam adipiscatur. Amygdala, si quis paxillum adi-
 gat, lachrimamque defluentem diutius auferat: reli-
 quumque cultum impendat. Pari modo, quæ ex syl-
 vestribus mansuescunt, aut ex urbanis transeunt in
 sylvestres; quædam cultu, quædam autem neglectu
 mutantur: nisi quis non mutationes quidem illas, sed
 incrementa, sive accessiones in melius deteriusve pu-
 taverit. Neque enim oleaster olea, nec piraster pirus,
 nec caprificus, ficus fieri potest. Quod enim oleastro
 accidere dicunt, ut si furculus decidat, aut in totum
 transferas, † germen oleagineum proferat; magna
 quædam mutatio est. Sed hæc utro modo accipi de-
 beant, nihil refert.

† fert olivas phaulias dietas, hæc muta- tio non magna censeri debet.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Hæc ἡ ἀγρία συκῆ. Vt facias differentiam inter ficum
 sylvestrem, & caprificum.
 Μὴτι ἀδρωῶν; ἀλλὰ μίχρη τῆ ἀνθήσει μόνον. Sic lege, non
 autem νοθεύσει. Theodorus, ἀδρωῶν, compilare: nescio
 an ita intellexerit, quasi fructum in globo: an verò com-
 plere scriptum reliquerit. Durum illud, & ab usitato signi-
 ficatu alienum. ἀδρὸν plenum dicit. Plutarchus Thucy-
 didis stylum ἀδρὸν vocat. Sic & alij Rhetores. Apud Gale-
 num etiam habes, & Lucianum in eodem significato
 plenitudinis: & infra, φανὸς ἀδρὸς. Item de palma,
 ἀδρὸς καὶ πᾶσι ἔχει. Et in tertio, ἀδρωῶν καὶ πέφυκα. In
 historys animalium, ἀδρωῶν τῶν λέγι; & potest admitti,
 sicut, ναυκὸν, de venis robustis. ἀδρωῶν τῶν, familiaris.
 ἀδρωῶν, est apud Hesiodum. Quidam malunt aspirare,
 ἀδρωῶν Homero.
 Εἰς τὴν γλαυκίαν κόκκων. Aliquot arborum genera minus
 vulgaria, ut hæc: item mox ἀπόρρωα: & inter Cydonia,
 Struthia. Præterea amygdalum testæ mollioris, nobilius,
 quemadmodum & in juglande. Apvenorum quorun-
 dam naturam talem arbitror; alij etiam artem prodi-
 dere. Habemus apud Græcos nonnulla. In vitium genere
 ea, quæ Corinthiaca appellatur; vulgò talis circumfer-
 tur. In agro Veronensi uva species rara visu. Racemus
 grandis, unico sarmento contentus, non crispatur in bra-
 chia, non in botulos sobolescit. Eodem tenore filum uni-
 cum viridissimum cum dimisit. cum singulis per intervalla
 nigris vestit acinis. Acinorum magnitudo ac species incre-
 dibilis, Nam & vinaceum intus nullum fert, & Bumaston
 etiam exuperat.
 Μόχοδμα. Plantam Theodorus, rectè. Quamquam planta
 vox majori debetur significationi; frequentius μόχοδμα, no-
 vellam plantam.
 Διαμείνει. Theodorus, persistere; scilicet in genere,
 & probitate. Dura tamen vox: & frequentiore usu de ijs,
 qui ἐν ἀποκρίσει, pertinaces sunt. Commodius dicas, ser-
 vare originis bonitatem.

Φησὶ Θεοπόιος. Notabis & hoc genus piceæ. Item πύκλον τὴν
 κοροφίον. Ergo est, & non κοροφίον. Et signabis, τὸ ἡμερ-
 μίνοισ, non ἡμείροισ. Propterea quòd artis est, τὸ ἡμερῶν, quem-
 admodum supra dixit.
 Εἰ δὲ τις ἀγρίοισ δηλονότι πλείω κατὰ λόγον, οἷς ἰσχυροτέροισ.
 ἐπὶ τῆς πύκλον ἐ ἀποπον. εἰδ. ἢ χεῖρον καὶ ἐν ἐμῶν. Theodorus,
 Inter feroces autem, plures genus suum fervare pos-
 sunt. Scilicet virium portione, ut pote quæ natura sunt va-
 lidiores. Contrarium namque haud probè putaveris, nullam
 scilicet posse illo in ordine degenerare. Concinnavit com-
 modè sententiam convulsam, verum pauld asperius, καὶ φωνῆ
 ἀγρία, feroces plantas. Nemo nescit ad animi tantum af-
 fectionem vocis illius significatum accommodari. Dixit præ-
 terea, κατὰ λόγον, virium portione. haud ita est: sed plures
 numero κατὰ λόγον πλείω: quia plures sunt agrestes, quàm
 urbana. Non esset mirum, plures quoque servare posse: sed
 plures, etiam si comparentur ex proportione. Plura sunt duo-
 decim, quàm quatuor. Ergo dimidium in duodecim, erit plus;
 quàm dimidium τῶ quatuor. At secundum proportionem
 septem non erit plus, quàm tria, si comparentur ad excessum
 dimidiarum. Æquè enim unitate sola utrunque suum exce-
 dit. οἷς ἰσχυροτέροισ; est ratio, quare sint plures numero. Theo-
 dorus malè conjunxit, τὸ κατὰ λόγον, cum ἰσχυροτέροισ.
 Οἷς ἰσχυροτέροισ, τὸ οἷς, non est ratio, τῶ, κατὰ λόγον, sed τῶ
 ἀγρίοισ, & τῶ, πλείω.
 Εἰ τῆς πύκλον καὶ ἀποπον. Theodorus ita interpretatur.
 Alteram sententiæ partem absurdam esse. Contrariū,
 inquit, falsum. Nullam in illo ordine posse degenerare. At
 hoc non est contrarium superiori. Sic enim dicit supra: plures
 servant: hic, nulla degenerat: ergo hæc non sunt contraria.
 Si voces ipsas audias. In sensu autem contrarium agnovit
 ille doctissimus vir: quia dixit plures servare, quasi aliquot
 relicte sint, quæ non servant. Quòd si quis dicat contrarium,
 id est omnes servare, & nullam degenerare, hoc sit ἀποπον.
 Accepit igitur Theodorus τὸ, πύκλον, pro altera parte, id est
 negativa: Ille tamen conjunctiones, τῶ καὶ, non sequuntur
 ducentem

ducentem intellectum. Nolo, huc prodeant monstra, que fingebam. Illud aptius notabis, xxi cu cunctis, xxi dnas cu tns dno wigmat. Theodorus non est plene assequutus. Sic enim scribit: Atque omnino inter eas, qua semine tantummodo prodeunt. Quin voluit hoc dicere Philosophus: tum inter agrestes, hoc est, cunctis, tum inter etiam alias, qua vel agrestes, vel mites sunt, modo semine tantum nasci valeant, eas inquam, posse fieri deteriores. Hac sententia etiam alibi est.

Eν Αιγύπτω ἀναρτίου, ἢ Φουτῶδιστος. Theodorus, tum semine, tum planta. Arcè loquutus est, ut plantam astringeret ad eum modo significatum, que pangitur, plenius, vel fatam, vel plantatam. Idem εὐαδὴν, vinolentiam, pessima usurpatione.

Προσέδωλον ἔχει καρπὸν. Mira vox. Si talis terra sit, ut fructui mutua respondeat natura, tum fructus is longè præstantior, quàm quovis ejusdem generis, quavis cura cultus. Theodorus nimis more suo. Omni cultu, culturæque exuberantior, ἡρατίου, operam dices: ἡρατίου, cultum. Illa dicit laborem, artem hæc. Et mox ἰπιμαδία, diligentia. Significat frequentiam operarum, & oculum domini, τὸ ἰπι, aliud super aliud.

Οἷον καὶ τὸ ἀγροῖν ἐξημερῆται. Agreste mitescit. Nota τὸ ἐξ, motum notat extra significatum, ἡμερῆται ἐξ ἀγροῦ. Sequitur, καὶ τὸ ἡμερῶν ἴου, καὶ ἀπορῆται τὴν ῥαῖα, & ἀμυγδαλή. Theodorus, & urbanarum iplarum quædam neglectæ immitefcant, ut punica, & amygdalus. Multa animadvertenda. Principio, privatio non declaravit sententiam. Neque enim dixit, ἀγροῦται: sed ἀπορῆται. Ita supra ponebat gradus naturæ deterioris. Primo loco, fructuum dissimilitudinem, ut ab Epiro Glandis. Secundò, ἀκαρπια. Tertio

ἀβλαστῆν. Inter eos quoque modos quosdam, τὸ φέρει ἄρ, ἀλλὰ, ἀπὸρῆται. Virium adeò frequens punica, & amygdalo, ut etiam præceptis sit animadversum. Alter ex hoc error, cum dixit, neglectas. Siquidem nimio cultu sterilefcit corylus, etiam non nimio aliquando. Si enim vel modice attondeatur, ut arborescat, luxuriat in stipitem. Sic vites quædam amputatæ adeò ramescunt, ut nihil ferant: eadem neglectiores absumpso succo superfluo in brachia, uvæ ferunt. Amygdalus uberiore solo fructum non perficit: ex negligentia deterioræ facta humo, perficit tandem. Iccirco Theophrastus, pudenter non addidit causam nunc: Theodorus imprudenter falsam.

Notabis ποθμῶν, pro fundo, quemadmodum nos utimur, pro agro. Illud majore dignum attentione. Triticum atque hordeum mutuo naturæ transitu alterum in alterum mutari, fabulosum putatur hic à Theophrasto: at falso. Hoc enim vidimus nos. Major brassicæ & rapæ inter se mutatio: nulla enim apparet similitudo: & ipse de his alibi exactius.

Τὸ εἶδος τὸ ἐξ Αἰγύπτου. Necessè est aliud esse, quam nostratæm persicam, contra novatorum temeritatem. Verum de hoc alibi.

Εἰς τὸ ἰανόν. Theodorus, ferventia loco; alij corrigunt, ἡλιόν, apricum. Quasi dicant, insolatium. Nos legemus, ἀλειόν. Utinam vero ne addidisset φέρει τὸ ἡρατί. Neque enim omnia frigida aprica loca spernunt. In Ægypto papaver. Nam quos addit mox εὐαδῶν, baud ita omnes sunt elementares.

Παρακώπτης τὸ ἡλίον. Hinc Latina vox Taleæ. ἡλίον autem est Termes.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIO.

Οἷον ποθμῶν. Nota improprie hominibus tribui, quod naturæ proprium est. Plinius eleganter dixit, translatam platanum nasci noluisse.

Φειεργίους, sive φειεργίους, ut lib. i. de caus. cap. ix. dicitur piceæ species, quæ minimos fert nucleos. Nam & φθίγες, vocantur τὰ μικρὰ φθόγδα, & Eustathius in Homerum adnotavit. Itaque Plinius lib. xvi. cap. x. de nucleis

loquens ait: Piceæ vero totis panniculis, minoribus, gracilioribusque minimos, & nigros. Propter quod Græci phthiphoron eam appellant.

Μετακίσις, quasi transmotio, ut distinguatur a μεταβολῆ, quæ plus est quam κίσις. Dicitur vero ut μετακίσις, id est transmutatio, Quintiliano.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Οἷον ἢ δὸν τῶν καρπῶν. Arbores deteriores, esse quæ ex semine nascuntur, vulgata, & ab omnibus fere accepta, opinio est. Virgil. loc. cit.

Et quæ seminibus jactis se sustulit arbor
Tarda venit, seris factura nepotibus umbram,
Pomaque degenerant succos oblita priores.

Videamus rationes cur deteriora sint. Causa, quod ut plurimum illud quod invalidius, transit in id quod validius. Effectus enim raro æt nonnunquam transcendit, superatque nobilitate efficiendam causam. Iam sylvestria validiora sūt domesticis, ut docet lib. i. de causis. Hæc ergo in illa mutantur. Origo illius mutationis, non tam in semine, quàm radice novæ plantæ residere videtur, dum illa à circumstantiis novis, novoque loco aliter atque aliter afficitur. Radices sunt tanquam elementa arborum; elementorum autem conditionem cætera omnia sequuntur. Vide lib. ii. de caus. cap. xix. Nam & aquæ copia, & solum, & cultura, radices primum attingunt, factoque hinc principio cætera mutantur. Non nego id ut plurimum verum esse, sed semper deteriora, quæ ex semine prodeunt, planè improbo. Cautè Florentinus lib. x. cap. i. Εἰδέναι ἢ καὶ ἄς τὰ δὸν ἐπιμαδία φυτόν ἀς ἰπιμαδία πάντων τῶν φυτῶν ἐστὶ χειρῶν. Βελτίονα ἢ καυτὸς φυτόν τὰ μωσχέματα. κρείττονα δὲ φύτων τὰ ἰκονοζῶντα, ὅν ὡς καρπιαίων μόνον, ἀλλὰ & πολυκαρπία, καὶ ταχύν φεροῦ τῶν καρπῶν. Cæterum, quod nosse expedit, plantæ a semine ut plurimum alijs plantis sunt deteriores: præstantissime autem plantæ sūt novellorum ramorum, & ex his meliores sūt quæ inferuntur, non solum ad fructuum pulchritudinem & bonitatem, sed & ad ubertatem, & ad celerem ipsorum fructuum proventum. Optimè auctor libell. de plantis lib. i. cap. vi. Πᾶν φυτόν δὲ ὡς ἀγαθὸν σπέρμα, ὁμοίον τὸ σπέρμα ἢ ὅ ἂν ἐφῆν ἕκαστον, πᾶν ἢ κρείττονον σπέρμα ποιοῦσι. πᾶν χαίρει. Triplicem vult esse varietatem. 1. Aliqua plantæ

ta, (non omnis) simile gignit semen. 2. Aliqua melior. 3. Aliqua deterius. Perfica osse sæpe fata, fructus fert non deteriores, sed meliores. Nam & serotina, præcocia, duracina & nuci perfica, uti depoluimus, sic & suis radicibus surgunt. Arantia suo semine fata, eisdem fructus reddere, Baptista Porta scribit, dulces, acidos, & ejusdem formæ & magnitudinis. Nec laurus nec myrtus apud nos fata degenerant. Pini, & eupressi semina, quæ ex fatiscensibus conis cadunt, ejusdem generis creant arbores. Pallad. in Januar. tit. xv. Mense Ianuario, Februario, & Martio, locis frigidis, calidis vero Octobri, & Novembri sorba feruntur egregiè, ita ut matura in seminario ipsa poma pangantur: Ego expertus sum multas arbores ex pomis sponte progenitas, & in crescendo, & in ferendo fuisse felices. Varro lib. i. de re rust. cap. xli. Transmarinas ficus chias, chalcidicas & Lydiæ, & Africanas ceterasque in Italiam semine perlatas tradit. Geoponicòν auctor lib. x. cap. lxxxvi. ex auctoritate Pamphili, tradit omne genus suo semine fatum, suum genus producere, præter oleam, quæ oleastrum producit. Δοκίμῃ δὲ πῶν ἰσπελὶς ἴναγ, ἢ τῶν σπέρματων φύταια, καὶ ἢ γινώσκων, ὅτι πᾶν σπέρμα τὸ ὁμοίον ἀποπέλει (in MSS. ἀποτίκτει) ἢ ἢ πᾶν τῆς ἰλαίας σποτεινὸς (lege κόπνός) γὰρ ἡλιῶν, τῆσιν ἀγροῦλαιων καὶ ἰσπελὶς ἰλαίας. Videtur autem quibusdam vilis esse seminum plantatio; verum quod nosse convenit, hoc est: omne semen simile genus perficit præter oleam. Oleastrum enim generat, hoc est sylvestrem oleam, & non oleam veram. Ex amygdalis amaris dulces nasci, tradit libri de plantis Auctor. Quod ipsa experientia confirmatur. Finem ut faciam; dico non usque adeo degenerare, stirpes, si novellas natas de semine, sæpius transplantatas, accuratè colas. Tunc enim illam ignobilitatem, & degeneres mores exuunt. Nam credibile est, ex domesticarum arborum semine, sylvestres nasci; quia specie

legitur. Ineptrè Plinius phaulias, quæ in deputato oleastro gignuntur, inter ea stirpium genera recenfer, quibus in alieno solo natales, quod sedem suam non habeant. Hoc obiter. Decifarum olearum fructus Græcis phaulias vocatas, refert Pollux lib. vi. Τὰς ἡ κρηναδας ἐλαίας πρὸς μὲν ἄλλας ἀνόμαστοι φερεσθῆναι, οὐκ ἀλλοιωτο δὲ αὐτῶν καὶ φαυλίαι. Oleastro inserti fructus Pherocrates trambelous appellavit, vocantur ἔς ἑρσι phaulie. φαυλίαι olivam ex oleastro cæso & transplantato provenire, docent Grammatici, Φαυλῶν λέγεται καὶ ἐπὶ σμικρῶν τῶν, ἔστι δὲ φαυλὴ ἐλαία ἢ μικροκαρπῶν, ἢ καὶ φαυλίαι, γινόμενη φασίον ἐν κρηνα κρηναδῶν, καὶ μεταφασίον τῶν. In eo tamen errare videntur, quod φαυλίαι, olivam putant parvam; cum φαυλίαι magna sit; ac potius sic dicatur, quod parum olei ex ea exprimitur, Theophrastus lib. vi. de caus. cap. xi. Ὡς δὲ ἡ σπῆξ πολλή, ὁ δὲ πυρὸν μικρὸς, ἀλλοιωταὶ καὶ ἕτεροι αἱ φαυλίαι, αἱ δὲ οὐτῶν τῆς φύσεως κεκομηκίαι. Quibus caro multa, nucleus parvus, hæc paucissimè præstant oleum, ut phaulie, tanquam vires hac in parte nature deficiant. Meminit etiam φαυλίαι lib de odor. Ἐπιτὶ ἔσσι τῆς ἐλαίας μέλαινα χρώσθηται τῶν ἀμπελιῶν τῆς φαυλίαι, δοκῆ δὲ ἀλιπύσθηται ἐξ ἑρσι & λιπύσθηται. Nam ex olivis maximè utuntur crudo è phaulia (malè legitur, ἐκ τῆς φαυλίαι) quæ ἔς liquidissimum fundit, ἔς minimè pingue. Eodem libro paulo infra; ὡς περὶ καὶ τὸ ἀμπελιῶν ἐκ τῆς φαυλίαι. Vt crudum è phaulia. Ex locis

jam allatis constat, vile oleæ genus esse φαυλίαι. Athenæus lib. xiv. deipnosophist. phaulias magnitudine connari docet, γλυκύς ἢ πικρὸν ὁ καρπὸς μέγιστος καὶ αἱ φαυλίαι. Vide de phauliis plura lib. iv. cap. xxi. ubi de olea agitur. Cæterum hic sensus verborum Theophrasti: negat ex oleastro oleam posse fieri, ex pyraistro pyrum, caprifico ficum, & naturam illam sylvestrem mitigari. Quod enim in oleastro deputato aut translatato contingere referunt, ut olivas ferat, phaulias dictas, non magnam hanc mutationem censerì debere. Nam phaulia pessimum olivarum genus, quales translatus aut deputatus fert oleaster. Oleam decacuminatione proficere docet lib. iv. cap. xix. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα καὶ ἀεικοσίντα βλάσταιται καὶ ἔνα ἐκ καυλῶν γίνονται, κατὰ μέρος ἢ ἐλάια. Ergo etiam oleaster melior fit ἀεικοσινή τῆς γυλίαι; sed hæcenus tantum proficit, ut olivas ferat phaulias, quæ de nomine ipso pessimas, & viliores sonat olivas. Corrigit alij, ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ κρηνα φύσιν συμβαίνειν ἐπὶ τῶν ἀεικοσίντων τῶν γυλίαι, ὁ δὲ ἄλλοις μετὰ φύσιν φέρει γυλίαι. Quod enim oleastro accidere dicunt, ut si furculos (sylvestres) decidas, aut in totum transferas, germen oleæ sativæ simile producturum: certè non est magna illa mutatio; nec tam magna, inter oleæ & oleastro frondem, differentia. De phaulia, vide plura lib. iv. cap. xxi.

Κ Ε Φ, Δ.

C A P. IV.

Ostenta in arboribus.

Φασί δὲ καὶ αὐτομάτῳ πνὰ γίνεσθαι τῶν τριῶν μεταβολῶν, ὅτε μὲν τῶν καρπῶν, ὅτε ἢ καὶ ὅλως αὐτῶν τῶν δένδρων, αἱ καὶ σπρῆια νομίζουσιν οἱ μάντιες. οἷον ῥοὰν ὀξείαν, γλυκίαν ἐξενεγκῆν. καὶ γλυκίαν, ὀξείαν. καὶ πάλιν ὀξείαν αὐτὰ δένδρα, ὡς ἐξ ὀξείας γλυκίαν γίνεσθαι, καὶ ἐκ γλυκίαις ὀξείαν. χεῖρον ἢ καὶ τὸ εἰς γλυκίαν μεταβάλλειν, καὶ ἐξ ἐρνεῶν συκλῶν, καὶ ἐκ συκῆς ἐρνεῶν. χεῖρον δὲ τὸ ἐκ συκῆς. καὶ ἐξ ἐλαίας κόπινον, καὶ ἐκ κωτίνης ἐλαίας. ἢ κισσὸν δὲ τῆς πύλιν δὲ συκλῶν ἐκ λωκῆς μέλαιναν, ἔκ μελαίνης λωκλῶν ὁμοίως δὲ τῆς καὶ ἐξ ἀμπέλους. Ἐ ταῦτα μὲν ὡς τέρετα καὶ ὡρᾶ φύσιν λαμβάνουσιν. ὁ σὺ δὲ σαυήθη τῶν τριῶν, εἰ δὲ τῶν μάντιων ὅλως. οἷον τὸ πνὸν καὶ κάρπινον ἀμπελῶν καλεσθῆναι, καὶ ἐκ μελανῶν γὰρ βότρυον λωκλῶν, καὶ ἐκ λευκῆς μέλας φέρειν. εἰ δὲ γὰρ οἱ μάντιες τὰ τοιαῦτα κρινέουσιν. ἐπεὶ εἶδὲ ἐκείνα πρὸ οἷς πέφυκεν ἢ χάρα μετὰβάλλειν, ὡς περὶ ἐλέγχθη περὶ τῆς ῥοᾶς ἐν Αἰγύπτῳ. ἀλλὰ τὸ ἐπιταῦτα τῶν φασίον. Δὲ τὸ μίαν μόνον ἢ δύο, καὶ ταῦτα ἐν τῶν παντὶ χρόνῳ σαυίαι. ἀλλὰ εἰπερ ἐν τῶν παντὶ, μάλλον ἐν τῶν καρπῶν γίνεσθαι τῶν ὡρᾶ ἀλλοιωτῶν, ἢ ἐν ὅλοις τῶν δένδροις. ἐπεὶ ἔτσι αὐτῆ τῶν ἀταξία γίνεται ὡς τῶν καρπῶν. οἷον ἢ ὅτε ποτὲ συκῆ τὰ σῦκα ἐφύσεν ἐκ τῶν ὄπιδεν τῶν ἐρνεῶν. καὶ ῥοὰ δὲ καὶ ἀμπελῶν ἐκ τῶν στελεχῶν. καὶ ἀμπελῶν ἀνευ φύλλων ὦν, καρπὸν λέγειν. ἐλαία ἢ τὸ μὲν φύλλα ἀπέβαλε, τὸν ἢ καρπὸν ἐξέλεγε. ὁ καὶ Θεπάλῳ τῶν Πεισιφράτε γινέσθαι λέγεται. συμβαίνει ἢ καὶ Δὲ χειμῶνας τῆς, καὶ δὲ ἄλλας αἰτίας ἐνα τῶν δοκῆντῶν εἶναι ὡρᾶ λόγον, ὅτι ὄντων δὲ. οἷον ἐλαία ποτὲ τῶν ἀεικαυθῆσαι πλείως. ἀνεβλάσθησεν ὅλη, καὶ αὐτὴ καὶ ἢ γυλίαι. ἐν ἢ τῆ Βοιωτία, κατὰ βρωθεντῶν τῶν ἐργων ἔσσι ἀπὸ ἐλέων, πάλιν ἀνεβλάσθησεν ἢ κισσὸν ἢ ἴσως τὰ τοιαῦτα ἄρπα. Δὲ τὸ φανερὸς ἔχειν τὰς αἰτίας. ἀλλὰ μάλλον τῶν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων τόπων φέρειν τὰς καρπῶν, ἢ μὴ τῶν οἰκείων. μάλισα ἢ τῆς ὅλης φύσεως γίνεται μετὰβολή, κατὰ μέρος ἐλέγχθη. ὡς μὲν ἐν τῶν δένδροις τοιαῦτα τινὲς εἰσι μετὰβολαί.

Ad hæc fortuitam quoque mutationem fieri ajunt; interdum fructuum; nonnunquam arborum summatim ipsarum. Quæ quidem aruspices ostenta esse existimant. Exempli gratia, punicum acidum edere dulce: & dulce acidum. Rursus arbores ipsas, ut ex acida dulcis, & ex dulci acida veniat: sed deterius in acidam, quam in dulcem mutari. Item ex caprifico ficum; & ex fico caprificum: sed de fico in caprificum deterius. Et ex olea oleastrum: & ex oleastro inuicem oleam. Quod raro evenit. Rursus ficum ex candida nigrum: & ex nigra candidam. Pari etiam modo ex vite. Ergo hæc tanquam prodigia & præter nature normam accidere arbitrantur. Solita vero nullo pacto mirantur. Vt quod in vite, quam capniam vocant, cernitur: nam ex nigro racemo, candidum; & ex candido, nigrum hæc præstat. Neque enim, aruspices ista interpretantur: quoniam ne illa quidem, quæ ratione regionis mutari solent: quemadmodum punica in Ægypto mutari proposuimus. Sed hic ita fieri mirum: quoniam una tantum aut duæ; & hæc raro per univrsum tempus mutantur. Et si aliquando ita fit, in fructibus potius discrimen, quam in totis arboribus percipitur. Nam talis quoque rei temeritas fructibus nonnunquam contigit: ut ficus poma aversa ramulis ferat; & punica vitisque caudice suo fructificent. Ad hæc vitis fructum absque foliis produxit: olea foliis amissis fructificavit. Quod & Theffalo Pisistrati filio accidisse, proditum est. Nonnunquam ratione hyemis, aut alias ob causas quædam accidunt: quæ normæ naturali incongrua judicantur; cum tamen non ita sit. Sicut olea penitus aliquando adulta regerminaverat tota. In Bœotia vero germinibus omnibus à locustis detosis, iterum germinavit. Sed hæc haud quaquam pro absurdis haberi forsitan debent: quippe cum ad manifestas causas redigi possint. Sed potius si non ex proprijs locis fructificent, aut non fructus proprios ferant, natura tota immutatur, ut diximus. Mutationes arborum tales adnotantur.

† θαυμασίον
Al. Bas.
† Al. κρηναδῶν
* οἷον ἢ ὅτε ποτὲ συκῆ τὰ σῦκα ἐφύσεν ἐκ τῶν ὄπιδεν τῶν ἐρνεῶν. καὶ ῥοὰ δὲ καὶ ἀμπελῶν ἐκ τῶν στελεχῶν. καὶ ἀμπελῶν ἀνευ φύλλων ὦν, καρπὸν λέγειν. ἐλαία ἢ τὸ μὲν φύλλα ἀπέβαλε, τὸν ἢ καρπὸν ἐξέλεγε. ὁ καὶ Θεπάλῳ τῶν Πεισιφράτε γινέσθαι λέγεται. συμβαίνει ἢ καὶ Δὲ χειμῶνας τῆς, καὶ δὲ ἄλλας αἰτίας ἐνα τῶν δοκῆντῶν εἶναι ὡρᾶ λόγον, ὅτι ὄντων δὲ. οἷον ἐλαία ποτὲ τῶν ἀεικαυθῆσαι πλείως. ἀνεβλάσθησεν ὅλη, καὶ αὐτὴ καὶ ἢ γυλίαι. ἐν ἢ τῆ Βοιωτία, κατὰ βρωθεντῶν τῶν ἐργων ἔσσι ἀπὸ ἐλέων, πάλιν ἀνεβλάσθησεν ἢ κισσὸν ἢ ἴσως τὰ τοιαῦτα ἄρπα. Δὲ τὸ φανερὸς ἔχειν τὰς αἰτίας. ἀλλὰ μάλλον τῶν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων τόπων φέρειν τὰς καρπῶν, ἢ μὴ τῶν οἰκείων. μάλισα ἢ τῆς ὅλης φύσεως γίνεται μετὰβολή, κατὰ μέρος ἐλέγχθη. ὡς μὲν ἐν τῶν δένδροις τοιαῦτα τινὲς εἰσι μετὰβολαί.
† Baotia vero ficus germinibus.
† aut non convenienter.

† belvolam.
† ordinis de fertio.
† a tergo foliorum fructus ferat.
† Baotia vero ficus germinibus.
† aut non convenienter.

εις αἴρεσιν. ταῦτα μὲν ἐν τοῖς δένδροις αὐτῶν αὐτῶν,
 εἰπερ γίνεσθαι. τὰ δὲ τοῖς ἐπετείοις Διὰ ὡραίων ἀλλοίω-
 εἶον ἢ τῆς κῆς ἢ ζεῖα μεταβάλλουσιν εἰς πυρὸν, εἰαὶ ππ-
 δεῖται σπείρονται. ἢ τῆς σπῆς εὐδύς, ἀλλὰ τῶ τρέ-
 τῶ εἶται. σχεδὸν δὲ ὡραίων ἀλλοίωσιν τῆς τῆς τῶ τῶ σπῆρ-
 ματα κατὰ τὰς χώρας μεταβάλλειν. μεταβάλλει γὰρ
 ἔταυτα κατὰ ἐκάστῳ ὡραν, ἢ χεδὸν ἐν τῶ ἴσῳ
 † deest Al. χροῖον † ὡς ἢ τῆς πῆς. μεταβάλλουσιν δὲ ἢ οἱ ἀγροῖ
 πυρὸς, ἢ αἱ κελταὶ θεραπειούμεναι ἢ ἐξημερέμεναι
 κατὰ τὸν ἴσον χροῖον. καὶ ταῦτα μὲν εἰσεχώρας π
 † ἀμφόλιως. μεταβολῆ καὶ θεραπεία γίνεσθαι. καὶ ἐνια † ἀμφο-
 Βαβ. τέροις τὰ δὲ τῆς θεραπεία μόνον. οἷον πρὸς τὸ τὰ
 ὄσπερα μὴ γίνεσθαι ἀτέραμνα, βρέξαντα κελύκη-
 σιν ἐν νύκτι, τῆ ὑπεραία σπείρειν ἐν ἡμέρᾳ.
 † ἡμῶσιν Al. Βαβ. Φακῆς, ὡς ἀδρῆς γίνεσθαι. φυτῶσιν ἑμβόλω.
 τῆς ἐρεθίνθης ἢ ὡς μεγάλης, αὐτῆς κελύφεισι
 βρέξαντα σπείρειν. μεταβάλλουσιν ἢ κατὰ τὰς ὡρας
 τῆς πόρος πρὸς κερφότητα, καὶ δι' ἀλυπίας. οἷον,
 εἰαὶ τῆς ἐρεθίνθης εἰαὶ ἐνοῦς σπείρειν, τριτάτου γί-
 νονται, καὶ οὐχ ὡς οἱ μετοπωμένοι βαρεῖς. γίνεσθαι ἢ
 καὶ ἐν τοῖς λαχάνοις μεταβολῆ Διὰ τῶν θεραπειῶν.
 οἷον, σέλινον εἰαὶ σπείρειν καταπατηθῆ καὶ κυλινδρω-
 θῆ, ἀναφύεσθαι φασὶν οὐλον. μεταβάλλει ἢ καὶ
 τῶν χώραν ἐξαλαπίοντα. κατὰ πρὸ καὶ τὰ ἄλλα. καὶ
 τὰ μὲν ταῦτα κωνὰ πάντων ἐστίν. εἰ ἢ κατὰ πνα
 πῆρωσιν ἢ ἀφαιρέσιν μέρος, δένδρον ἄγονον γίνεσθαι
 κατὰ πρὸ τῶ ζῶα, τῆς τῆς ἰσσοκωλέων. οὐδὲν γὰρ φα-
 νερόν κατὰ π τῶν Διαιρέσιν εἰς τὸ πλείω καὶ ἐλαττω
 φέρειν, ὡς πρὸ κακῶδρον. ἀλλ' ἢ ἀπόλλυται τὸ ὄλον, ἢ Διαιρέσιν καὶ καρποφορεῖ. τὸ ἢ γῆρας, κωνὴ τις φησὶ
 † ἡμῶσιν Al. Βαβ. πᾶσιν. ἄρπον δ' ἔσθ' αὐ δόξεν.

lolum tranfit. Sed hæc in arborum genere, si ita fit
 sponte fortuitoque eveniunt. Annis autem paratu
 quodam & opera contingunt: ut tipha " semenque
 mutari in triticum solent, si " pista ferantur: idque non
 protinus, sed anno tertio. Quod similiter fere fit,
 atque cum semina ratione locorum permutantur. Nam
 ea quoque singulis in locis ac temporibus, spatioque
 pari fere atque tipha mutantur. Triticum quoque
 sylvestre & ordeum culta & mitigata per temporis
 tantundem mutantur: & hæc fieri mutatione loci
 culturaque videntur. Nonnulla etiam utroque modo.
 Quædam cultura tantum: ut legumina, ne incocti-
 bilia fiant, nitro pridie macerata ferere in sicca tellu-
 re præcipiunt: lentem ut crassescat, † paxillo demit-
 tunt: cicer ut grandescat, cum putaminibus mada-
 factum obseritur. Temporum quoque ratione semina
 immutantur: ut leviora facilioraque reddantur. † Ut
 si erum quis vere ferat; facile gratumque exit: non
 grave; quemadmodum si autumno seratur. Fit & in-
 oleribus cultura causa mutatio. Sicut apium, si fatum
 conculectur, cylindroque spiffetur coæqueturque,
 crispum inquit provenire. Mutantur item regione
 tellureque mutata: ut etiam cætera. Hæc esse omni-
 um communia constat: " an vero ob aliquam offen-
 sam, aut demptionem partis, arbor reddi infœcunda
 possit; quemadmodum animalia; prætermittendum
 non est. Ergo secundum redditam illam divisionem,
 nihil ad plus minusve ferendum causa detrimenti no-
 tatur: sed aut totum perit; aut incolume perdurans
 fructificat. Senecta vero communis quædam corruptio
 generibus omnibus accidit. Absurdum vero † plantas
 sponte oriri mutarique, appareat.

zæaque, quam speltan vulgo vocant. decortica-
 † loco fructuoso plantant.
 † ut si quis erum pri- mo vere se- rat, inno- xium fore, autum- si seratur gra- vedinosum. an vero ob partis ali- cuius priva- tionem ac absentiam a natura, vel detracta- tionem at- que amissi- onem ab ex- terna inju- ria. † plantas sic mutari.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Πηδοῖσαι, pista, unde pitfana, & nostrum pinsere. Vide Galenum, Pollucem, Athenæum.
 Οἱ ἀγροῖ πνεγί. Triticum agreste, Cereris inventum, & colendi arte addita commodius effectum. Sic & supra.
 Φακῆς ὡς ἀδρῆς ἴτα, φυτεύουσιν ἑμβόλων. Theodorus, len- tem, ut crassescat, paxillo demittunt. Magnum sanè negotium, si semina sigillatim demittenda sint. Ἐμβόλω paxillum significat & quicquid inditur: cuiusmodi fibula que in axem immittitur, ne excidat tota, & fibula in ponte Casariano etiam à doctoribus non intellecto. Aliæ sunt significationes etiam apud Athenæum.
 Μεταβάλλει ἢ ἢ κατὰ τὰς ὡρας πρὸς κερφότητα, ἢ δι' ἀλυπίας. Theodorus, ut leviora, facilioraque reddantur. & ἰσοκωλέων; facile, inquit, gratumque exit, non grave. Cum igitur τὸ ἄλυτον, opponat τὸ βαρεῖ, haul facile, & Græcum servas significatum, & Latine loquare. Neque enim est ut apud Poëtam, Tristesque lupini: ibi enim pro ananis. At hic oppositum gravi; sed ἀλυπία, ut sit levitas, considerandum est. Transferas significatum ad concoctio- nem in ventriculo. Ita βαρὺ, sit grave stomacho; ἄλυτον, leve. Gratum verò, & facile, voces sunt ambitus amplioris. An est, non ut opponas, sed ut addas. Τριτάτου, grati, id est, non tristes. καὶ ἢ βαρεῖ, ac præterea concoctiles: quia sic etiam distinxerat, κερφότητα, καὶ ἀλυπίας. Sic sanè pla- cet. Nam nostri Lupini, inde arbitror, dicti sunt. Quare doctissimus Poëta pro etymologia apposuit, tristes.
 Πῆρωσιν, ἢ ἀφαιρέσιν. Theodorus, offensam aut demptionem. πρὸς, inutilis alibi. Hic est, ἀφαιρέσις, que prohibet, quo minus id significetur.
 Οὐδὲν γὰρ φαίνεται κατὰ τῶν Διαιρέσιν. Questio est: an sit

pars aliqua in plantis, qua parte abscissa, reddatur planta sterilis? Solutio. Nulla est pars, sed aut totum perit: quare tunc non tam sterilis est, quam mortua; aut manet, fructumque fert. Objectio. Senecta redduntur planta steriles, idque toto manente. Ratio ab exemplo. Videmus hoc in quercubus. Sententia ad objectionem. Senecta est, φησὶ κωνὴ πᾶσιν, subintellige viventibus. Solutio questionem à divisione illa. Planta melior facta plus fert: deterior, minus. Ex hac, inquit, divisione, sterilitatem elicere nullam potes propter partis amissionem. Sed τὸ ἄλυτον, tantum ὅτι τῆς κα- κώσεως. Verum hic duo sunt animadvertenda. Primum, an ex ea divisione possit id colligi, ipse hoc negat. Deinde simp- liciter, an questionis affirmativa pars vera sit. Divisio est. Quædam fecunda, quædam minus. Quare videtur etiam eousque deduci posse, ut si ὅτι τῆς κακώσεως, id est, ex maleficio deteriores fiant, etiam ex majore, magis ad privationem usque, & citra interitum, id quod sanè verum est. Præterea simpliciter verum est, earum partium ablatione, que fru- ctum gerunt, cessare fructificationem. Neque enim, si à ramis fructificant, demptis ramis fructificabunt. Theophras- tus posuit, τὸ εἰς τὸ πλείω, καὶ ἐλαττω φέρειν, pro divisione. At toto hoc capite nihil. Theodorus, τὸ ἄρπον δ' ἂν φησὶν, inter- pretatus est sic, sponte oriri, mutarique. At de ortu hic non scribitur, & nemo dubitat, sed de mutatione. Sequen- tem partem abscidit Theodorus à superiore, quia de animalibus est. Mihi videtur magis ex re debere continuari. Est enim comparatio mutationis. Et inclinat animus, ut caput hoc solidum ad illam usque partem deducatur: τὰ ἄρ' ὡς πρὸ τῆς γῆσεως.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Et's μέλιθ, sive eis μέλιθων, ut infra de causis lib. II. cap. VIII. ubi & hoc confirmatur, & cap. XXI. Item bistor. lib. VI. cap. VII. ubi & μέλιθ vocatur. Quare ita mendose legitur apud Plinium lib. XIX. cap. X. Namque & ocy- mum senecta degenerat in serpyllum, & hysymbrium in calamintham. Legendum enim, mentham.
 Πῆρωσις, & ἀφαιρέσις, hoc loco sic differunt, ut πῆρωσις πα-

ture vitium sit, ob partis privationem, atque absentiam; ἀφαιρέσις, verò sit ab externa injuria partis detractio, atque a missio; que & detruncatio à Plinio vocatur.
 Δόξεν, nempe τὸ δ' ἀπὸ τῶν ἀν, quod supplendum est: alius tamen fortasse legat, ἀπὸ τῶν δ' ἂν, videlicet, plantas sic mutari, vel senectutem commune vitium esse.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Εάν πριδικίται.) Vertunt, si pista serantur. Ego vel juratus affirmare ausim, tum nec zeam, nec tipham germen emissuram. Miror ignorari, quid πριδικίται Botanicis significet. Verte, si decorticata seratur. Hefych. Πρίσαι κόψαι. πρίσαι κόψαι, πρίσαι κόψαι, πρίσαι κόψαι. Πρίσαι, Græcis tundere, pinsere, purgare, decorticare. Decorticatum semen, terræ si committatur, pullulabit, pistum si seratur, prodibit nunquam. De mutatione zeæ tiphæque, vide lib. VII. ubi de frumentis agit.

Ατίερα.) Idem Cassianus Bassus tradit lib. II. cap. XXXIX. Οὐδὲν ἀπὸ τῆς αὐτῆς τῆς κόψης καὶ νίτρος μικτόν, ἔστι γὰρ ἐπιμασθῆς τῶν ἐπιμασθῆς αὐτῶν ποιήσεις. εἰ δὲ μὴ ἔτι καὶ τῶν πεποιηκῶς, βούλει δὲ τὰ ὄσπρια συνόμιως ἐψηθῆναι. ἔμβαλε εἰς τὴν χύτραν ὀλίγον σίγητι, ἔνθα δὲ τὸν λυθίστοντα τὰ ἐψώδη, εἴτε κριάς, εἴτε ὄσπριον εἴη, εἰάν δὲ ἐπὶ πλείον σίγητι βάλῃς παυλοῦς λυθίστον αἰφανεθῆσθαι. In seminando una cum stercore, & nitrum admiscebis. Sic enim parata ipsa ad cocturam facies. Quod si non succedat, ubi hoc feceris, velisque legumina brevis percoqui, parum sinapis in ollam injice, & statim quæ coquentur, dissolventur sive carnem, sive legumina coxeris: si vero amplius quid de sinapi injeceris, penitus dissoluta evanescent.

Φυλίωσι μισθῶ.) Plinius lib. XVIII. cap. XVII. Lentem in fructuoso & rubricoso, qui non sit herboidus. Εἰ μισθῶ vocat Theophrastus, locum fruticibus, vel, si quis

malit, paxillis abundantem. Alibi μισθῶ, pro cuniculo subterraneo me legisse memini. Vide cap. VII. lib. V. de caul.

Τὸν ἐρεβίνθου.) Idem ferè Geoponicῶν auctor lib. III. cap. XXXIV. Εἰ δὲ μὴ μίας ἡμέρας τῆς αὐτῆς ὕδατι χυρῶν βρέξῃς τὸν ἐρεβίνθου μείζονος φύλλον, τῆς δὲ ἀειργότερον ποιοῦντος, πολλὰ μείζονος εἶναι τὸν ἐρεβίνθου βυλῶδον, οὐδὲ τῆς κελύφαις αὐτῆς ὁμοίως ἀσβεραζάντες, μετὰ νίτρον, αὐτίστον. Σε πριδικίται quam seminaturus es, cicer aqua tepida maceraveris, majus nascetur. Quorundam supervacanea cura est, qui majus cicer esse volentes, una cum corticibus ipsum, similiter præmaceratum, addito nitro serunt.

Οἰόβου.) Plinius lib. XVIII. cap. XV. Ervum Martio mense satum, noxium esse bubus ajunt, item autumnno gravedinosum; innoxium autem fieri primo vere satum. Vide cap. I. lib. VIII. Columella lib. II. cap. XI. Ervum autem latatur maero loco nec humido, quia luxuria plerumque corrumpitur. Potest & autumnno feri, nec minus post brumam Ianuarij mense novissimè, vel toto Februario, dum ante calendas Martij; quem mensem universum negant agricolæ, huic legumini convenire; quod eo tempore satum pecori sit noxium, & præcipuè bubus, quos pabulo suo cerebrofos reddat.

De apij cultura, vide cap. V. lib. VII.

Κ Ε Φ Ζ.

C A P. VI.

In animalium genere mutationes.

ΜΑλλον δὲ ἐν τῆς ζωῆς αἰ τοιαῦται μεταβολαὶ φυσικῆ καὶ πλείεσ. καὶ γὰρ κατὰ τὰς ὥρας εἶνα δοκεῖ μεταβάλλειν, ὡσπερ καὶ ὁ ἔρραξ, καὶ ἔπιψ, καὶ ἄλλα τῶν ὁμοίων ὀρνέων. Ἐ κατὰ τῶν τόπων ἀλλοιωθεῖς ὡσπερ ὁ ὕδρῳ ἔερχιν, ξηρανομῶν τῶν λιβάδων, φανερώτατα δὲ κατὰ τὰς θρῆσεις εἶνα. καὶ μεταβάλλει δὲ πλείονον ζῶων. οἶον, ἐκ κάμπης γίνεται ἔρραξ, εἰτὲ ἐκ πύτης ψύχη, καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ ἐστὶ τῶν πλείονων. ἔδεν ἴσως ἀποπν, ἔδεν ὁμοιον τὸ ζητῶμνον.

ἔπιψαι Al. Bas. Theod. ἔπιψαι. ἔπιψαι. ἔπιψαι. Rob. Const. ἔπιψαι.

NAM in animalium genere potius hujusmodi fieri mutationes naturales pluresque profecto cernuntur. Quædam enim temporis ratione mutari videntur: ut accipiter, upupa, & similes volucres. Item pro locorum mutatione: ut coluber stagnis exsiccatis marcescit. Evidentissime vero nonnulla & in generatione consistunt. Murantur enim per animalia plura: ut cum ex tineæ, eruca; tum ex ea papilio gignitur. Inque alijs pluribus hoc evenire notatum est: sed forte id non absurdum, nec simile huic, quod querimus est.

† natix in viperam aquis exsiccatis. † eruca χρυσάλλης.

IVLII CÆSARIS SCALIGERÏ ANIMADVERSIONES.

ΚΑὶ ὁ ὕδρῳ ἔπιψαι ἐρανομῶν τῶν λιβάδων. Theodorus, ἔπιψαι, marcescit. Ne intelligas putrescit; sed languidior sit, ὡσπερ τῶν. Iccirco legimus apud Poëtam, attonitos hydros. ἔπιψαι, est subsistere. Habes ἐπιψαῖς siderum; & Philosophos dubitatores. E Nicandro petas hydry naturam, quid agat siccata palude, & quando cum ea commutetur quercum. Galenus in commentario περὶ τῆς διδασκαλίας, querit quid sit, ἔπιψαι, ἔπ τὸ κἀλάνην, contra Favoninum.

Ἐκ κάμπης γίνεται χρυσάλλης. Theodorus, ex Tinea fit Eruca. Hanc historiam habes apud præceptorem. Plinius χρυσάλλης, Erucam. At χρυσάλλης, Eruca non est, neque κάμπη, Tinea. Est autem χρυσάλλης mirabilis, quasi Gammarius, aut Squilla simul compacta sub cortice: cñi nulla ratione dare queas eruca nomen.

Οὐδὲν ἴσως ἄρραον. Quia supra dicebat, ἀποπν δὲ ἂν δόξαι: absurdum videri posse mutationem, & subjunxit historiam ex animalibus, quæ mutantur. Posuit sententiam, ἔδεν ἀποπν. Sane quia est, & in natura, & ordinarium. Et addit, ἔδεν ὁμοιον τὸ ἐπιψαῖον. Non igitur similis quæstio. Natura enim ut ex ovo, ita ex verme facit animal, quasi perficiens, non quasi corruppens. Nam tametsi vermis postea non est id, quod prius erat, quod ad sensum apparet: at quantum in intellectu quæ percipi, & est hoc, quod erat, & hoc amplius, quod nunc existit. Neque enim vermis moritur, ut nascatur apis: quin corpori pristino addit magnitudinem, pedes, alas. Ita manente vita, alias partes, alia officia adipsicitur. Sic factus humanus post certos primores dies, qui à nobis in libris de semine genitali digesti sunt, ex homine in potentia, homo in actu sit. Quia ratione eum intelligas;

quo tempore anima nondum agit intellectiva, gerere proportionem talem ad futurum hominem, qualem vermis ad apem. Alio modo, alijs naturæ legibus, apes fit è vitulo putrefacto. At in mentha longe diversa observatio. Etenim sifymbrium neutiquam perficitur eamutatione, sed deterius fit. Ipse autem sequentibus verbis declarat, quamobrem non sint similes in plantis mutationes, & mutationes in animalibus. Quippe, inquit, in plantis evenit, ἐπιψαῖος, τὸ μεταβολῶν, eaque mutatio talis fit ex cælesti vi. Quæ verba valde sunt notanda: simul quid sit, ἐπιψαῖος, quod tamen cum eo conjungitur, quod ipse ἔδενον vocat. In animalibus sic agnoverat; μεταβολῶν φυσικῶν. Si non sunt similes; ergo in plantis, ἐπιψαῖος videntur. Præterea, si in animalibus non est ἀποπν, & id quod querimus, non est ὁμοιον: igitur in plantis est ἀρραον. Iccirco dixit per adversativam, ἀλλῶ. Quia opponitur τὸ ἐπιψαῖον, naturæ ordinariæ. Videbis amplius in libris physicorum. Causam tamen hujus ἀποπν, elicit τὸ ἔδενον. Intelligit ab sole, & canicula. De hoc item uberius ἦς in libris disputatum est, in quibus Galeni sententiæ perpenduntur, præsertim in libro primo prognosticorum: si velimus paulisper exercere nos interpretari, licet. Theodorus sic, Verum ita arboribus, summamque omnibus terræ stirpibus evenit, ut antè jam dictum est, quo sponte germinetur, facta mutatione quadam ex vi aspectus cælestis. Fidelius. Verum id evenit, cum arboribus, tum universo plantarum generi, quemadmodum supra dictum est: ut & sine naturæ instituto præter suam speciem germinet: atque ejusmodi mutatio ex cæli vi fiat. Sic cum dixit ὁμοιον, Theodorus minus diligenter, ita. Supra

Supra enim ostendit Theophrastus, quid intersit inter *αἰκία*, & *αἰκίως*. ὅλος, idem summam. Omnino potius, & in univ-
 ersum ἅλλω quoque non est assequutus. At Philosopho-
 rum orationem pro matrona sese decet gerere. Ea enim non
 tam ornatus indiget, quam munditiarum. Evenit itaque,
 inquit, materis. Non inania verba sunt. Forme enim eve-
 niunt materiis. Nos dicimus generi, propterea quodd genus,
 pro materia est: differentia pro forma. Neque illud explevit,
 τὸ μεταβλάσκειν: germinetur spōte: omitto impersonale am-
 bitiosum. Veteres latini, ut Plautus & alij, item Cicero
 per nomen potius essent eloquuti, germinatio fiat. At, quod

plus est, non quarimus id nunc, an sponte germinet. Id
 etiam Clibanarij sciunt ruri, qui in summis furnis herbas
 conspiciunt. Sed illud videndum, an ἀνθρώπων, de gene-
 rent, id est, exeant extra genus. hoc est, μεταβλάσκειν, ut
 μεταμορφώσται, & μεταμψύχως: & τὸ ἀνθρώπων hic non est
 sponte, sed casu: & non eo naturæ consilio, quod certis legi-
 bus certum finem appetit: sponte inquam non est, si habet à
 celo causam. Neque dicas, τὸ μεταβλάσκειν, esse declaratum
 per id verbum, germinetur, & facta mutatione. Due nam-
 que mutationes sunt, una effectus, in planta; altera causa,
 ἐν ἑργαίῳ.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Υδροῦ ἰσχυροῦ. Legendum ὕδρῳ ἰσχυρῷ, ut apud Constan-
 tinum Casarem, γεωπονικῶν, lib. I. cap. xv. ὕδρῳ verò
 dicitur à Cicerone natrix, & hydrus à Plinio.

Λατέων. Hæc vox potius poetica, ut Latine latex, latè
 patet magisque quàm ὕδωρ. In aquis itaque malui vertere,
 quàm in stagnis, hydri enim non in solis stagnis reperiuntur.
 Χρυσάλης. Lege Aristot. histor. lib. ix. pag. cclxxix. At
 verò Plinius lib. xi. cap. xxxii. de hoc insecto loquens;

Inde porrigitur vermiculus parvus, & triduo mox
 eruca: quæ adjectis diebus accrescit, immobilis,
 duro cortice: ad tactum tantum movetur aranei. Hæc
 eruca quam chrysalidem appellant, rupto deinde cortice vo-
 lat papilio. Idem cap. xxxvi. inquit, ex quadam tinearum
 genere etiam fieri chrysalidem. Lege ipsum Theophr., de
 Causis lib. v. cap. viii.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Εἰς ἔχιν.) Εἰς ἔχιν, rectè legit Robert. Constantin.
 Geoponicῶν auctor, quem malè Constantinum
 Casarem docti putant lib. xv. cap. i. Οἰοφρεῖς & κη-
 Αριστοτέλης φασί, τὰ ζῶα ἢ μόνον ἐξ ἀλλήλων γινώσκουσι, ἀλλὰ καὶ
 αὐτομάτῳ γίνονται, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς σηπομένης, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ
 τῆς φύτῃς μεταβάλλονται πρὸς ἕτερον. Ἐπὶ τῶν κημπίων φασὶν εἰς
 ζῶον ἔπειτα πτερόν τι καλεῖται ψυχρῶν, καὶ τὰς ἀπὸ τῆς οὐκῆς
 κημπίων εἰς καυτῆρας, τὸν πῦρ εἰς ἔχιν ἑρμανομένην φασὶν.
 Ἐνταῦθα καὶ κημπίων ἀπὸ τῆς οὐκῆς μεταβάλλονται πρὸς ἕτερον.
 Theophrastus & Aristoteles produnt animalia, non solum ex
 animalium coitu generari, sed etiam sponte natura prove-
 nire, & ex putrescente terra, ex ipsis autem animalibus &
 plantis quadam transmutari in alia, nam erucam ajunt tran-
 sfire in aliud animal alatum, muscam vocatum, & erucas fici
 in cantharidas, & Hydrum in viperam, ubi stagna sunt ex-
 ficcata. Quaedam certis temporibus transformari videntur,
 velut accipiter & urupa invicem transformantur & ἐπι-
 θάλος & qui vocantur phoenicuri æstivi.

Chrysalidos historiam tradit Aristoteles lib. v.
 Hist. animal. cap. xix. Γίνονται δὲ αἱ μὲν καλεῖσθαι ψυχρῶν
 ἐκ τῆς κημπίων. αἱ δὲ, γίνονται ἐκ τῆς φύτῃς καὶ κημπίων, καὶ μάστιγας
 ἐπὶ τῆς ῥαφάνης καὶ κημπίων τινες κημπίων. πρῶτον μὲν ἑλαπίου
 κημπίων εἶτα μικροῦ σκαλίκου, καὶ ἀνεμῶν μὲν ἔπειτα ἐν τῶν
 ἡμέτεροις κημπίων μικροῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεμῶν, ἀκινητίζουσι, καὶ
 μεταβάλλονται πρὸς μορφῶν, καὶ καλεῖσθαι χρυσάλης, καὶ σκαλίκου
 ἔρχεται τὸ κίλυφον ἀποτίνουσι δὲ κινουῦται. ἀνεμῶν δὲ πρῶτον
 δροακινῶν δὲ, αἱ ἔτι ζῶμα ἔχουσι, ἔτι ἄλλο τῆς μορφῆς ἀλλοῦ
 δουδῆ. χρῶν δὲ πολλὰ διαλύονται ἐπὶ ῥαφάνης, καὶ
 ἐκπίπτουσι ἐξ αὐτῶν πτερόν τι ζῶον, αἱ καλεῖσθαι ψυχρῶν. τὸ μὲν οὖν
 πρῶτον ὄταν αἱ κημπίων, πρῶτον καὶ ἀπὸ τῆς οὐκῆς ἔπιπτοι. ὅταν δὲ
 γίνονται χρυσάλης, οὐδὲν ἔτι γίνονται, ἔτι πρῶτον ἀπὸ τῆς οὐκῆς.
 Fiunt igitur papiliones ex erucis. hæc autem ex folijs viren-
 tibus, potissimum raphani illius quam brassicam aliqui vo-
 cant. Primum milio minor est, deinde minuti vermes, tum
 crescentes tertio die eruca pusilla. post hæc aucta nullum

motum edunt, ac formam mutant: vocanturque chrysalides,
 crustaque dura continentur, atque si attingantur, mo-
 tum edunt, araneosis meatibus obducuntur, quæ neque os
 habent, neque partem ullam aliam manifestam. Crusta
 multo post tempore obrumpitur tandem, unde alata anima-
 lia evolvunt, quos nominant papiliones. Initio igitur dum
 sunt eruce & saluntur, dejiciunt excrementum, factæque cum
 sunt chrysalides, quicquam neque gustant, neque excernunt.
 ἐκ τῆς φύτῃς, intellige, non ex ipsis folijs, sed eorum
 lentore. Plin. lib. xi. cap. xxxii. Multa autem insecta
 & aliter nascuntur, atque imprimis ex rore. Insidet hic ra-
 phani folio primo vere, & spissatus sole in magnitudinem
 milij cogitur: inde porrigitur vermiculus parvus, & triduo
 eruca: quæ adjectis diebus accrescit, immobilis, duro cortice:
 ad tactum tantum movetur aranei. Hæc eruca quam chrysa-
 lidem appellant, rupto deinde cortice volat papilio. Quod
 de universo quodam genere insectorum prodidit
 Aristoteles, Plinius de papilione particulatim refer-
 fert. Nec raphani folio insidere scribit Aristoteles,
 sed ex folijs virentibus brassicæ, seu potius foliorum
 lentore nasci tradit. Confundit ubique fere Plinius
 raphanum & brassicam. Vide quæ supra lib. i.
 diximus, antiquos nimirum ῥαφάνης, brassicam voca-
 re, recentiores vero Græcos, τὴν ῥαφάνη δὲ ῥαφάνη;
 quod imitati sunt Latini. Ad tactum tantum move-
 tur aranei. Quid illa verba significant, ignoro; cor-
 rupta sine dubio. Lego cum doctissimo Dalecam-
 pio, Eruca quæ immobilis accrescit, sed adjectis diebus, dura
 teetia cortice & araneis obsita, ad tactum tantum movetur.
 Hujus erucæ quam tum chrysalidem appellant,
 rupto cortice evolat papilio. Vel postrema in hunc
 sensum legi possunt; Ex erucæ, quam tum chrysalidem
 appellant, rupto cortice evolat papilio. Vide lib. v. de
 caus. cap. viii.

Κ Ε Φ Ζ.

C A P. VII.

De satione, & scrobibus, & radice, & positu arborum, & satione ficus.

Ἄλλ' ἐκείνο συμβαίνει ἐπὶ τὰ δένδρα καὶ ὅλως
 πᾶσαι τῶν ἄλλων, ὡς περὶ ἐλέχθη καὶ πρῶτον
 ὥστε αὐτομάτως μεταβλάσκειν, μεταβολῆς
 τινὸς γινώσκουσι ἐκ τῶν ἑραίων τοιαύτης: τὰ μὲν
 ἔν τῷ πρῶτῳ καὶ ἑραίῳ καὶ μεταβολῆς, ἐκ τῶν ἑραίων
 ῥητέον. ἐπεὶ καὶ αἱ ἐρασίαι καὶ αἱ ἑραπείαι μερό-
 λα συμβαλλόνται, καὶ ἐπὶ πρῶτον αἱ φυτεῖαι,
 καὶ ποῖσι μεγάλας ἀποφορὰς, λεκτέον καὶ ἐπὶ
 τῶν καὶ πρῶτον ἐπὶ τῶν φυτεῶν. αἱ μὲν ἔν

† Verum id
 evenit tum
 arboribus,
 tum uni-
 verso plan-
 tarum ge-
 neris, quem
 admodum
 supra di-
 ctum est, ut
 atque ejusmodi
 mutatio ex cæli vi fit.

quibus

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

T'Α' ἰδρ' οὐδ' ἄλλ' ἐπὶ τῶν ἰσθίων. Hinc melius diversum caput inchoare. Est autem transitus à mutationibus ἀνομομοίαις, ad arte factas mutationes. Artis summam statuit ἐν φύσει, & sub ea ἰσθίων καὶ ἡγεμονίαν. Theodorus melius fecisset, si ἰσθίων, operam dixisset, ἡγεμονίαν, cultum: quod & supra memorabamus. Illa est laboris, hæc artis. Colere autem Græcum priscum Eolensium, ut in originibus dictū est. βυβλ' α', ampliore apud veteres significatu tanto, quanto vetustior pastio aratione.

Τὰ π' ἰσθίων λαμβάνειν καλῶς ὡς τῆς φύσεως. Theodorus, quibus plantas primum petere conveniat. Καλῶς, fortasse plus saueret huic sententiæ. Sed quid est ὡς τῆς φύσεως? Libet sic ἀριολαρί. Vocant rustici λαμβάνειν τὸ φυτόν ὡς τῆς φύσεως. Suis temporibus quæ feruntur, celeberrimè proveniunt. hoc καλῶς, in plantis λαμβάνειν, sic etiam hodie loquimur. Et Palladius in Tertio: cujus beneficio asserunt fata omnia comprehendere. Molliorem orationem fortasse ad hunc modum probes. καὶ δ' ἂν τὰ π' φυτόν λαμβάνειν καλῶς, καὶ φυτόν ὡς τῆς φύσεως. Verum in illo, καὶ φυτόν ὡς τῆς φύσεως, est, quod aut queras, aut desideres.

Τὰς δὲ πυγὰς. Theodorus, serobes. Varro in primo de re Rustica, sub terra in Asia serobes ait factitatas pro granarijs: easque Græca voce Syros appellari. Ita enim scriptum est, non πυγὰς. δασύνη, commune nomen universæ annonæ, καλῶς ad eum usum significandi apud Hesiodum interpretantur. πυγὰς, fossiones, & pastinationes, & serobes; legas in libris γαιοποιίας, in quibus etiam horreum, σπυροποιίας.

Τετάρη ἡμιπόδιον. Tres semipedes, Theodorus. rectè. Latini, sesquipedem. Similis loquutio infra quoque.

Τὰ ἰδρ' ἰσθίων ἰζύς. Theodorus, fibratas, probè. At τὰ μὴ ἰσθίων, infibres. ambitiosè. Quinctiam fibra, non omnis radix, sed tenuis tantum, & radices capillamentum. Itaque videretur eas excludere, quibus etiamnum è justa radice sit aliquid reliquū: minus commode, ἰσθίων, subjicere. Theodor. rectè, sternere, flexas scilicet.

Ὅτι δὲ ἐπιδύχεται τὸ φυτόν ἐν ἡμετέροις. Theodorus. Plantas etiam ipsas viviradices efficere oportet. At jam dixit hoc, ἰσθίων ἐπιδύχεται ἰσθίων. Hæc & viviradix, quam ipse malebat ibi fibratam appellare. Viviradix, est tum à vita, quàm vivit: tum ab radice, propter quam vivit. Πυγμοσχίον, est genus, ad viviradicem, & ad quemcunque modum propagationis: sive ab ramis, aut sarmentis fiat, sive ab eo, quod sobolem vel stolonem veteres Latini, Vascones Barbatum vocant. Sic etiam ipse dicit: τὰ ἰδρ' ἐκ' ἀντῶν, τὰ δὲ ἀφαιεγυῶτες. Demosthenes in Oratione contra Aristogitonem metaphorice usus est ad hominum successionem. Illud majoris operæ. Nam quomodo intelligas, ἰσθίων οἶον ἰσθίων ἐκ' ἀμπελῶν μοσχίον. Quippe & stolones emittit, & propagari solet, vel tot modis, quos dicebamus, ἀμπελῶν καλληματῶν vocat Anatolius.

Μὴ δὲ ἀποπέμπειν. Theodorus, ἀποπέμπειν. rectè. In nostro

Codice illa desunt. Olea lignum scindendum, atque lapide indito serendum. Καλῶς τῆς φύσεως. Theodorus παλαιῶς videtur legisse: vastiorem, inquit. Ita Plinius, τῆς φύσεως, argutè reponeres. Vetustiores enim asperiores sunt. Suprà quoque anniculas, sive annotinas respiciebat.

Εἰ σκύλλη. Theodorus, non in scylla, sed juxta. Et iterum mox, de eadem, ἐν σκύλλη, idem, juxta oppositum. Sic & in lib. VII. ἐν ἀντῶν. Et Theodorus ad hunc eundem modum, apud eam. Palladius tamen in Tertio, sarmentum intra squillæ balbum.

Φυτῶν δὲ ἐκ' ἑκάστου ἕνα. Theodorus, feruntur ex his rami. Sic enim mandantur illa ἀντιμαίαια. At cum terre jam mandata sint, quomodo ex ijs rami feruntur? Nequaquam φυτῶν, sed φύεται, enascuntur. Quibus enascentibus humus aggeritur: hoc enim est, ἀποσχωρῶν. Ἰσθίων ἀπὸν. Theodorus, corroboratur, rectè, donec adultum fuerit. Ita latine dicimus, ætate integra. hoc est, ἀπὸν.

Ἄετον δὲ μὴ κατασθῆναι, καὶ φύεται μάλιστ' ἐν πυρῶν ἢ οὐκᾶ. Brevis, & Attica, & rotunda loquutio. Theodori, borrida, & infelix, & obscura. Ficus in radicanando præcipua: & satione qualibet, maxime inter omnes arbores. Intelligas, Ficum satam ad radices emittendas nulla præcipue egere satione: sed omnibus modis provenire.

Ὅτι δὲ τὸ πῶς ἰσθίων. Simili distantia scilicet, quo intervallo amygdalus, & ficus. At hæc majore, quàm pyrus. Pyrus, quàm malus. Malus, quàm ἰσθίων. Ut aut sit in Codice mendum, aut in autore contradictio. Animadvertes etiam ἀπὸν, καὶ ἰσθίων. Verumque alibi pyrum sine discrimine significat. Theodorus legit, prunos. Verum hi neutiquam tantum exigunt intervalli, atque malus. Duas species capere commodius est.

Τὰς ἰσθίων. Distantias, Theodorus. probè. Ἀπὸν, est distantia, ut notat spatium. ἰσθίων, est distantia, ut notat moram, atque immobilitatem: id est, privationem ad propius accedendum. Sic apud Livium, feras subsistere; quod alij, expectare.

Ἐλαία, καὶ οὐκᾶ, ἐκ' ἀμπελῶν τὸ πῶς ἰσθίων. At contra doctissimus Poëta:

---- Apertos Bacchus amat colles. Et sane ita est. Ficus quoque montani meliores, atque sapidiore.

Καὶ δὲ καὶ ἐν ἀντῶν ὁμοιομοίαι μὴ ἀνομοίαι τὰς δίκαιας. Ne recenseret omnes arbores: proportionem, ac similitudinem generum proportioni, ac similitudini terræ accommodavit: sed mirum. Quot enim, inquit, terræ species, tot & vitium. Ego verò nego id: ajoque, aut esse hoc in vitibus falsum, aut omnibus arboribus commune: ut æque juvenentur sole, lædanturve, aut alio quo modo aliæ ab alijs terris afficiantur. Præterea atque in summa dico, non speciem mutari à terra: verum eandem in diversis inveniri: modum verò tam ceteris plantis, quàm vitibus, & adesse, & abesse.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Ἐ ὁμοίαις. Hunc locum etiam attingit Plinius lib. XVII. cap. XI. ubi ait, Ante omnia igitur in similem transferri terram, aut meliorem oportet. Sic verò Cato de re rustica cap. XLVI. Et quam simillimum genus terræ erit, ubi semina positurus eris. Quod præceptum Virgil. Georg. II. eleganter expressit,

At si quos haud ulla viros vigilantia fugit: Antè locum similem exquirunt, ubi prima paretur Arboribus seges, &c.

Lege etiam quæ scribit Constantinus Cæsar γαιοποιίας lib. II. cap. pen. Dixit etiam ipse Theophrast. de Causis libro III. cap. VI. plantas, ἰσθίων ὁμοίαις γῆς: ἢ δὲ μὴ, μὴ χείρονα λαμβάνειν. Quo loco, hic depravatus corrigitur.

Πυγὰς ἀποπέμπειν. Legendum γῆρας ἀποπέμπειν, id est, serobes præferere: ut ex hoc loco vertit Plinius libro XVII. cap. XI. Lege etiam Theophrast. libro III. de causis cap. V. & XVIII.

Τετάρη ἡμιπόδιον. De serobium altitudine consule Plinium lib. XVII. cap. XI. ubi ait ex Græcorum auctoritate non altiores quino semipede esse debere: nusquam verò sesquipede minores &c.

Πυγὰς μισθοποιίας. Pinus vectibus labefactata, ut loquitur Cicero, vel eruta, & exempta. Nam & arbores in translatione ex seminarijs ita educere præcipiunt, ut exemptas radices esse, non avulsas appareat. Lege Plinium libro XVII. cap. XI.

Ὅτι δὲ ἀποπέμπειν. Ex hoc loco dixit Plinius libro XVII.

cap. XI. Radices inflexas poni melius. Notandumq; inflexas nove dixisse. Nam ἀνομοίαις ἰζύς esse vult. Infra ἐκ' ἰσθίων intellige ἀντιμαίαια, post secundum ἀποπέμπειν.

Τὸ πῶς. Hoc præceptum de situ atque positione arbuscularum, quæ transferuntur ex seminario, ita expressit Virgilius Georg. II.

Quinctiam cæli regionem in cortice signant: Ut quo quæque modo steterit, qua parte calores Austrinos tulerit, qua terga obverterit axi, Restituant.

Ex quo dixisse videtur Columella lib. III. cap. ult. Quinctiam quam cæli partem spectat genus quodque vineti, plurimum refert: neque enim omni calido statu, nec rursus frigido lætatur, sed est proprietas in furculis, ut alij meridiano axe convalescant, quia rigore vitiantur: alij Septentrionem desiderant, quia contristentur æstu: quidam temperamento lætentur orientis, vel occidentis, &c. Idem lib. de arbor. cap. XX. Priusquam arbusculas transferas, rubrica, vel alia qualibet re signato, ut iisdem ventis, quibus antè steterunt, restituas eas. Et Palladius in Februario cap. XIX. Plantas, inquit, similiter notabimus, ut ipsis quibus steterant cardinibus opponamus. Quare, ut apparet, Plinium ita scribentem lib. XVII. cap. XI. Cato nis auctoritati, & diligentie nimium tribuisse, atque fidsimè judicandum, Non omisit idem, inquit, si attineret meridiam cæli partem signare in cortice, ut translata

translata in iisdem & assuetis statueretur oris, &c. Constantinus Caesar etiam μεταφορικῶς loquens, id est de translatione arborum ex seminarijs, inquit lib. eod. Δὲ δὲ ἐν τῷ φυτεύειν τὸ δένδρον, φυλάττειν αὐτὸ ἀνατελλῶν καὶ ὄντων ἀρχαίων ἄρῃα. Lege etiam, quae scribit ipse Theophrastus de causis lib. III. cap. VI.

Προμοχίον, proprie est ex pullis sive stolonibus propagare. Vocantur autem stolones μοχίμαλα, ὀφθαλμοί, ἀυτομολία, ὀφθαλμοί, καὶ τὸ ποδός. Propagatio, inquit Cato cap. LI. pomorum, aliarumque arborum. Ab arbore abs terra pulli, qui nascuntur, eos in terram deprimito, extollitoque primorem partem, uti radicem capiat: inde biennio post effodito feritoque. Et Plinius lib. XVII. cap. X. Natura, inquit, & plantaria demonstravit multarum radicibus pullulante sobole densa, & pariente matre quas enecet. Et infra, Nullis vero tales pulli proveniunt: nisi quarum radices amore Solis atque imbris in summa tellure radiantur. Vbi & stolonum genus aliud offendit, non ab radice matricis, sed à corpore, quod ὀφθαλμὸς Graecis ab avulsione dicitur. Ait enim, Et aliud genus simile natura demonstravit, avultique arboribus stolones vixere. Quo in genere & cum perna sua avelluntur (id est ἀποπριμνῶν) partemque aliquam è matris quoque corpore auferunt secum fimbriato (legendum fibrato) corpore. Capiteque XIII. inquit, Omnia verò celerius adolescunt stolonibus ablatis, unamque in stirpem redactis alimentis. Vbi & propaginis duas rationes docet. Suprà diximus, qui proprie differrent ὀφθαλμὸς καὶ μοχίμαλα. Scripsit ita tamen Constantinus Caesar Geoponic. lib. X. quae plurimum conducunt ad huius loci intelligentiam, ὀφθαλμὸς ἢ τὸ μοχίμαλα καλεῖται, ὅσα αὐτῶν τῶν δένδρων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποπριμνῶν μεταφορικῶς μέρη τῶν δένδρων. Δὲ δὲ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν μοχίμαλων μεταφορικῶς. Nota verò quod infra scribit, τὰ δὲ κλάδων δὲ καὶ πικρῶν μόνον φυτεύειν (ἀδυνατοὶ δὲ ἐκ ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ τὸ μὲν ὀφθαλμῶν ἐκ τῶν μοχίμαλων) ἐστὶ τῶν αὐτῶν, ἀμπελῶν, ἰτιά, ἔσ. Quae sententia est etiam ipsius Theophrasti de causis lib. I. cap. I. ubi ait, ἀμπελον καὶ ἰτίαν βλαστῶναι μόνον ἀπὸ τῶν ἄκρων. Fateor tamen etiam stolones vitem emittere, sed inutiles propagini. Itaque ait Columella de vite lib. IV. cap. XXIV. Et si soboles, quam rusticis suffraginem vocant, radicibus adhæret, diligenter explantanda, ferroque allevanda, &c. Vbi & sobolem repullescentem vocat. Idemque Constantinus de vitium translatione loquens, dixit, καὶ ἐν τῷ ποδῶν ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τῶν κλάδων καὶ. Idem Theophrastus ait lib. de causis cap. VI. Διὰ τῶν γὰρ ἐπὶ τῶν δένδρων ἵκται μοχίμαλα. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῶν ἰτιάων καὶ κλάδων, ὅπως μὴ ἐξυμπαροῦν τῶν δένδρων ἐν τῶν βλάστησιν. Quibus hic locus difficilis maxime illustratur.

Κλάδων. Ex cap. I. huius lib. & ex hoc loco dixit Plinius lib. XVII. cap. XVII. Ficus omnibus aliis modis

nascens, præterquam talea: optimè quidem, si vastiore ramo pali modo exacuto adigatur altè, exiguo super terram relicto capite, eoque ipso harena cooperto.

Εἰ σκιά. Apud Athenæum libro III. corruptè quidem ἐστὶ σκιά. Emendatius verò, quod libro II. καὶ ἰσθλαίς γίγνεται. Ait enim & ipse Theophrastus lib. de causis V. cap. VII. ὅσα ἢ ἐν σκίῳ. (Sic enim scribendum, ut & cap. XI. ἐν σκίῳ δὲ φυτεύειν, πάντ' ἢ τῶν σκαληκώστων. Dioscor. πανκομπίον vocat, Pliniusque squillam parvam) φυτεύειν, ἢ σκιά, ὡς τῆς ἰσθλαίας ἵκται καὶ ἰσθλαίας φυτεύειν. Palladius in Martio cap. de ficu, sic dixit, Aliqui multum prodesse confirmant, si plantam fici diviso squillæ bulbo interstitam, strictamque vinculis collocamus. Plinius lib. XVII. cap. XI. Ficus si scylla (bulborum hoc genus est) feratur, ocyssimè ferre traditur pomum, neque vermiculationi obnoxium. Constantinus Caesar lib. X. de Agricultura. Τὰ σκῆ σκαληκῶς ἐν οὐραίοις, ἐν μέλαισι φυτεύειν, ἡμῶν σκιά καλεῖται τῶν κλάδων. Suprà etiam sic scripserat, Εἰ δὲ πικρῶν ἀποπριμνῶν σκῆς καὶ ἰτιάων, καὶ τῶν σκιάων ἐμβάλλοντα φυτεύειν. κατὰ τῆς ἰσθλαίας. Plinius lib. XVII. cap. XVII. de taleis. Nève tenuiores quàm ut manum impleant; ne minores pedibus, ut illibato cortice, atque ut sectura inferior ponatur semper, & quod erit ab radice. Palladius in Martio cap. X. Curandum ne virgula inversa deponas. Alioquin, ut etiam dixit Plinius ibidem cap. X. Inferuntur & inversi surculi; quum id agitur, ut minor altitudo in latitudinem se fundat.

Βλαστῶντων. Plinius lib. I. cap. XVII. Accumuleturque germinatio terræ, donec robur planta capiat.

Ὀρχη, vel ut apud Homer. Odys. lib. II. Ὀρχη, est pyrus agrestis translata, quae ante translationem ἀρχη, id est, Dioscoridi, ἀπὸ ἀρχῆ, pyrus sylvestris, sive sylvatica Varroni. De intervallis pyrorum, lege Pallad. libro XI. cap. ubi, Spatia inter pyros triginta pedum mensura discernit. in genereque de intervallis arborum, apud Columellam lib. de arborib. cap. XIV. & Theophrastum de causis lib. III. cap. VIII.

Ὀσούτως δὲ καὶ τῶν ἰσθλαίων. Hæc ut supposititia delenda sunt. Omisit etiam Plinius, qui hunc locum ita vertit, lib. XVII. cap. XII. Quidam punicas, & myrtos, & lauros denitiores feri iusserunt, in pedibus tamen novenis. Malos amplius paulò, vel magis etiam pyros, manuque, amygdalas & ficus, &c.

Ἰσθλαίαι, omnino legendum, ἰσθλαίαι: ut & de Causis scribitur lib. III. cap. VIII. Vbi tota hæc reperitur sententia. Hinc etiam transit Plinius, cum dixit lib. XVII. cap. XII. Iam per se colles minora quærunť intervalla, &c.

Εἶδη, subaudi χῶρος. Genera autem vitium infinita esse, quod de vinn probatur, satis præter Virgil. in Georg. ostendit Plinius lib. XIV. cap. II. & III.

IOANNIS BODÆI A STAPÆL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Αἰ μὲν οὖν ἄρα. Corruptus & admodum depravatus codex. nec meliori sensu in Ald. & Bas. codicibus reperitur, in quibus scriptum est, Αἰ μὲν οὖν ἄρα αὐτῶν ἐπιμελεῖται. καὶ ἂν δὲ πᾶσι φυτῶν λαμβάνειν καλεῖται ὡς τὰ χίμαιρα. καὶ ἐξ ὁμοίας γὰρ εἰς τὸ μέγαλον φύλινον ἢ χέρον. Emédavit quondam summus philolophus Scaliger Julius; καὶ δὲ δὴ ἴατα φυτὰ λαμβάνειν καλεῖται καὶ φύλινον ὡς τὰ χίμαιρα. Vide animadversiones Scaligeri. Rectè Constantinus locum hunc ex lib. III. de caus. corrigendum scripsit: ubi legitur, ἐξ ὁμοίας γὰρ, εἰ δὲ μὴ, μὴ χέρον λαμβάνειν. Totam periodum in hunc scribe sensum. Αἰ μὲν οὖν ἄρα αὐτῶν ἐπιμελεῖται, καὶ δὲ δὴ τὰ φυτὰ λαμβάνειν. καλεῖται ὡς χίμαιρα. ἐξ ὁμοίας γὰρ εἰς βελτίονα φύλινον, εἰ δὲ μὴ, μὴ χέρον. id est, & tempora quidem ante exposuimus, quibus plantæ ad transplantandum peti debent. Accipiendæ autem sunt ex terra quam simillimas; ea si non detur, saltē non ex deteriore: plantandæ autem sint in similem, aut meliorem. Sic hunc locum legit, & exposuit Plinius lib. XVII. cap. XI. Transferenda quoque è seminarijs eadem & sylvis. Ante omnia igitur in similem transferre terram oportet, aut meliorem. Cassianus Bassus lib. II. cap. penultimo. Συμβουλεύσει πικρῶν ἐξ ὕψους τῶν ἰσθλαίων εἰς τὰς νοσθεῖς μεταφέρειν τὰ φυτὰ, καὶ τὰς γαιερῶν, ἀλλὰ μάλιστον ἐκ χειρόνων εἰς τὸν κρείττον. ἢ ὁμοίας. ἢ εἰς τὸν μὴ πολλὰ ἰσθλαίαι. ἐξοίσει γὰρ καὶ ἰσθλαίαι ἢ ἐπὶ τὸ χίμαιρα μεταβολὴ τῶν μετισταμένων. ἐν μόνον δὲ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν ὀφθαλμοῖς τῶν σκαληκῶν δένδρων. Consuluere quidā, ut ne ex salubribus locis in morbosos tum plantæ tum agricolas transferamus; sed potius ex deterioribus in meliores, aut similes, aut certè non multo peiores. Consternit enim & pervertat commutatio in deteriora translato, non solum autem

in hominibus, sed etiam in plantis hoc observandum esse, sapientissimis videtur. Quæstio non inelegans moveri potest, an omnis planta ex deteriori solo in melius translata, melior fiat. Probabile hoc admodum videtur. Non tamen caret difficultate. Palmam enim si ex solo arenoso falsoque transferas in pingue & stercoreatum; pauciores & deteriores fructus producet. Corni fructus, si colatur arbor, mitescit quidem, sed degenerat. Ornus asperos & præ altos montes ita amat, ut si in planis transplantetur, ægrè adolescat, fructisque tantum, non arboris speciem referat. Nemo facillè in dubium vocabit, plana lætiora esse & pinguiora, quam montana asperaque. Solum quoque stercoreatum & pingue melius, quam sabulosum & salsuginosum. Culta etiam tellus præstat incultæ rudique. Hæc non tantum in arborum genere observare est; sed etiam in humili idem videre licet. Centaurium minus, aliasque novimus sylvestres herbas, quæ hortense solum respuunt; nec hortis, quamcunque etiam adhibueris curam, assuescant. Sed hæc non impediunt, quo minus plantæ ex deteriori aut simili solo transferri debeant in terram bonam. Palmæ enim solum stercoreatum non melius est, sed deterius. Tale enim odit, & ab eo læditur: alterum amat, & ab eodem juvatur. Idem de orno, corno, centaureo, alijsque sylvestribus dicendum. Rem verbo ut absolvam, meliorem terram domestica magis expetit, quam sylvestris planta

planta, utraque fitransplantari debeat, melius in solo simili proficit.

Γραῖς.) Malè in Ald. & Basil. cod. legitur, πνεγός... Robertus Constantinus & Dalecampius restituunt, γραῖς: quomodo lib. III. de caus. cap. v. scriptum est, ἄλλ' τὸ πνεγὸν οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ πνεγίου... Aliud γραῖς, aliud γραῖός. E' σεραῖς condebantur & servabantur grana. Varro lib. I. de re rust. cap. LVII. Ubi de tritico condendo agit, Quidam, inquit, granaria habent sub terris, uti speluncas, quas vocant σεραῖς, ut in Cappadocia & Thracia. Idem eodem libro cap. LXXIII. Sub terra qui habent frumentum in ijs, quos vocant σεραῖς, quò cum periculo introitur recentis apertione. Scrobs vero est fossio vel fovea intra terram manu (vel ligone, palave, aut alio instrumento) facta ad vineas & alias conferendas arbores idonea, non ad grana servanda. Notandum in antiquiss. cod. legi γυρος, non σεραῖς, ut vulgati habent.

Τελὸν ἢ μηροδίων.) Falsum est radices non alius se squipede descendere. Notum carmen Virgilij de æsculo. Rectè illorum improbat opinionem Theophrastus.

Addidi καὶ δυσμὴν occidentem ex lib. III. de caus. cap. VI. Cassianus Bassus lib. x. cap. LXXXV. ὁρῆν βαλῆσαι πρὸς πρῆμα. Φυλακτῆροι, ἢ ὅπως ἀπὸ κλίης μείνη, sequitur, ἀπὸ τῆς μετεφύτου (vulgo φυτῶν) τὸ δένδρον φυλάττειν ἀπὸ ἀνεπιπλῶν ἢ δένδρον τὸ δένδρον οὐκ ἔστιν. Rectè trunci in scrobes mittantur, animadversione habita, ut quo inclinant, mancant. ad calcem cap. Ceterū in plantando arbor veterem figuram, ad ortum & occasum servet. Vide annotat. Contant. Hoc diligenter in coniferis observandum; pino, picea, abiete, has qui velit transplantare arbores, diligenter observet, qua parte Austrum, qua Occidentem spectent. Si pars quæ Austrum respexit, ponatur versus Occidentem: perit arbor, vel difficile admodum pristinas recuperat vires. Quare faciendum, quod Columella lib. de arboribus cap. xx. scribit: Priusquam arbusculas transferas, rubrica vel alia qualibet re signato, ut iisdem ventis, quibus ante steterunt, restituas eas.

Φυτῶνται δὲ καὶ ἡ σικκῆ.) Sic lege, delete altero καὶ. Interpretor: Seritur ficus, siquis surculum vastiorem &c. Vulgatam si serves interpretationem, sibi contradicit Theophrastus. Negavit supra cap. I. lib. II. ficum ex ramo crassiore nasci. Vulgatæ versioni favet Plin. lib. & cap. XVII. Multa sic feruntur, imprimisque ficus, omnibus alijs modis nascens, præterquam talea; optimè quidem, si vastiori ramo pali modo exacuto adigatur altè, exiguo super terram relicto capite, eoque ipso havena cooperto. Κεφάλῳ παχύνῃ, malè vertit Gaza ramum vastiorem. Contrarium Theophrastus supra, ubi quid κεφάλῳ Græcis enarravi. In Ald. & Basiliens. legitur ἀρχύνῃ. Argute, inquit Scaliger παχύνῃ reponeres. Vetustiores enim asperiores iunt. Sed Theophrastus supra loco citato, aspera ad generationem inepta dixit. Servo itaque vulgatam lectionem, & interpretor, surculum crassiore. Vult Theophrastus non ex tenui, sed ex crassiusculo seu crassiore surculo ficum feri Palladius in Martio; Surculus legendus anniculus: inutilis enim creditur majoris vel minoris etatis. Mirari satis nequeo Plinium, quod neget talea propagari ficum. Contrarium, Palladius in Martio: Calidus locus fici planta radicata Novembri mense, temperatis Februarii, frigidis melius Martio, vel Aprili ponenda est. Si taleam vel cacumen ponas ultimo Aprili, cum ei se viridior succus infuderit: plantæ in scrobe depositæ lapides substituendi sunt, ad radicem fino terra miscenda est. Si loca frigida sunt, plantarum cacumina divisis canna internodijs defendantur frigere. Si cacumen velis ponere, trifidulum ramum bimum, vel trimum ab australi parte decidas, & sic obrues, ut divisa cacumina terra interjacente velut tres surculos reddant. Taleam sic ponemus, ut cætera, cui leviter ab infima parte divise lapidem mergemus in fisso. Vide cap. III. lib. I. de caus. ubi negat ficum ex trunco ramoque crasso propagari, & affirmat aspera ad nascendum minus idonea.

Προδοποιί.) Lege ex Ald. & Basiliens. codice, προδοποιί ἢ ὁ πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς κλήματι ἄλλ' τὴν ἀδονίαν. Φυτῶνται ἔτι ἰσὸν καὶ ἄλλα τῶν δένδρων, &c. Hæc cur rejecerint, imaginari nequeo.

Εἰ σικκῆ.) Miror Theodorum juxta scillam reddidisse, cum Plinius, quem alioquin sequi solet, in scilla verterit. lib. XVII. cap. XI. Ficus si in scilla (bul-

borum genus hoc est) seratur, ocissime ferre traditur pomum, neque vermiculationi obnoxium, quo vitio carent reliqua poma similiter sata. Sic locus hic in optimo MS. codice Salmanticensi legitur, ut monet doctiss. Pincianus. Vulgo legitur; quo vitio non carent reliqua. Superfluere negationem, ipse sensus satis docet. Cassianus Bassus lib. x. cap. xxxvii. τὰ σικκῆ σικκῆσας οὐ ποιήσει, ἰὰν μείζων φυτῶν, ἢ ἐμπέτης σικκῆσας τῶν κλάδων (lege ex cod. MSS. Palat. ἐμπέτης σικκῆσας τὸν κλάδον, sic Theophrastus, sic Plinius, Columella, Palladius. Vide annotationes Robert. Constantini nihil proderit ramo scillam imponere; sed ramum scillæ si infixeris à vermibus non facile rodetur ficus) τὸς δὲ ὄντας ἀναίρησαι, ἰὰν πύσας κριῖαν ταῖς ῥίζαις, καὶ εἰς τὴν κριῖαν τοῦ πρῆμα. Ficus vermes non producet, si ramum in scillam fixeris, ubi plantare volēs: qui vero jam adsunt vermes, perdentur calce radicibus, & in cavos trunci partes inspersa. Ex Palladij verbis à doctiss. Roberto Constant. citatis cognoscimus, antiquos etiam Latinos squillam scripsisse, quomodo hodie pharmacopæi scribunt. Vide cap. VII. lib. v. de caus. ubi rationem reddit, cur scilla ficus contra vermes defendat.

Ὅπως δὲ πᾶν ἐν σικκῆ φυτόδωρον ἴδωται.) Corruptus codex. Apud Athenæum lib. III. locus hic in hunc sensum legitur, Λίγαι δὲ καὶ τὴν σικκῆν, ἰὰν ἐν σικκῆ φυτόδωρον, ἢ ἴσῃσιν ἀπὸ τῆς σικκῆσας, & κατὰ σικκῆσας μὴ ἀπὸ τῆς σικκῆσας, καὶ πάντα δὲ τὰ σικκῆ φυτόδωρον, καὶ ἴσῃσιν ἀπὸ τῆς σικκῆσας, καὶ ἴσῃσιν ἀπὸ τῆς σικκῆσας. Vides eodem sensu, verbis non nihil mutatis, locum hunc apud Athenæum legi. Scribe ut legit Athenæus, Ὅπως δὲ πᾶν ἐν σικκῆ φυτόδωρον, ἴδωται ἢ ἴσῃσιν ἀπὸ τῆς σικκῆσας, &c. Vellege φυτόδωρον ἴδωται καὶ ἴσῃσιν, omisso verbo ἴσῃσιν. Lib. v. cap. VII. in eadem sententiâ, usus est voce ἴδωται. Ὅπως δὲ ἐν σικκῆ φυτόδωρον, ἢ σικκῆ, πάντα τῆς ἴδωται ἴσῃσιν, καὶ ἴδωται φυτόδωρον, &c. alibi ἴδωται scribitur; ἢ ἴδωται ἀπὸ τῆς σικκῆσας τῶν καρπῶν. Idem lib. I. de caus. τὰ τὰ τὸ ὄντας ἴδωται, τότε μάλιστα ἴδωται.

Κατὰ τῆς σικκῆσας τὴν τομῆν.) Vertunt: Deorsum versus scitura inversa serere oportet. Male. Contrarium jubet Columella lib. v. cap. VIII. Tal. æ deinceps sesquipedales ferra præcidantur, atque earum plage utraque parte falce leventur, & rubrica notentur, ut sic quemadmodum in arbore steterat ramus, ita parte ima terram, & cacumine cælum spectans deponatur. Nam si inversa mergatur, difficulter comprehendet, & cum validius convaluerit, sterilis in perpetuum erit. Pallad. in Martio cap. x. Seritur plantis de matrum radice divulsis. Sed quamvis multis generibus seratur, melius tamen ramus ejus cubitalis incisus manubrij crassitudine, & capite utroque falce acuta levigatus, scrobi velut obliquus immergitur, prius tamen porcino stercore, & in capite & in parte, quæ ima est, oblinatur, vel in crudo solo malleo cogatur ad inferiora defigi. Melius proveniet, si ponendus ramus gemmata jam matre sumatur. Sed qui in scrobe deponit, si tres lapillos in ipsa radice constituat, providebit ne poma findantur. Curandum ne virgulta inversa deponas. Plinius lib. & cap. XVII. Servandum in eo ante omnia, ut talea ex feracibus fiant arboribus: ne curvæ, ne scabre, aut bifurcæ, neve tenuiores quam ut manum impleant; ne minores pedibus: ut ilibato cortice, atque ut scitura inferior ponatur semper, & quod erit ab radice; accumeleturque germinatio terra, donec robur capiat planta. Malè ergo Theodorus præter Theophrasti mentem, contra Columellæ, Palladij, & Plinij auctoritatem, deorsum versus scitura inversa serere, interpretatus est. Erecta talea dicitur, cujus pars ima terram spectat, summa cælum. Inversa vero, quæ cacumine defosso deorsum spectat, cælum cæsura. Verte cum Plinio, quæ ex trunco, taleaque, seruntur, ita poni debent; (serenda sunt) ut scitura deorsum versus sit: (inferior, erecta) nec dodante minora, ut retulimus, præcidere oportet, &c.

Σπιγμειών.) Plinius, ne minores pedibus. Gaza, palmo. palmus vel minor est, mensura quatuor digitorum Græcis πάλμῳ: vel major, duodenum digitorum, σπιγμειών iisdem. Pollux lib. II. Εἰ δὲ τὰς δακτύλους δακτύλους δὲ τὸν μισθὸν ὡς τὸ σπιγμειών μισθῶν, σπιγμειών τὸ μέτρον. Mensura quæ fit à pollice, ad minimum digitorum manu extensa. Σπιγμειών δὲ τὸ σπιγμειών τὰς δακτύλους, à diducendis digitis. Theodorus ergo cum vertit palmo non minora, intelligit nō minora palmo longo vel majore.

Nisi fortè placeat Theodorum sequi Hieronymi opinionem. Hic cap. Ezechiel xl. scribit *ασθημελω* dici palmum; *παλαισλω* palmam. Credo, quod palma, sive vola manus non multo major, aut potius latior sit quatuor digitis. Ambiguitatis vitandæ causa, malo *ασθημελω*, dodrantē vertere. Dodrans dicitur, quod ab humani pedis longitudine desideretur quarta pars. quemadmodum ad explendam libram ad uncias novem quæ dodrantē (medicinalem intelligo libram) constituunt, tres requiruntur uncia. Dodrans ergo duodecim digitorum mensura. nam pes xvi. digitorum. *Σθημελω* & *παλαισλω*, confundere solet Plinius, & qui Plinium sequuntur, Dioscorides caulem thlaspius *δασθημελιον* dicit. Plinius lib. xxvii. cap. xliii. thlaspi ait caule esse semipedali, id est octo digitorum caulem ferre. Quæri solet, utrum Græci hæc semper observarint. Sanè Aëtius, si non sit mendum in codice, cap. xxi. lib. xliii. alterum pro altero usurpare videtur. Nam dicit viperam esse magnitudine cubitali, longissimam autem *παλαιστων ησπιον*. Vel *παλαισλω*, mnemonico errore *ασθημελις* loco posuit, vel corruptus codex: Rursum Dioscorides lib. iii. cap. xciv. *chamædryn* *γαμερισιον ασθημελιον* docet. Vertit doctissimus Hermolaus, fruticem quatuor digitorum altitudine. Hermolai hanc interpretationem probant Botanici, quod vulgaris *chamædryn* non altior sit. Sed cogitandum erat, hanc non esse legitimam. Verum, ut rectè doctiff. Dodonæus monet, quam vulgo triflaginem vocant, quamque Mathiolus & Fuchsius, pro teucro depinxere.

Οχην.) Theodorus, *prunos* interpretatur, quasi *κροκουμηλιαν*, scripsisset Theophrastus; cum tamen *prunus* tantum intervallum ut malus nõ exigat. Ex hoc loco probatur Robertum Constantinum, auctorem esse harum annotationum, quæ à plurimis doctiff. Dalecampio falso adscribuntur. *Οχην* *δρυς*, ò, *pyrus agrestis*, (verba Constantini quomodo in lexico ab ipso edito reperiuntur) *δὲ τὸ ἄγχεον*, nam acerbitate sua penè suffocant. Apud Theophrastum libro secundo histor. plantar. cap. septimo, *ἀπι* & *όχην*, simul junguntur, à *Gaza* tamen solum *pyrus* exponitur (*όχην* ut dixi *pyrum* vertit) vide *όχην*, & annotationem nostram in Theophrastum. Apertè harum annotationum se auctorem fateretur. *Ἀπίς καὶ όχην*, inquit Theophrastus. Utrumque aliquando *pyrum* significat, sed ut plurimum *όχην*, idem quod *άχχοις*, *pyrus sylvestris*. Differunt tamen *άχχοις* & *όχην*. *Άχχοις*, inquit Dioscorides, *ἰδιὸν άχχοις ἀπίς βραδείας πεπωπιμένη*. lib. i. cap. clxviii. *Pyri sylvestris genus quod tarde maturescit*. Columell. lib. x.

Palmitibusque ferri lægatur, & aspera sylvæ Achrados, aut pruni lapidosi obruta pomis Gaudet.

Porcis objici solet pyri hoc genus. Aristot. lib. viii. animal. cap. vi. *Άχχοις παινεται ὄς*, *pyris sylvestribus pinguescit sus*. *Οχην*, *agrestis* quidem *pyrus*, ac spinis etiam horrida, sed quæ translata est, & fructus fert pulchros & bonos. Hinc fit ut nonnunquam pro *pyro* sativo accipiat. Ut apud Homerum *Odyss. vii.* ubi Alcinoi hortum describit.

Οχην ἐπ' όχην γηράσκει, μῆλον δ' ἐπὶ μῆλον.

Ὁ σαύτως δὲ καὶ τὴν ροιδά.) Scribo *δουάτως* δὲ καὶ *τὴν ἔλαιαν*. Plinius lib. xii. cap. xvii. *Olea tamen maximo intervalllo, de qua Catonis Italica sententia est*, (scribe, de quo catholica sententia est. Nusquã apud Catonem, hoc præceptum apparet, Catonis ergo ut legatur, nullo pacto procedit, sequitur) *in viginti quinque pedibus minimum, plurimum triginta feri. Sed hoc variatur locorum*

natura. Non alia major in Boëtica arbor. In Africa vero (fides penes auctores erit) *militaris* vocari multas *variant*, à pondere olei, quod ferant annuo proventur. Ideo lxxv. pedes magno intervallo dedit undique: etiam in macro solo ac duro, atque ventoso, cum minimum xlix. Boëtica quidem uberrimas, messes inter oleas metit. Columella lib. v. cap. ix. ubi de olearum cultura agit. *Spacium inter ordines minimum esse debet pingui, & frumentario solo sexagenum pedum* (Plin. xxx.) *in alteram partem, atque in alteram quadragenum: macro nec segetibus idoneo quinnum & vicenum pedum.*

Πᾶσι) *Malè*. In Ald. ex Basil. cod. scriptum est rectè *φασίς*, *ficus montani optimi & saporosioris, minus tamen durabilis*. Pallad. in Martio, *Scrobes amat altas, intervalla majora, ferre genus durum, & gracile, & siccum pro utili sapore pomorum. Provenit & petrosilis, & asperis, tamen potest locis penè omnibus feri. Quæ in montanis ac frigidis locis nascuntur, quia minus lactis habent, ad siccitatem durare non possunt. Vfus illis in viridi est, melioris magnitudinis, & saporis arguti, quæ nascuntur in campis & locis calidis, & pinguioribus sunt, & siccitate durabiles. De vite myrtoque carmen Virgilianum notum.*

Nec vero terra ferre omnes omnia possunt: Fluminibus salices, crassisque paludibus alni Nascuntur, steriles saxosis montibus orni: Littora myrteis gratissima, denique apertos Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi.

Τὰ ἀκρόδρυα.) Theodorus exponit, *nucum pomorum* quæ genera, cum alterutrum tantum denotat. Cassian. Basil. lib. x. cap. lxxiv. *Ὁ πῶρον λέγεται ἡ χλοώδη τὸν καρπὸν ἔχουσα, οἷον διωρακινὰ, μῆλα, ἀππίδια, δαμμοκλωὰ, καὶ ὅσα μὴ ἔχει ἔξωθεν τὴν χλοώδη. Ἀκρόδρυα δὲ καλεῖται, ὅσα ἔξωθεν κίλυφον ἔχει, οἷον ῥοιδά πιστάκια, καὶ ὅσα ἔξωθεν τὸν καρπὸν ἔχει ἔξωθεν. Ὅποια fructus dicitur, qui herbidium, id est vividum colorem habet. Veluti sunt rhodacena, mala, pyra, & quæ forinsecus nihil lignosum habent. Acrodrya appellantur quæ forinsecus corticem & putamen habent, velut est malum granatum, pistacia, castanea, & quæcumque forinsecus lignosum fructum habent. Grammaticorum filij nucem vocant, fructum duro cortice tectum, pomum molli. Virg. Castaneasque nuces mea quas Amaryllis amabat.*

Nicandri Scholiastes ex auctoritate Theophrasti, (puto memoriæ lapsus esse) scribit omnem fructum cortice duro tectum *κάρυον* Græcis vocari. *Θεόφραστος* δὲ *δύω*, inquit, *ὃν τὸ τίσιος καὶ δρυῖν τὴν φυτικῶν, καὶ ῥοιδά ὡς τὸ ῥοιδά. καρύα δὲ λέγεται ὅσα τὸν χλοώδη λέπτον ἔχουσι. Καρύα λέγεται ὅσα χλοώδες λέπτον ἔχουσι. Athenæus lib. ii. deipnosophist. Καρύα. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι στωγγοφῶντες καρύας πᾶσι τὰ ἀκρόδρυα καρύα λέγουσι. Carya & Attici & alij scriptores communi vocabulo fructus omnes operimento duro tectos appellant. Hesych. Καρύα. τὰς ἀμυγδαλὰς καὶ καστάνας, &c. De voce *καρύς*, alibi plenius agam. Cæterum Theodorus legisse videtur, *τῆς δὲ ἀκροδρυῖος καὶ ὁπώεως*. Vel malè vertit, *nucum, pomorumque genera*.*

Υπαίρειος.) *Radices montium*, vertit. *υπαίρειος*, proprie *latus montis*, (ut loquitur Seneca) qua parte ascenditur. *Τίγμα* pes five radix montis. *ἀκρόρειος* fastigium five cacumen; mons enim in tres partes dividitur. Suidas, *υπαίρειος ἡ ὑπὲρ τὸ ὄρος ποδῶν, ἢ οἱ πόδες τῷ ὄρει μεταφορικῶς. ἐς τέλος γὰρ διήρητο τὸ ὄρος. ἐἰς ἀκρόρειον, ἐἰς υπαίρειον, καὶ ἐἰς τίγμα. καὶ ἀκρόρειον ῥῶν ἐστίν, ἢ κρυφὴ, υπαίρειος δὲ τὸ πᾶν ὄρος. τίγμα δὲ, τὸ πλοῦτα καὶ οἱ πόδες. Utrumque ergo *υπαίρειος*, & *latus & pedem* significat. Hesych. *υπαίρειος τὸ κατὰ μῆτρον τῷ ὄρει*. Rectè ergo *Gaza*, *radices montium*; quanquam *nuces*, *castaneæ*, *amygdalæ*, & in *montium lateribus & pedibus* reperiuntur.*

Ἰσπιδίαι τὴν βοπένην. Ἰσπερ μὲν τῶν ἀμφισθη-
τίσιν. ἐὰν δὲ π μὴ φέρη καρπὸν, ἀλλ' εἰς βλάστησιν τρέ-
πηται, θλίβουσι τῶν τελέχων τὸ κατὰ γλῶσσην, καὶ λίθον ἐνπι-
θείασιν, ὅπως αὐτὸν ῥαγῇ, καὶ φασὶ φέρειν. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐὰν τις τῶν ῥιζῶν τινὰ περιτίμη. διὸ ἔτι ἀμπελων τῶν
ποιῶσιν ὅταν τρυγῶσι τὰ Ἰππολῆς. τῶν δὲ συκῶν πρὸς
τὸ περιτίμειν ἔτι φασὶ περιτάλλεσθαι καὶ κατὰσχά-
ζουσι τὰ τελέχη, καὶ φασὶ φέρειν μάλλον. ἀμυγδαλῆ
ἢ καὶ πάλαιον ἐγκύψαυτος σιδηρῆν, ὅταν πτεράωσιν,
ἀλλοιαν ἀντιβλάσθουσι δρύινοι, τῆ γῆ κούπιδισιν ὁ καλῶ-
σί πνες κλάζουσι, ὡς ὑβρίζον τὸ δένδρον. ταυτὸν δὲ
τῶν καὶ Ἰπιδίης ἀπὸς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πίνες ποιῶσιν. ἐν
Ἀρκαδίᾳ δὲ καὶ τὴν τῶν δένδρων καλῶσι γαῖαν. πολὺ
γὰρ τὸ δένδρον τῶν πρὸς αὐτοῖς, καὶ φασὶν ὅταν πείθῃ
τῶν, καὶ τὸν μὲν φέρουσι φέρειν, τὰς ἢ μὴ πετῆ-
σαι, ἐκπέττειν καλῶς. ἀμυγδαλῶν δὲ καὶ ἐκ πικρῶς
γινέσθαι γλυκεῖαν, ἐὰν τις περιούξῃς τὸ τελέχον, καὶ
πτεράωσιν ὅσον παλαιαῖον, πανταχόθεν τὸ δένδρον
δακρυον, ἵπιδί τῶν τῶν ἐὰν κατὰρρίν. τῶν μὲν αὐτῶν πρὸς
τὸ φέρειν ἅμα καὶ πρὸς τὸ ἐκδραπεῖν.

Ἰσπερ ἴσιν τὰς
† lege
† κρῖστος
Al. Bas.

† ἄλλω Bas.
† δαυδύχον
κλωσὶ δὲ

modo & si quam radicis partem secueris, fructum
creatum iri. Quamobrem radices vitium summas,
quam sarmentis luxuriant, † evellunt. Ficorum
non solum radices amputant, verum etiam † ob-
ducto cinere obstruunt, & passim caudicem scin-
dunt; itaque fructum copiosius dari affirmant.
Amygdalæ † palo ferreo infixo, cum penetraverit,
† circumcidunt.
† cinerem
in spargunt.
Amygdalæ † palo ferreo infixo, cum penetraverit,
† circumcidunt.
† cinerem
in spargunt.
alium quernum foramini facto adigunt, terraque
occultant: quod punire nonnulli vocitant; perinde,
ac si arbor lasciviret. Hoc idem & in piro fieri
† solet.
† solet.
Amygdalam & ex amara dulcem effici vo-
alijs. In
Arcadia
sorbium
ἀαδύχον, id
est, qui tam-
dam gestat,
vocant.
lunt, si quis caudice circumfosso præterforatoque,
mensura dodrantali, undique lacrimam effluentem
in idem defluere sinat. Sed hoc tam ad fructifican-
dum, quam ad bene fructificandum conferre cre-
ditum est.

Scatet hæc regio sorbis. Ferunt incolæ steriles, fore fructiferas, & que ad
maturitatem producere nequeunt fructus, exactè maturos reddituros
si caudici insigatur tæda. Quæ in editione Leydeni prætereuntur.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Πραῖς δὲ πᾶσι. Theodorus, omnia prona, ad ver-
bum. Hoc enim significat, πρᾶς. Declarat tum quo-
modo Theophrastus. Cava enim appellat τὰ ἴπια.
quippe τὰ ἴπια; mox dicit, ἀπὸ τῶν ἄνω. Superiores igitur
partes, πρᾶς vocat. At supra lib. I, τὰ ἴπια, πρᾶς agno-
scobat: ubi de foliorum inversione loquebatur. Hic autem
sequutus est, ut monebamus, præceptorem.

Ὅτι δὲ ἀπὸ τῶν ἀνω πρᾶς. Principia, appellat umbili-
cum: principium sanè est plantæ. Inde enim prodit. Quin-
etiam est item seminis ipsius principium, qua suscipit ali-
mentum. Id quod tum in alyis, tum in avellana animadver-
tas. à mucro enim, qui circumstat nuculam, egreditur vena
quædam nervica: eaque peringit ad summam ligulam, quam
vulgo germen appellari diximus. Id ait in palmula τὸς ἴ-
πιας solis notum. Anobis multò ante perspectum fuerat,
quàm Theophrasti locum hunc legissimus.

Ἄπὸ τῶν ἄνω ἀπὸ τῶν ἄνω. Mira natura, cæterisque penè
omnibus contraria. Dico, penè: quia etiam asparagi sic se-
minantur, pugillatim semine demisso. Cæterum pleraque
deterius & oriuntur, & pullulant, & perficiuntur. Item
illud alterum æque mirum, aut magis: ita coalescere, ut
unus duntaxat stipes non solum videatur, sed etiam sit.

Φιλί τῶν ἄνω ἀμυγδῶν. Theodorus addit, falsuginosam.
Sic Pliny verba: & nitrosa; & hic, ἄλλας περιώπιδεν. non,
περιώπιδεν. Que vox in libro de odoribus haud semel, neque
uno modo est depravata; ἀπὸ τῶν ἀνω, ἀπὸ τῶν ἀνω, ἀπὸ
τῶν ἀνω.

Ἡ ἴπιδί τῶν ἀνω τρυγῶσιν ἴχουτες. Theodorus horum ver-
borum agnovit nullum.

Χλωρὸς ἢ ἴπιδί τῶν ἀνω: καὶ κρῖστος ἀπὸ τῶν ἀνω. Virides suavi
gustu esse: atque ἴπιδί τῶν ἀνω illos vesci. Theodorus, conlumi:
verbo nimis communi, atque ancipiti.

Φιλί τῶν ἄνω τῶν ἀνω. Terram riguan, ut utramque naturam
agnoscas, & soli per se arenosi, & aliunde udi. Iccirco dixit,
ἴπιδί τῶν ἀνω. Infra, ἴπιδί τῶν ἀνω, a quationem.

Ἰπιδί τῶν ἀνω ἀπὸ τῶν ἀνω. Verbum mirum, quasi dicas, devigan-
tur: sicuti, debellare, à recto stantantur.

Καρπὸν ἴπιδί τῶν ἀνω. Ita scriptum est unico accentu. Quid
si dividas ad hunc modum? ἴπιδί τῶν ἀνω: quia mas περιώπιδεν ἴ-
πιδί τῶν ἀνω. Ut mas primum floreat, semina illic edat fructum
sine flore, quod & Theodorus.

Ὅτι ἢ μαλακῶν πρᾶς. Theodorus interposuit apertiores
divisiones. Contra, omisit illa, ἴπιδί τῶν ἀνω ἢ ἴπιδί τῶν ἀνω. Lego verò,
ἴπιδί τῶν ἀνω, ἢ ἴπιδί τῶν ἀνω.

Βάττις τῶν ἀνω παλαιῶν. In prisca Batti hortis ad Babylo-
nem. At Battus in Cyrenaica, ea in Africa, Babylonem in
Asia. Errant enim qui Memphim, Babylonem dictam pu-
tant ab antiquis. Strabo etiam τὸ Βαβυλωνίον φέρειν, rem
perpusillam, & à Memphi diversam prodit: itemque ejus
appellationis causam assignat. Battum veterem dicit: quem-
admodum & Catullus. Plures enim fuere. Hæc Herodoti
Melponens.

Ὅτι δὲ μεγάλοι, καὶ μακροὶ ἄλλα βεργίς. Ne proceros, &
effusos putes, sed & humiles, & astrictis ramis.

Θησαυρίζουσι. At quæ ex Alexandria palmule ad nos
afferuntur, permultos durant annos. Quas, si dicas, ab Indis
convehi; quæram qua ratione peculiari vocent aliud certum
genus medicatum, Tamarindos. Tamar enim palmulam
significat. Plinius quoque hæc sequutus ait, Africanas cito
evanescere.

Ἐν δὲ τῇ Λακωνίᾳ πρὸς τὸν πελάγῳ. Cum μυῖδος, μήτε,
καρπὸς, ἰσχυρῶν, ἰσχυρῶν, sit idem in arbore. Non potuit
Theodorus cerebri appellationem ab imo arbore excludere:
at excludit, ubi dicit: quino cerebro. Non enim ab imo
quinque partitus stipes est. In palma tamen videtur pars
summa tantum ita dici. Nihilo fecius videamus hic non
πεντακίφαλος, sed πικτικίφαλος: quemadmodum est apud
Pindarum ἰσχυρῶν πελάγῳ. Si audeas, ut biceps, triceps:
ita quinceps, centiceps. Lapea Cretæ oppidum, quam Pro-
lemæus Lapan. Apud Plinium correxit doctissimus Her-
molaus.

Ὅτι κρῖστος τῶν ἀνω τῶν ἀνω τῶν ἀνω. Theodorus tollit, &
κρῖστος: atque ille quidem ἴπιδί τῶν ἀνω. Arenosum namque solum
deterius est: & tamen producit probatiores.

Χαμαίριψις. In nostro codice Pliniano scriptum est,
chamærepes. Hoc ab ἴπιδί τῶν ἀνω: illud ab ἴπιδί τῶν ἀνω. Hermolau-
neque judicat, neque indicat: sed in corollario prudente-
trumque complexus est illis verbis, abjectam, & repen-
tem humi. Prima annotatio hæc est. Secundo. Hermo-
laus aliam tradit hanc, & illam, quam Dioscorides χαμαί-
ριψον, vocat. Neque tamen potest caussus adducere: solo
quippe nomine posito à Dioscoride. Tertia. Chamæripas
putat idem easdem cum ἴπιδί τῶν ἀνω, quas Siculum vulgus Ciphilio-
nem. Neque tamen Theophrastus usum ipsius cerebri in
cibo dixit. Quarta. Mirum cum vir ille divinus harum
historiam repeteret: ex Plinio potius transcripsisse, quàm
indicasse à Theophrasto. Præterea idem ait, Ciphilionem
etiam palmidium dici, à quadam palmæ spadicum
similitudine. Hic duo sunt animadvertenda: nam neque
est similitudo spadicum magis, quàm foliorum: neque hæ-
rent ramos quos spadicæ appellare queas. Punices enim non
sunt. Ad hæc palmitam Hispani, non palmidium nomi-
nant: neque debuit Græcam flexionem accommodare Latine
voci, sed Barbaram non refugere, ut res quemadmodum est,
proderet. Item de palmitarum radice nihil, quæ tamen mi-
rabili est, peponi non absimili figura: concretio pinguis, &
tuberacea medulla intus: gustus gratus assueti. Vfus ad
Venerem tum excitandam, tum augendam. E Sicilia Ro-
mam afferunt Pontificalibus jejunijs venalem. Quo urbs
illa celestis vivat: id quod facit sanctius, & purius. An
verò Margyllion, aliquis Hispaniæ populus vocet, nescio.
Scio ad Carthaginem ejus Provincia Margalones nomi-
nari. Genuenses appellant Stroflogiones. Neque à
Margaritis dictas arbōr, ut putarunt: si rubras fert.
Præsertim

Præsertim cum diversa sit ab ea, quam Margaridem prodit Plinius ea de causa vocatam. Diversam vero esse necesse est, si ea Margarit unica sit in Chora. Ac propterea avis illius singularis, atque hujus demum palme nomen commune factum fuit. Si igitur cum ave quia singularis: quoniam modo duas tradit: unam in Chora, unam in Syagris. Præterea si eadem species est Margaridum: qua ratione dixit, præcipuum obtinent nobilitatem Syagri. Et subdit: proximam Margarides. Hermolaius Choram nominavit: Syagros subtricit. Ruellius, qui suo more omnia converteret, ac faceret scopas, cum verba Hermolai, ut solet, describeret: omisit illa, baculas rubentes illas, dumulos, ab Hispanis vocari. In Hermolai codice inter historiam palmarum cæduarum, non cerebrum, sed ἀέγυ, scriptum est. Hæc præter institutum deduxi: ut, quemadmodum diligentius in commentarijs de plantis fecimus, autorum fides labore nostro perspecta foret.

Εἰ δὲ τὸ ἀλλοτὸν φουτίαις. Hinc diversum caput erat inchoandum. Rediit enim ad propositum: ubi vides historiam, quod toties monuimus, confundi. Rectius, uti dicebamus, partes primo ponerentur loco. Deinde genera. Tertio generationes. Quarto effectus naturales. Quinto artificiales; à satione, à materia ædificiorum, à materia ignaria, & alijs ejusmodi. Plinius quoque, qui hujus diligentia acrior exactor fuit, carbones etiam his admiscet. Verba verò quomodo admodum intelligamus, videndum est. Nam τὰ ἀνάπαιον Theodorus vertit, in contrarium. an verò tandem est, quod ait Plinius, inverso furculo? atque ille de salice tantum, de his non ita. Idem ἰσοδύς γίνεσθαι, alia diversa meritis est lectione. Pro his enim scribit: pampinum lascivior; & pro eo quod est in Græco, ἰστίως, ponit, acinos. Ego verò lego sic, & sic interpretor. ἰστίς ἢ ἰστίδαι γίνεσθαι, scilicet ἰστίως. Punicam, sicut & vitem. Nam & mox ficum; atque iccirco lego, ἰστίως, non ἰστίως. Si immersum seras furculum, rami haud ita surrecti sint, sed potius proni. Igitur ficum si seras ad eum modum; erit, ut apud nos legitur, ἀεζοτίως: non, ut Theodorus, ἐυαεζοτίως. Scansilem, interpretatur. Ne præteamus illa, εἰ δὲ ἀντὶ ἀπικλάσθαι φουτίαις ἰστίως ἢ καρπῶν. Oportet enim, τὸ φουτίαις, activè poni. Contorto namque fructus pediculo, minus humoris accipit, cujus copia nimia dilabebatur.

Αἰ δὲ οὐδὲ φουτίαις. Suprà dixit, φουτίαις, & ἰστίαις, & ἰστίαις. Hæc enim φουτίαις. Nunc de alijs. Itaque novum caput hinc.

Συκὴ δὲ ἀβλαστῆτος ῥῆς. Theodorus legit, ἐυλαστῆτος rectè.

Ταύτης γὰρ ἀναγκασιότατον τὸ εὐθὺς βλάστησι, καὶ εὐθὺς ἐκκαρπῆσαι. Dixerat, multa, putatione indigere myrtum, & oleam. Ratio duplex. Melius germinat, & plura fert, excipit vitem. Excipit ergo, aut propter utrumque, aut propter alterutrum. Quare Theodorus ita: In hac enim plura re-

linquere ad germinationem, quàm ad fructificationem, satis est. Plinius ait, Myrtum, punicam, oleam, alternam exigere putationem: vitem autem, annuam. Pauciora ergo in vite relinquuntur, si annuas vices spectes. Quinetiam cum putantur, & hæc & illæ: pauciora relinqui in vite, quàm in myrto, & olea, & punica, quis dubitet? quare, τὸ πλεονέκτημα, ita accipiemus. Illis inter omnes arbores plurimam deberi putationem, excepta vite duntaxat: quippe cui major & exactior etiam debeat. Idque adeo verum est: ut in vineis bonos ad summum pampinos ferè aptent, unum productionem, quem & curvent: alterum brevissimum, duarum tantum gemmarum. Verùm hoc in letioribus vineis, atque ubi sunt pedamenta; in alijs plerisque unum modo.

Πολυγονία δὲ ἐξυπάρχει. Quia dixerat, vetulas arbores novellandas ramorum putatione. Et addit, hæc esse Androtionis opinioniones: eas exactius contemplandas esse: præsertim cum neget medullam esse Olive, & Myrto, & Punicæ. Hoc enim falsum est.

Ἀριστὸν ῥῆς οἰμαὶ τῶν τῶν φουτίαις. Hic optimum accipit in genere simi, acerrimum. Ita Chartodran (Barbarum sanè nomen) existimasse. Scio ego columbinum simum esse acriorem, & calceos exurere, humanum non item; & subest ratio. Humidior enim: atque iccirco acrimonia dilutior. Plinius alia, atque aliter ex Varrone, & Columella. Nota ex Theodoro, ἰστίως δὲ ἰστίως. Transulit, jumentorum, Plinij verba suo more potius, quàm autoris sequutus fidem. Puto tamen Muli, pessimum esse. Ac de Asinino alia sententia Plinij, συρματίτης, vertit, stipularius. Melius, è quisquiliis: neque enim stipula sola, σέμαλα.

Ὁ σκάλιστος. Sarculationem Theodorus; rectè. vox rurè nata, & infrequentior. Illa vulgatio, & communior. Σκάλιστος, σκάλιστος, γυρῶ, etiam haud ita omnibus usitata. ἰστίως. Theodorus, inferius sæpè excitant. Nota venit in mentem verbi subpulverant, vel id emissit de suo, ut poneret. Videbimus brevitatem. καὶ τὰς σοκὰς ἰστίαις πτασιν ἰστίαις τούτοις. Scilicet opus sit, vel tale quiddam.

ἰστίαις τῶν βοτάνων. Theodorus, quo ad runcandum. Sic & Plinius, variante uva, fodiendas. At hic, ὅταν ἰστίαις κλασθῆ. Ita & infra apud Homerum ἐν τῇ ἰ Vlyssæ ad eundem modum interpretantur, ἀβλάσθαι, ἰστίαις τὸ μέλαν μίσθον ἄλλων.

Ὁ πῶς ἀνὲρ γὰρ. Theodorus, utcunque disjectum. Simplicius, ut rumpatur. Lege τερῶσι, non τερῶσι. Luxuriens notans verbum, alibi à Theophrasto positum, & à præceptoribus Theodorus addit verbum minus aptum, Evellunt. At est ἀεζοτίως, abradunt, circumcidunt, Plin.

Καὶ εἰς ἄρκαδιαν, καὶ εἰς ἄλλω. Theodorus omisit, καὶ εἰς ἄλλω. Subdit historiam de ea, que in Arcadia: quam totam omisit Theodorus, & longè sui dissimilis oratio est, ἀπίς, ἄλλω, sub eadem præpositione.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Φουτίαις. Hunc locum ita vertit Plinius lib. XIII. cap. IV. Seritur autem pronum, & bina juxta composita semina, superque toridem, quoniam infirma singulis planta est. Quaternæ coalescunt. Loquitur autem de palmule nucleo: de quo antè dixerat, Postea lignum intus, hoc est semen ejus. Est autem oblongum, non ut olivis orbiculatum. Præterea cæsum à dorso pulvinata fissura, & in alvo media plerisque umbilicatum, unde primum spargitur radix. In quibus mirum, cur ἰστίαις φουτίαις πηλοῦσα, quod constat ostentulum esse, sive cornea substantia, lignum esse dixerit. Nam disertè Theophrastus histor. libro I. cap. XVIII. de hoc loquens ait, ἐνδὲ γὰρ ἰστίαις ἔχει τὸν ὀνδευμένον. (At in præsentī capite reposuerunt ex versione Gazæ, ἰστίαις: malè. Legendum enim κερῶν, nisi per ἰστίαις, intelligas cum Plinio, dorsum pulvinata fissura, que ὑπὸ πᾶσι pars Theophrast. πηλοῦσα verò in qua umbilicus) ἀλλ' ἔλον εἰς ὄσῳ. Itaque hoc nucleus, etiam ἰστίαις φουτίαις, vocavit Leontinus libro X. Geoponic. Sed idem Plinius in eodem cap. de palmis, inquit, Fructiferarum alijs brevius lignum in pomo, alijs longius: his mollius: illis durius: quibusdam osseum, lunatumque. Sed expediendus est modus. Cum lignum vocat Plinius, videtur Cuci inter palme genera comprehendisse. Vide que in Græco lexico scripsimus, in voce κερῶν φουτίαις. Illud autem nascendi principium in palme nucleis, quod in fabis hilum, & in colocasia πικρὸν σπυρίον, dixit Theophrastus, ut & adnotavimus in voce πηλοῦσα, id est, quod umbilicatum, esse dixit ipse Plinius, quod rectè oscillum, & umbilicum possis appellare. Nam idem, Condi lupi-

nos, inquit, in fumo maximè convenit: quoniam in humidi vermiculi, umbilicum ejus in sterilitatem castrant. Columella libro II. cap. X. Si humor invasit, vermes gignit: qui simul atque oscilla lupinorum, ederunt, reliqua pars enasci non potest. Apud Constantinum Cæsarem γεωπονικῶν, lib. X. de satu palmarum, sic lego, αἰτὴ μίση τῷ κερῶν τῆς βαλάνης ἢ πυρῶνα ἠνεκασιτοῦς ὄσῳ τῶν γλῶ, τὸ δὲ εἶδὲ ὄσῳ ἀνατλάς, ἐπιχρῆναι, &c.

ἢ δὲ ἀπ' αὐτοῦ. Leg. ἢ δὲ ἀπ' αὐτοῦ, nempe τερῶσι φουτίαις. Quod & Plinius ita vertit lib. XIII. cap. IV. Seruntur autem palmæ & trunco duorum cubitorum longitudine, à cerebro ipso arboris viridi fissuris diviso, atque defosso.

Τὸ ὄσῳ. Sic vocat stipitis partem, in qua relictus humor, sive succus, quem salivam Latini vocant (nosque vulgò Seve) quia lentor salivarius, præsertim corticis quarundam, ut ulmis est salivosis humor, teste Plinio lib. XVI. cap. XXXVIII. ubi, Humor & cortici arborum est, qui sanguis earum intelligi debet, non idem omnibus, &c.

Κατὰ τῆς. Lege μὲν τῆς. Plinius lib. XIII. cap. IV. Gaudet & riguis, totoque anno bibere cum amer, anno sitienti. A simo quidam etiam lædi putant: & Assyrioi um pars aliqua si non rivi misceatur.

Ἀποθῶνται. Legendum ἀπαρῶνται. Hunc locum sic transulit Plinius libro XIII. cap. IV. Ergo plantaria instituunt, anniculasque transferunt, & iterum bimas. Gaudent enim mutatione sedis, verna alibi, in Assyria autem circa canis ortum. Nec ferro attingunt

gunt ibi novellas, sed religant comas, ut in altitudinem exeant. Robustas deperant crassitudinis gratia, semipedales ramorum relinquentes truncos &c.

Γένη ἀγρίω. Plinius *ibid.* Genera earum multa: sterilibus ad materias, operumque lautiora utitur Assyria, &c.

Σπιδίω. Dixit supra Theophrastus libro. I. cap. XXI. ἢ φοινίκων ἢ ἄλλων ἀγρίων, ἢ ἀγρίων ὅσα ἀγρίων, ἀλλ' ἰσθῆος ἀποφύκειν ἢ καρπῶν. Et Plinius lib. XIII. cap. IV. Mas in palmitate floret, femina citra florem germinat. Vbi ἀπὸ ἀδῶν, vertit palmitem; dixitque *ibid.* Pomum est non inter folia, ut in cæteris, sed suis inter ramos palmi- tibus racemosum. Et libro XVI. cap. XXVI. ait, Palma, ut dictum est in spathis, habet fructum racemis pro- pendentem. Vide tamen quid proprie ἀδῶν, quod adno- tatum est in Græco Lexico Crispini.

Στάχω. Legendum πῆχω. Plinius lib. XIII. cap. IV. Sicciores in hoc genere Nicolai, sed amplitudinis præcipuè, quaternis cubitorum longitudinem effi- ciunt.

Μικρῆς. Tales margaridès, sive potius margaritides. Eæ breves, inquit Plinius, candidæ, rotundæ, acinis, quàm balanis similiores: Quare & nomen à margaritis ac- ceperè.

Βαβί. Legendum βαβύ, cujus meminisse Plutarchus de fortuna Alexandri. Plinius etiam ex hoc loco ita dixit lib. XIII. cap. IV. de palmis: Clarissimæ omnium quas re- gias appellaverè ab honore: quoniam regibus tan- tum Perfidis servabantur, Babylone natæ uno in horto Bagou, &c.

Εν κύπρω. Plinius *ibid.* Caro maturescit anno, Qui- busdam tamen in locis, ut in Cypro, quanquam ad maturitatem non perveniat, grato sapore dulcis est, &c.

Ὅτι γὰρ μεγάλοι καὶ μικροὶ μέγιστοι, ἀλλὰ βραχύτες, ἢ, &c. Sic enim restituo. Sunt enim & palmæ proceræ, sicut præcipuè Sylvestres: sunt & humiles fruticem non excedentes; tales chamæropes Plinio.

Καρποφορῆς. Plinius libro XIII. cap. IV. Ferunt sta- tim in trimatu. In Cypro verò, Syria, Ægypto, qua- drimæ aliæ, aliæ quinquennes, altitudine hominis, ἴσθῆος ἢ π' ἢ ὅσῳ. Hoc genus cum priore non rectè in unum conflavit Plinius *ibidem.* Nam post illa quæ supra adscripsi in adnotatione in κύπρω, atroxit atque affuit ista, Et fo- lium ibi latius, fructusque reliquis rotundior, nec ut devoretur corpus, verum ut expuatur, succo modo expresso. Et fortè scripsit Plinius, injucundior; non verò, rotundior.

Κύκας. Plinius lib. XIII. cap. IV. In ipsa quidem Æthiopia friatur hæc (tanta est siccitas) & farinæ modo spissatur in panem. Gignitur autem in frutice ramis cubitalibus, folio latiore, pomo rotundo, sed majore quàm mali amplitudine. Cycas vocant, trien- nio maturescunt, semperque frutici pomum est sub- nascente alio.

Κακαίριφῆς. Plinius etiam ex hoc loco *ibidem* sic scripsit, Dulcis medulla earum in cacumine, quod cerebrum appellant, exemptaque vivunt, quod non aliæ. Vo- cantur autem chamæropes, folio latiore ac molli, ad vitilia utilissimo. Copiosæ in Creta, sed magis in Sicilia. Dixeratque prius, Sunt & cædæ palmarum quoque sylvæ, germinantes rursus ab radice succisæ.

Κατὰ πῆρ ἢ κλημάτων. Et infra ἀδῶν ἴσθῆος. corrige ἢ κατὰ πῆρ ἢ κλημάτων. Et ἰσθῆος ἴσθῆος. Non est autem hic ἰσθῆος ἴσθῆος, inverso furculo, sive inversa virgula ferere. De quo supra cap. VII. in adnotatione κατὰ πῆρ ἴσθῆος. Sed cum Philosophus supra sermonem instituisset de arbuscularum translatione, & positione, interjecta de palmis historia, rur- sus ad propositum de situ revertitur. Quod etiam testatur Plinius libro XVII. cap. XI. ubi de situ plantarum quæ transferuntur tractans, sic ait de Theophrasti sententia, Quod è diverso affectant etiam quidam in vite, fico- que permutantur in contrarium. Densiores enim so- lio ita fieri, magisque protegere fructum, & minus amittere, ficumque sic etiam scanfilem fieri. Alioqui ἰσθῆος ἴσθῆος, est etiam (ut dictum supra) inverso fur- culo, sive inversa virgula ferere: ut infra de Causis lib. II. cap. XI. de punica, Οἱ δὲ καὶ ἀγρία πάλιν κληῖται φυτόναι τὰς ἰσθῆος. τῆς χάριτος, ὅπως ἰσθῆος κατὰ πῆρ ἴσθῆος. Et prohibet tamen Palladius in Martio cap. XC. Ne punicas virgula inversa deponamus. Punica verò scio κατὰ κεφάλαια φυτόναι ὡς τὸ μὴ χαίρειν, in Geoponicis.

Ροδά. Vide quæ observata sunt in Lexico Crispini in verbis κερταίνω, καὶ τσαζάν, Κοτίνας, Γαζα ντίνας, Sed le-

gendum contendo κληῖται. Sic enim vitis capreolos trans- latè vocavit, qui ἴσθῆος, id est Ciceroni, claviculæ, quibus vitis quasi manibus utitur: vel, ut dixit Plinius in proæ. lib. XXIV. Claviculæ quibus repunt vites. Similes sunt cirrîs polyporum (quos & idem pampinos appellavit) sive cincinnis puellarum, qui βόσπυρος, sive βόσπυροι. Ideoque dicebat Varro lib. I. de re rust. cap. XXXI. Ex altera parte caprea dicta quod parit capreolum. Is est coliculus ni- tens intortus, ut cincinnus. Itaque nil mirum si κληῖται τὸς ἴσθῆος Philosophus appellavit μεταφορικῶς.

Τὸ καρπῶν. Repono τὸ ἀκέραιον, ut de decacuminatione intel- ligas. Hoc etiam genus culturae ficis adhibet Columella: ait enim lib. de arboribus cap. XXI. Nonnunquam etiam cum fronde cæperint arbores, cacumina ficis acutis- simo ferramento summa amputare prodest. Sic firmiores arbores, & feraciores fiunt. Quem subsequitur Plinius lib. XVI. cap. XXVII. inquit de ficis, Eadem cum frondere incipiunt, si cacumina rami cujusque de- trahantur, firmiores, fertilioresque fiunt. Lege & ipsum Theophrastum de Causis lib. V. cap. XXI. ubi: κατὰ τὸν καὶ ἐν τῷ τῶν δρυῶν αὐτῶν ἀποφύκειν τῶν δρυῶν, καὶ ἴσθῆος. τῶν γὰρ αὐτῶν ἀποφύκειν πλουσιῶν ἢ σικκῶν, ὅπως ἀρχαῖα βλαστάνει, &c. Est verò X. γαυρονικῶν caput ὡς τὸ σικκῶν μὴ δὸς βλαστάνει ἢ καρπῶν.

Σκαπτή. Fossio quidem est, & proprie in arboribus abla- queatio vocatur. circumfossuram etiam dixit Plinius lib. XVII. cap. XXVI. ubi & hunc locum Theophrasti imitatione adumbravit. Ex his, inquit, quædam sunt communia omnium, quædam propria quarundam. Communia, ablaqueatio, &c. De quibus etiam ipse agit Philosophus de Causis lib. III. cap. II. & lib. V. cap. XII.

Τὰ ἄρ' φιλότης. Plinius sumpsit etiam ex hoc loco ita scri- bens lib. XVII. cap. XXVI. Arborum iis aliæ magis, aliæ minus gaudent: veluti cupressus & aquam asperna- tur, & simum, & circumfossuram, amputationemque, & omnia remedia odit: quin etiam necatur. Riguis & vites, & punicæ præcipuè aluntur. Ficus arbor ipsa riguis alitur; pomum vero ejus marcescit.

Δακαίριφῆος. Plinius hinc transcripsit, ita prodens lib. XVII. cap. XXVI. Plurimæ autem amputari sibi volunt onerosa, ac supervacua, sicut nos ungues & capillum. Reciduntur veteres totæ, ac rursus à stolone aliquæ resurgunt, &c.

Πολυχορδῶν καὶ ἰσθῆος. Dubium an hæc aliorum sen- tentia, de materia in opere, an de vita ipsarum arborum in- telligi debeat. Ego de vita, hic utrumque puto accipi oportere, ut sit μακροβιότερον καὶ δουλιότερον. Horum tamen quo- vñ modo accipias, pars altera tantum vera est. Nam firmis- sima ad viuendum olea, teste Theophrasto histor. lib. IV. cap. XV. & Plinio lib. XVI. cap. ult. Materies maximè durabilis, non firmissima tamen. Nam, ut idem ait Plin. lib. XVI. cap. XII. Robur, olea incurvantur cedunt- que ponderi. Myrtus autem citò occidit. Idem Plin. lib. XVI. cap. XIII. Lignum autem & infirmum per se ineptumque ædificiis. Ego interpretatione ambiguitatem sustuli.

Συρματῆος καὶ πῆρ, de quo & lib. VII. cap. V. id est, fimus ex viarum vel cortis colluvie, de purgamentorum quæ converri solent congestia materia. Vide Columellam cap. II. cap. XV. in eo loco, qui non solum ea purga- menta quæ ipsi corporibus edunt, sed & quæ colluvies cortis & ædificiis, &c.

Ὁσκαλῆς. Legendum οσκαλῆς, vel οσκαλῆς, ut infra lib. IV. cap. XIV. quæ & ab ipso οσκαλῆς vocatur lib. III. cap. XXV. de causis plantarum, atque ab alijs οσκαλῆς, & οσκαλῆς, id est sarritio Varroni, sive sarritura Columelle, & sarritura at- que sarculario Plinio. Et οσκαλῆς supra corruptio pro οσκαλῆς κατὰ πῆρ ἴσθῆος. Lege adnotat. in Lexico Græcolat. Crispini. in voce κατὰ πῆρ ἴσθῆος.

Εἰν δὲ. Apud Constantinum Casarem similis cultura in sterilibus vitibus lib. V. cap. ἀπὸ ἀφῆων ἀμπέλων. Vbi tamen corruptè scriptum ἀφῆων. τὸ πῆρ ἴσθῆος, inquit, καὶ σικκῶν ἢ τριεῖς καὶ πέντε ἢ σφῶν δρυῶν καὶ λίαν ἰσθῆος εἰς τὴν ἴσθῆος. ὡς τε δὸς ἴσθῆος ἀπ' ἀλλήλων ἢ πῆρ ἴσθῆος τὰ μέγιστα, &c. Plinius lib. XVII. cap. XXVII. Pomiferis quæ germinant, nec fe- runt fructum, fissa radice inditur lapis, fertileisque fiunt. Columella, Amygdalæ parum feraci, forata arbore lapidem adjici, præcipit, qui in librum arboris finatur inolescere.

Τὴν φῶν ἀπὸ πῆρ ἴσθῆος, καὶ κατὰ πῆρ ἴσθῆος. Repono ἀπὸ πῆρ ἴσθῆος καὶ κατὰ πῆρ ἴσθῆος, id est κατὰ πῆρ ἴσθῆος. Dixitque Plin. lib. XVII. cap. XXVII. Etiam radices circumcidisse, prodest vitium luxuriantium ficorumque, & circumciscis cinerè addidisse. Ἀμυγδαλῆς, Plinius *ibid.* Hoc idè & Amygdalis, è robore cuneo adacto. In pyris sorbisque è tæda, ac cinere & terra

